

Na osnovu člana 79. stav 3. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 72/09 i 52/11), na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih,

Ministar prosvete i nauke donosi:

PRAVILNIK

O NASTAVNOM PLANU I PROGRAMU OPŠTEOBRAZOVNIH PREDMETA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA U PODRUČJU RADA ELEKTROTEHNIKA

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 7/2012) 9. jul 2012.

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuje se nastavni plan i program opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja u području rada Elektrotehnika za obrazovni profil autoelektričar.

Nastavni plan opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja u području rada Elektrotehnika za obrazovni profil autoelektričar i nastavni program za prvi, drugi i treći razred za taj obrazovni profil odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2

Program jezika nacionalne manjine ostvaruje se na osnovu Pravilnika o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama ("Službeni glasnik SRS - Prosvetni glasnik", broj 6/90 i "Prosvetni glasnik", br. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10 i 8/10).

Član 3

Program verske nastave ostvaruje se na osnovu Pravilnika o nastavnom planu i programu predmeta Verska nastava za srednje škole ("Prosvetni glasnik", br. 6/03, 23/04 i 9/05).

Član 4

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju da važe:

- 1) Pravilnik o nastavnom planu i programu za sticanje obrazovanja u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju u stručnoj školi za područje rada elektrotehnika ("Prosvetni glasnik", br. 4/93, 1/94, 1/95, 7/95, 7/96, 3/01, 8/02, 3/03, 1/05, 7/05, 2/07, 4/07, 10/07, 7/09 i 5/11), u delu koji se odnosi na nastavni plan i program opšteobrazovnih predmeta za obrazovni profil autoelektričar;
- 2) Pravilnik o nastavnom planu i programu opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja u području rada elektrotehnika ("Prosvetni glasnik", broj 5/11).

Član 5

Učenici upisani u srednju školu zaključno sa školskom 2009/2010. godinom u području rada Elektrotehnika za obrazovni profil autoelektričar ili autoelektričar - ogled stiču obrazovanje po nastavnom planu i programima koji su bili na snazi do stupanja na snagu ovog pravilnika - do kraja školske 2014/2015. godine.

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Prosvetnom glasniku".

Broj 110-00-42/2012-03

Ministar

U Beogradu, 30. maja 2012. godine

prof.dr. Žarko Obradović, s.r.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
OPŠTEOBRAZOVNIH PREDMETA ZA OBRAZOVNI PROFIL AUTOELEKTRIČAR

1. NASTAVNI PLAN

Nedeljni i godišnji fond časova opšteobrazovnih predmeta za obrazovni profil: AUTOELEKTRIČAR

	I RAZRED								II RAZRED								III RAZRED								UKUPNO					
	nedeljno				godišnje				nedeljno				godišnje				nedeljno				godišnje				godišnje					
	T	V	PN	B	T	V	PN	B	T	V	PN	B	T	V	PN	B	T	V	PN	B	T	V	PN	B	Σ					
A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI	11	2	0		407	74	0	0	8	0	0		280	0	0	0	9	0	0		279	0	0	0	966	74	0	0	1040	
1. Srpski jezik i književnost	3				111				2				70				2				62				243				243	
1.1 _____ jezik i književnost*	3				111				2				70				2				62				243				243	
2. Srpski kao nematernji jezik*	2				74				2				70				2				62				206				206	
3. Strani jezik I	2				74				2				70				1				31				175				175	
4. Fizičko vaspitanje	2				74				2				70				2				62				206				206	
5. Matematika	2				74				2				70				1				31				175				175	
6. Istorija	2				74																				74				74	
7. Računarstvo i informatika		2				74																			74				74	
8. Geografija																	1				31				31				31	
9. Ekologija i zaštita životne sredine																	1				31				31				31	
10. Sociologija sa pravima građana																	1				31				31				31	
A2: IZBORNI PREDMETI	1	0	0		37	0	0	0	2	0	0		70	0	0	0	2	0	0		62	0	0	0	169	0	0	0	169	
1. Građansko vaspitanje / Verska nastava	1				37				1				35				1				31				103				103	
2. Izborni predmet prema programu obrazovnog profila**									1				35				1				31				66				66	
Ukupno A1 +A2	14				518				9				315				10				310				1143					1143
									(10**)				(350**)				(11**)				(341**)				(1209**)					(1209**)

Napomena: *Za učenike koji nastavu slušaju na maternjem jeziku nacionalne manjine

** Učenik bira predmet sa liste izbornih opšteobrazovnih ili stručnih predmeta

A2: Lista izbornih predmeta prema programu obrazovnog profila

Rb	Lista izbornih predmeta	RAZRED		
		I	II	III
Opšteobrazovni predmeti				
1.	Strani jezik		1	1
2.	Izabrani sport		1	1
3.	Istorija (odabrane teme)		1	1
4.	Etika			1
5.	Logika			1
6.	Izabrana poglavlja matematike			1
7.	Industrijska geografija		1	1
8.	Likovna kultura		1	1
9.	Muzička kultura		1	1
10.	Biologija		1	

Ostali obavezni oblici obrazovno-vaspitanog rada tokom školske godine

	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova	UKUPNO časova
Čas odeljenskog starešine	74	70	62	206
Dodatni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Dopunski rad *	do 30	do 30	do 30	do 120
Pripremni rad *	do 30	do 30	do 30	do 120

*Ako se ukaže potreba za ovim oblicima rada

Fakultativni oblici obrazovno-vaspitanog rada tokom školske godine po razredima

	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova
Ekскурzija	do 3 dana	do 5 dana	do 5 nastavnih dana
Jezik drugog naroda ili nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture	2 časa nedeljno		
Treći strani jezik	2 časa nedeljno		
Drugi predmeti *	1-2 časa nedeljno		
Stvaralačke i slobodne aktivnosti učenika (hor, sekcije i drugo)	30-60 časova godišnje		
Društvene aktivnosti - učenički parlament, učeničke zadruge	15-30 časova godišnje		
Kulturna i javna delatnost škole	2 radna dana		

*Pored navedenih predmeta škola može da organizuje, u skladu sa opredeljenjima učenika, fakultativnu nastavu iz predmeta koji su utvrđeni nastavnim planom drugih obrazovnih profila istog ili

drugog područja rada, kao i u nastavnim planovima gimnazije, ili po programima koji su prethodno doneti.

Ostvarivanje školskog programa po nedeljama

	I RAZRED	II RAZRED	III RAZRED
Razredno-časovna nastava	37	35	31
Mentorski rad (nastava u bloku, praksa)		2	3
Obavezne vannastavne aktivnosti	2	2	2
Završni ispit			3
Ukupno radnih nedelja	39	39	39

Podela odeljenja u grupe

razred	predmet / modul	godišnji fond časova			broj učenika u grupi - do
		vežbe	praktična nastava	nastava u bloku	
I	Računarstvo i informatika	74			12

2. NASTAVNI PROGRAM

A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godišnji fond časova: 111

Razred: prvi

- Ciljevi predmeta:
- Proširivanje i produblivanje znanja o srpskom književnom jeziku
 - Razvijanje i negovanje jezičke kulture, poštovanje pravila književnog (standardnog) jezika u usmenom i pisanom izražavanju
 - Podsticanje učenika na usavršavanje govorenja, pisanja i čitanja, kao i negovanje kulture dijaloga
 - Osposobljavanje za efikasno komuniciranje
 - Upoznavanje književne umetnosti
 - Unapređivanje znanja o sopstvenoj kulturi i kulturama drugih naroda
 - Razvijanje humanističkog i književnog obrazovanja na najboljim delima srpske i svetske kulturne baštine
 - Upućivanje učenika na istraživački i kritički odnos prema književnosti
 - Obezbeđivanje funkcionalnih znanja iz teorije i istorije književnosti
 - Razvijanje trajnog interesovanja za nova saznanja

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u proučavanje književnog dela	• Uvođenje učenika u svet književnog dela i književnost kao nauku i umetnost	• razlikuje vrste umetnosti i njihova izražajna sredstva • objasni pojam i funkciju književnosti kao umetnosti i odnos književnosti i drugih umetnosti • navede naučne discipline koje se bave proučavanjem književnosti • uviđa razliku između usmene i pisane književnosti • razlikuje književne rodove i vrste • odredi temu, motiv, siže, fabulu, lik i ideju u književnom delu	• Vrste umetnosti, podela umetnosti • Književnost kao umetnost, književnost i druge umetnosti • Istorija književnosti, teorija književnosti, književna kritika • Lirika kao književni rod: narodna lirska pesma i umetnička lirska pesma po izboru • Epika kao književni rod: epska narodna pesma (predlog "Kneževa večera"), pripovetka po izboru i roman (predlog Dragoslav Mihailović "Kad su cvetale tikve") • Drama kao književni rod: drama po izboru • Procena ostvarenosti ishoda - test	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (111 časova) Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave • Prilikom obrade dramskog dela

		<ul style="list-style-type: none"> • iznosi svoje utiske i zapažanja o književnom delu, tumači njegove bitne činioce i vrednuje ga 		<p> mogućnost posete pozorišnoj predstavi i gledanje snimka pozorišne predstave, a nakon toga razgovor o dramskom tekstu i njegovoj pozorišnoj realizaciji. Takođe je ovu nastavnu temu moguće obrađivati tokom cele školske godine, pa na primer strukturu i odlike dramskog dela obraditi na primeru "Romea i Julije", a strukturu i odlike lirske i epske narodne pesme obraditi tokom realizacije teme Narodna književnost</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narodna književnost se može obraditi po motivima (rad u grupama) <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uvod u proučavanje dela (15 časova) • Književnost starog veka (13 časova) • Srednjovekovna književnost (13 časova) • Narodna književnost (13 časova) • Humanizam i renesansa (11 časova) • Opšti pojmovi o jeziku (6 časova) • Fonetika (10 časova) • Pravopis (10 časova) • Kultura izražavanja (20 časova) <p><i>gthertert</i></p>
Književnost starog veka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa mitologijom, reprezentativnim delima starog veka i njihovim značajem za razvoj evropske kulture 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj mitologije za antičku književnost i razvoj evropske kulture • navede imena autora, nazive obrađenih dela i klasifikuje ih po kulturama kojima pripadaju, književnim rodovima i vrstama • objasni univerzalne poruke književnosti starog veka 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumersko-vavilonska književnost: Ep o Gilgamešu (analiza odlomka) • Mitovi: o Tantalumu, Sifidu, Narcisu; mitovi o Troji: Parisov sud, Odisej i Penelopa, Ahil, Edip... • Helenska književnost: Homer: Ilijada (odlomak) • Sofokle: Antigona (odlomak) • Stari i Novi zavet (tekstovi po izboru) • Procena ostvarenosti ishoda 	
Srednjovekovna književnost	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa spomenicima južnoslovenske kulture, razvojem pisma i jezika, delima srednjovekovne književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • navede najznačajnije spomenike južnoslovenske kulture, jezik, pismo i vek u kom su nastali • imenuje autore i dela • razume poetiku žanrova srednjovekovne književnosti • locira obrađene tekstove u istorijski kontekst • objasni značaj srednjovekovne književnosti za srpsku kulturu 	<ul style="list-style-type: none"> • Počeci slovenske pismenosti: Crnorizac Hrabar: "Slovo o pismenima" • Rad Ćirila i Metodija • Slovenska pisma i razvoj književnog jezika • Najstariji spomenici južnoslovenske kulture • Sveti Sava: "Žitije svetog Simeona" (odlomak) • Jefimija: "Pohvala knezu Lazaru" • Despot Stefan Lazarević; "Slovo ljubve" • Procena ostvarenosti ishoda - test 	
Narodna književnost	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazivanje na narodnu književnost kao izraz kolektivnog mišljenja i osećanja, riznicu narodnih običaja, čuvara moralnog i nacionalnog kodeksa 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje lirske, epske i lirsko-epske pesme • uoči odlike usmene umetnosti reči (kolektivnost, varijantnost, formulativnost) • procenjuje etičke vrednosti iznete u delima narodne književnosti • tumači likove, bitne motive, fabulu, siže, kompoziciju i poruke u 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste narodne književnosti • Lirska narodna pesma "Ovčar i devojka", "Zao gospodar" (predlog) • Epska narodna pesma "Banović Strahinja", Marko pije uz Ramazan vino", "Boj na Mišaru" • Lirsko-epske pesme (po izboru) • Narodne proza (bajka po izboru) • Kratke narodne prozne vrste (izbor) • Procena ostvarenosti ishoda 	

		<p>odabranim delima</p> <ul style="list-style-type: none"> • uporedi umetničku interpretaciju stvarnosti i istorijske činjenice 	
Humanizam i renesansa	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa poetikom humanizma i renesanse, njenim najznačajnijim predstavnicima i književnim delima 	<ul style="list-style-type: none"> • navede najznačajnije predstavnike i njihova dela • objasni značenje pojmova humanizam i renesansa • navodi i na obrađenim delima obrazlaže odlike epohe • uporedi vrednosti srednjeg veka sa vrednostima humanizma i renesanse 	<ul style="list-style-type: none"> • Poetika humanizma i renesanse, najznačajniji predstavnici • Frančesko Petrarca: "Kanonijer" (izbor soneta) • Đovani Bokačo: "Dekameron" (pripovetka po izboru) ili Dante Aligijeri "Pakao" (prikaz dela, odlomak) • Vilijam Šekspir: "Romeo i Julija" • Servantes: "Don Kihot" (odlomak) • Procena ostvarenosti ishoda
Opšti pojmovi o jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazivanje na proučavanje jezika kao sistema, upoznavanje sa njegovom funkcijom, društvenom uslovljenošću i istorijskim razvojem 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni funkciju jezika i pojam jezičkog znaka • razume prirodu modernog književnog (standardnog) jezika • navede faze razvoja književnog jezika do 19. veka • navede discipline koje se bave proučavanjem jezičkog sistema 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto jezika u ljudskom društvu, bitna svojstva jezika, jezik i komunikacija • Književni jezik, jezička norma i standardizacija • Jezički sistem i nauke koje se njime bave • Književni jezici kod Srba do 19. veka • Procena ostvarenosti ishoda
Fonetika	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja iz oblasti fonetike (fonologije) književnog jezika i sposobnosti da se ta znanja primene u govoru i pisanju 	<ul style="list-style-type: none"> • pravilno izgovara glasove i akcente književnog jezika • razlikuje glasovne alternacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Fonetika i fonologija • Glasovi književnog jezika i njihov izgovor • Glasovne alternacije suglasnika (zvučnih i bezvučnih; s:š, z:ž, n:m; k, g, h:i, ć, lj i k, g, h:c, z, s; alternacije nenepčanih sa prednjonepčanim suglasnicima), samoglasnika (promena o u e i umekšanost suglasnika, nepostojano a, promena sonanta l u vokal o) i uprošćavanje suglasničkih grupa sa pravopisnim rešenjima • Akcenti književnog jezika • Procena ostvarenosti ishoda - test
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da pišu u skladu 	<ul style="list-style-type: none"> • ume da se služi pravopisom 	<ul style="list-style-type: none"> • Glavne norme pisanja velikog i malog slova (na početku rečenice, naslovi i

	sa pravopisnom normom	<ul style="list-style-type: none"> • primeni znanja o glasovnim alternacijama u skladu sa jezičkom normom • primeni upotrebu velikog i malog slova u skladu sa jezičkom normom • podeli reči na kraju reda u skladu sa jezičkom normom 	<p>natpisi, vlastita imena, imena naroda, geografski pojmovi, nebeska tela, praznici, ustanove i organizacije, prisvojni pridevi na -ov i -in, kurtoazna upotreba velikog slova, višečlana imena zemalja i ostala višečlana imena, pomoćne reči u imenima, nazivi serijskih i apstraktnih pojmova, zvanja, titule...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podela reči na kraju reda 	
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše stanja, osećanja, raspoloženja, izrazi stavove, donese zaključke u usmenom i pisanom izražavanju • razlikuje funkcionalne stilove • prepozna i primeni odlike razgovornog i književnoumetničkog funkcionalnog stila • popunjava formulare, uplatnice, zahteve i slično u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • Jezičke vežbe • Stilske vežbe • Vrste funkcionalnih stilova- osnovne odlike • Razgovorni funkcionalni stil • Književnoumetnički funkcionalni stil • Popunjavanje formulara, zahteva, uplatnica i sl. • Školski pismeni zadaci 4x2+2 • Domaći zadaci 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godišnji fond časova: **70**

Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Barok, klasicizam, prosvetiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa evropskim kulturnim, duhovnim i misaonim tendencijama 17. i 18. veka i njihovim uticajima na srpsku 	<ul style="list-style-type: none"> • navede osobenosti baroka, klasicizma i prosvetiteljstva i njihove predstavnike u književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Barok i klasicizam; poetika, glavni predstavnici u našoj i evropskoj književnosti • Molijer: "Tvrđica" 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima

	književnost	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznava na obrađenim delima odlike prosvetiteljstva • objasni značaj Dositejevog rada za srpsku kulturu i književnost • napravi paralelu u obradi istih motiva u evropskoj i srpskoj književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Prosvetiteljstvo u Evropi i kod nas • Književno - prosvetiteljski rad Dositeja Obradovića • Dositej Obradović: "Život i priključenija" (odlomci) • Jovan Sterija Popović: "Tvrđica" (odlomci) • Procena ostvarenosti ishoda 	<p>ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (70 časova)
Romantizam	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa poetikom romantizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • navede predstavnike romantizma i njihova dela • uočava i obrazlaže odlike romantizma • iznese svoj sud o književnim delima koristeći stečena znanja i sopstvena zapažanja • prepoznava i usvoji vrednosti nacionalne kulture i razume/poštuje kulturne vrednosti drugih naroda 	<ul style="list-style-type: none"> • Romantizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) • Puškin: "Cigani" (odlomak) • Hajne: "Lorelaj" ili Š. Petefi: "Sloboda sveta" • Vuk Karadžić - rad na reformi jezika i pravopisa, rad na sakupljanju narodnih umotvorina, leksikografski rad • Značaj 1847. godine • Petar Petrović Njegoš: Humanističko-filozofske misli "Gorskog vijenca" (tumačenje gnomskih izraza po izboru) • Branko Radičević: "Kad mladija umreti" • Đura Jakšić: "Na Liparu" • Jovan Jovanović Zmaj: "Đulići" i "Đulići uveoci" (izbor) • Laza Kostić: "<i>Santa Maria della Salute</i>" • Procena ostvarenosti ishoda 	<p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost gledanja ekranizacije nekih od dela realističke književnosti <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. praćenje ostvarenosti ishoda 5. testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barok, klasicizam, prosvetiteljstvo (10 časova) • Romantizam (15 časova) • Realizam (15 časova) • Morfologija sa tvorbom reči (10 časova) • Pravopis (8 časova) • Kultura izražavanja (12 časova)
Realizam	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa poetikom realizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • navede predstavnike pravca i njihova dela • definiše odlike realizma i prepoznava ih na obrađenim književnim delima • tumači umetnički svet i stvaralačke postupke u strukturi obrađenih dela 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) • Balzak: "Čiča Gorio" (odlomci po izboru) • Gogolj: "Revizor" (odlomak) • Milovan Glišić: "Glava šećera" • Laza Lazarević: "Vetar" • Radoje Domanović: "Danga" • Simo Matavulj: "Povareta" • Branislav Nušić: "Gospođa ministarka" 	

			<ul style="list-style-type: none"> • Vojislav Ilić: "Sivo, sumorno nebo" • Procena ostvarenosti ishoda
Morfologija sa tvorbom reči	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematizovanje znanja o vrstama reči, njihovim oblicima i osnovnim pravilima građenja reči 	<ul style="list-style-type: none"> • odredi vrstu reči i gramatičke kategorije • upotrebi u usmenom i pisanom izražavanju oblike reči u skladu sa jezičkom normom • prepozna proste, izvedene i složene reči • prepozna osnovne principe tvorbe reči 	<ul style="list-style-type: none"> • Morfologija u užem smislu • Vrste reči • Imenske reči i njihove gramatičke kategorije • Glagoli. Gramatičke kategorije glagola • Prilozi, predlozi, veznici, rečce, uzvici • Osnovni pojmovi o izvođenju reči • Osnovni pojmovi o tvorbi složenica i polysloženica. • Procena ostvarenosti ishoda
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • primeni pravila odvojenog i sastavljenog pisanja reči u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • Spojeno i odvojeno pisanje reči (pisanje brojeva i izvedenica od njih, pisanje zamenica i zameničkih priloga, spojevi predloga i drugih reči, glagoli i rečce, pisanje negacije) • Osnovna pravila spojenog, polysloženičkog i odvojenog pisanja
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuje u usmenom i pisanom izražavanju u skladu sa jezičkom normom, • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove 	<ul style="list-style-type: none"> • izražava razmišljanja i kritički stav prema problemima i pojavama koje nameću književni tekstovi ali su i deo svakodnevnog života • primeni odlike novinarskog stila 	<ul style="list-style-type: none"> • Leksičke vežbe • Stilske vežbe • Domaći zadaci • Školski pismeni zadaci 2x2+2 • Pisanje vesti, izveštaja, intervju a i drugih oblika novinarskog izražavanja • Milutin Milanković: "Kroz vasionu i vekove"

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godišnji fond časova: 62

Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI	PREPORUČENI SADRŽAJI	NAČIN OSTVARIVANJA
------	------	--------	----------------------	--------------------

		Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PO TEMAMA	PROGRAMA
Moderna	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje sa osnovnim odlikama moderne, predstavnicima i njihovim delima 	<ul style="list-style-type: none"> navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove 	<ul style="list-style-type: none"> Odlike simbolizma i impresionizma Šarl Bodler: "Albatros" Bogdan Popović: "Predgovor Antologiji novije srpske lirike" Aleksa Šantić: "Pretprazničko veče" Jovan Dučić: "Blago cara Radovana" (izbor) ili pesma po izboru Milan Rakić: "Dolap" ili "Jasika" V. P. Dis: "Možda spava" ili S. Pandurović: "Svetkovina" B. Stanković: delo po izboru Procena ostvarenosti ishoda 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (62 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p>
Međuratna književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa odlikama međuratne književnosti, predstavnicima i delima 	<ul style="list-style-type: none"> navede odlike pravaca, predstavnike i njihova dela analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove 	<ul style="list-style-type: none"> Odlike međuratne književnosti i predstavnici u svetskoj i srpskoj književnosti Tagore: "Gradinar" (izbor)" Dušan Vasiljev: "Čovek peva posle rata" Milutin Bojić: "Plava grobnica" Miloš Crnjanski: "Seobe I" (odlomak) Ivo Andrić: "Most na Žepi" ili pripovetka po izboru Rastko Petrović: "Ljudi govore" ili I. Andrić: "Ex Ponto" Procena ostvarenosti ishoda 	<p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> praćenje ostvarenosti ishoda testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> Moderna (12 časova) Međuratna književnost (12 časova) Savremena književnost (8 časova) Leksikologija (6 časova) Sintaksa (6 časova) Pravopis (6 časova) Kultura izražavanja (12 časova)
Savremena književnost	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa odabranim delima savremene književnosti 	<ul style="list-style-type: none"> iznese svoje utiske o pročitanim delima savremene srpske književnosti uoči odlike savremene književnosti na pročitanim delima uoči razliku između 	<ul style="list-style-type: none"> Savremena srpska književnost u drugoj polovini 20. veka Savremena poezija - (po izboru obraditi pesmu Vaska Pope, Miodraga Pavlovića ili Desanke Maksimović) 	

		književnog dela i njegove interpretacije u filmskoj i pozorišnoj umetnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Savremena proza - Ivo Andrić: "Prokleta avlija" • Savremena drama - Dušan Kovačević: drama po izboru • Procena ostvarenosti ishoda
Leksikologija	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa osnovama leksikologije 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna i odredi vrednost lekseme • navede primere sinonima, antonima, homonima, žargona... 	<ul style="list-style-type: none"> • Sinonimija • Homonimija • Antonimija • Polisemija • Sastav leksike srpskog književnog jezika • Dijalektizmi • Arhaizmi i istorizmi • Vulgarizmi • Neologizmi • Žargonizmi • Termini • Frazeologizmi • Evaluavija - test
Sintaksa	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematizovanje znanja o sintaksi 	<ul style="list-style-type: none"> • odredi sintaksičke jedinice u rečenici • prepozna tipove zavisnih, nezavisnih rečenica i naporednih konstrukcija 	<ul style="list-style-type: none"> • Sintaksičke jedinice • Osnovne rečenične i sintagmatske konstrukcije • Sistem zavisnih rečenica • Sistem nezavisnih rečenica • Naporedne konstrukcije
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za primenjivanje znanja iz jezika i pravopisa u skladu sa jezičkom normom 	<ul style="list-style-type: none"> • primeni pravopisne znake u skladu sa jezičkom normom • upotrebi interpunkciju u skladu sa jezičkom normom • primenjuje pravopisna pravila u pisanju skraćenica 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravopisni znaci • Opšta pravila interpunkcije u rečenici • Skraćenice • Procena ostvarenosti ishoda
Kultura izražavanja	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuju u usmenom i pisanom izražavanju • Osposobljavanje učenika da popunjavaju administrativne obrasce u skladu sa jezičkom normom i koriste funkcionalni administrativni stil 	<ul style="list-style-type: none"> • iznosi stav, koristi argumente i procenjuje opšte i sopstvene vrednosti u usmenom i pisanom izražavanju • primeni odlike administrativnog stila • primeni veštinu komunikacije u situacijama vezanim za struku 	<ul style="list-style-type: none"> • Leksičke vežbe • Stilske vežbe • Domaći zadaci • Govorne vežbe • Školski pismeni zadaci 2x2+2 • Pisanje molbe, žalbe, biografije...

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Građansko vaspitanje/Verska nastava

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK (za obrazovne profile trogodišnjeg obrazovanja)

Cilj i zadaci

Cilj nastave srpskog kao nematernjeg jezika jeste obrazovanje i vaspitanje učenika kao slobodne, kreativne i kulturne ličnosti; da učenici ovladaju ovim jezikom u okviru predviđenih jezičkih sadržaja i leksike; steknu veštine, umjenja i sposobnosti njegovog korišćenja u opštenju sa drugima, u pismenom i usmenom izražavanju, prilikom učenja, obrazovanja; da upoznaju elemente kulture naroda koji govore srpskim jezikom i da se tako osposobe za zajedničko učešće u raznim vidovima društvenog i kulturnog života.

Zadaci nastave srpskog kao nematernjeg jezika su da učenici:

- ovladaju standardnim jezikom u okviru 1000/1200/ novih reči i izraza uključujući i najfrekventniju stručnu terminologiju;
- dalje razvijaju sposobnosti za razumevanje usmenog izlaganja
- razvijaju sposobnost za samostalno usmeno izražavanje u skladu sa gramatičkim pravilima standardnog srpskog jezika;
- razvijaju sposobnost za razumevanje tekstova različitog žanra pisanih jezikom i stilom na višem nivou u odnosu na prethodni stepen;
- dalje usavršavaju sposobnost za korektno (pravilno) pismeno izražavanje;
- upoznaju dela pisana na srpskom jeziku iz savremene književnosti, kao i jezički pristupačna dela iz ranijih epoha;
- razvijaju interesovanja za dalje učenje ovog jezika;
- usaglašeno sa ishodima učenja, kao i usklađeno sa uzrastom i sposobnostima učenika, razvijaju znanja i funkcionalne veštine koje će moći da koriste u daljem obrazovanju, u profesionalnom radu i u svakodnevnom životu;
- razvijaju sposobnosti verbalnog komuniciranja na srpskom jeziku, kao i neverbalnog komuniciranja, sa ciljem da se osposobe za timski rad;
- steknu sposobnost za upotrebu savremenih komunikacionih tehnologija na srpskom jeziku;
- steknu sposobnost za praćenje i razumevanje medija (radio, televizija, film) na srpskom jeziku.

I razred

(2 časa nedeljno, 74 časova godišnje)

TEMATIKA

Škola: iz života i rada učenika; novi nastavni predmeti; osnovna terminologija iz društvenih nauka.

Iz života mladih: zabavni i sportski život.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost, prošlost); karakteristični običaji u prošlosti u bližoj i široj okolini; o životu i radu najistaknutijih naučnika i umetnika sa područja Srbije; radio i TV-emisije iz kulture; značajnije kulturne manifestacije.

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja u zemlji; savremena otkrića.

Komunikativne funkcije: iskazivanje (ne)raspoloženja, iznenađenja, zabrinutosti, (ne)zadovoljstva, razočaranja, čuđenja, prekora, fizičkih tegoba, (ne)poželjnosti i prisustva neke osobe na nekom mestu; ubeđivanje, opraštanje.

JEZIK

Fonetika

Vokalski i konsonantski sistem standardnog jezika.

Akcentat: kvantitet i kvalitet akcentovanih slogova; distribucija akcenta; akcentogene reči, enklitike i proklitike.

Morfologija

Vrste reči: kriterijumi za podelu reči na vrste: reči sa deklinacijom; reči sa konjugacijom.

Obeležavanje roda u standardnom jeziku kod imenica i ostalih vrsta koje imaju obeležje roda.

Deklinacioni oblici: promena imenica; singularija i pluralija tantum; promena ličnih zamenica; zameničko-pridevska promena.

Glagoli: obeležavanje lica, broja i roda; glagolski vid, glagolski rod; glagoli s morfemom SE.

Tvorba reči

Izvedene i složene reči (uloga prefiksa i sufiksa u tvorbi reči).

Pravopis

Utvrđivanje pravopisnih pravila u promeni i tvorbi reči.

RAD NA TEKSTU

(11 tekstova u toku školske godine)

V. St. Karadžić: O narodnim pevačima

Stevan Raičković: Prva zarada drvne Marije

Branislav Nušić: Sumnjivo lice (odlomak)

Laza Lazarević: Na bunaru

Jovan Jovanović Zmaj: O, pogledaj zvezde jasne (iz Đulića)

Vojislav Ilić: Zimsko jutro

Miroslav Antić: Rasejani dečaci

Đura Jakšić: Na Liparu

Borislav Mihajlović Mihiz: Faul

Mihajlo Pupin: Od pašnjaka do naučnika

Po Dejanu Medakoviću: Paja Jovanović

Izbor iz narodne proze (poslovice, zagonetke, pitalice)

Ero i kadija

Nemušti jezik

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

Izbor iz savremene proze, naučno-popularne literature, omladinske štampe.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Vežbe razumevanja saslušanog ili pročitanoog teksta, dijaloga.

Davanje kompleksnijih odgovora na postavljeno pitanje i postavljanje pitanja.

Reprodukovanje u osnovnim crtama saslušanog ili napisanog teksta, dijaloga.

Rad na literarnom tekstu; reprodukovanje sadržine; analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr.

Pričanje o samostalno odabranoj temi na osnovu sačinjenog plana.

Obaveštavanje i izveštavanje o aktuelnim događajima i zbivanjima uz davanje najosnovnijih podataka.

Razgovor o pročitanim tekstovima, TV-emisijama i drugim temama u okviru predviđene tematike.

Opisivanje slike, fotografije i sl.

Posle usmenog savladavanja predviđenih oblika izražavanja uvežbavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi.

Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

II razred

(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

TEMATIKA

Škola: različita zanimanja ljudi, osnovne informacije o određenim zanimanjima; osnovna terminologija iz prirodnih nauka; vannastavne aktivnosti učenika.

Iz života mladih: mladi kod nas i u svetu; dostignuća mladih (mladi talenti i dr.); naučnopopularne teme; slobodno vreme mladih.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost i prošlost), narodno i umetničko stvaralaštvo; karakteristični običaji uže i šire sredine; značajni kulturni spomenici; naučne institucije; štampa (vrste, rubrike).

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja kod nas i u svetu; najznačajniji događaji iz istorije Srbije.

Komunikativne funkcije: iskazivanje simpatije, komplimenta, zahvalnosti, saveta, (ne)dopadanja, oduševljenja, pretpostavke, nade, saosećanja i dr.; izražavanje i usaglašavanje stavova; upozorenje, podsticanje, dokazivanje.

JEZIK

Sintaksa

Padežni sistem. Nezavisni i zavisni padeži. Nezavisni padeži, padežne konstrukcije s predlozima, padeži obavezno praćeni determinatorima.

Subjekt - jedna reč, subjekatski skup. Predikat - jedna reč, predikatski skup. Objekat - jedna reč, objekatski skup, objekatska rečenica. Atribut - jedna reč, skup reči, atributska rečenica. Iskazivanje mesta, vremena, načina, uzroka, namere/uslova/.

Osnovna značenja glagolskih oblika: prezent, perfekat/aorist, imperfekat, pluskvamperfekat, futur I, futur II, imperativ, potencijal, infinitiv, glagolski pridevi, glagolski prilozi.

Pravopis

Pisanje zareza.

RAD NA TEKSTU

(10 tekstova u toku školske godine)

Ivo Andrić: Na Drini ćuprija (odlomci)

Stevan Sremac: Pop Ćira i pop Spira (odlomak)

Branislav Nušić: Gospođa ministarka (odlomak)

Milutin Bojić: Plava grobnica

Milovan Glišić: Prva brazda

Desanka Maksimović: Tražim pomilovanje (pesma po izboru)

Branko Radičević: Đački rastanak (odlomak)

Simo Matavulj: Pilipenda

Borisav Stanković: U noći

Narodna balada: Smrt Omera i Merime

Narodne pripovetke: Devojka i knez Jovo, Devojka cara nadmudrila

Aleksandar Popović: Razvojni put Bore Šnajdera

Izbor iz savremene poezije, naučno-popularne literature, štampe za mlade.

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Vežbe razumevanja saslušanog/pročitanoog teksta ili dijaloga. Postavljanje pitanja (nastavnik-učenik; učenik-učenik) radi provere razumevanja pročitanoog ili saslušanog teksta, dijaloga. Reprodukovanje saslušanog/pročitanoog teksta ili dijaloga. Rad na literarnom tekstu: reprodukovanje sadržine; analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr; jezičko-stilska analiza.

Obaveštavanje i izveštavanje o aktuelnim događajima i zbivanjima.

Razgovor i diskusija o pročitanim tekstovima, zajednički pogledanim TV emisijama, filmskim i pozorišnim predstavama i drugim temama u okviru tematike predviđene u programu.

Komentarisanje članaka iz omladinske, dnevne i nedeljne štampe.

Komentarisanje i analiza kvaliteta izražavanja učenika.

Reportaža u vezi sa predviđenim temama.

Vođenje sastanka na osnovu pripreme.

Posle usmenog ovladavanja predviđenim oblicima izražavanja uvežbavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi, kao i pisanje rezimea pročitanoog/odslušanoog teksta, pisanje molbe, zapisnika.

Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

III razred

(2 časa nedeljno, 62 časa godišnje)

TEMATIKA

Škola: obrazovni sistem i mogućnosti daljeg školovanja; stručni predmeti, praksa u školi, u privredi i dr.; osnovna stručna terminologija.

Iz života mladih: slobodno vreme (hobi, sport) i svakodnevni život mladih.

Kulturni život: iz kulture (sadašnjost i prošlost), najznačajnije kulturne institucije uže i šire sredine (pozorišta, muzeji, biblioteke, galerije); novinsko-izdavačke kuće (redakcija, priprema novina); pozorišne i bioskopske predstave, koncerti, izložbe; aktuelna zbivanja iz oblasti kulture.

Društveni i privredni život: aktuelna zbivanja u zemlji i svetu; savremeni problemi sveta (ishrana, očuvanje životne okoline, obrazovanje); savremena sredstva komuniciranja i način komuniciranja.

JEZIK

Fonetika

Melodija rečenice. Uloga intonacije u izražavanju. Emocionalna obojenost iskaza.

Tvorba reči

Osnovni tvorbeni modeli. Derivacija: sufiksalna, prefiksalna, sufiksarno-prefiksalna tvorba reči, tvorba složenica. Kompozicija.

Deminutivi, hipokristici, pejorativi, augmentativi.

Sintaksa

Iskazivanje poređenja (komparativ +... superlativ i druge konstrukcije).

Iskazivanje količine (prilozi, brojevi, prilog + prilog, imenica + imenica; neutralizacija preciznosti: dva-tri, desetak; predlog + broj i dr.

Sinonimičnost glagolskih vremena. Sinonimičnost glagolskih načina.

Kongruencija u rodu i broju (gramatička). Logička kongruencija u rodu i broju.

Struktura sintaksičkih jedinica (sintagma i rečenica; prosta rečenica; složena rečenica). Nepotpune rečenice.

Leksikologija

Osnovne karakteristike leksike standardnog jezika. Sinonimi, homonimi, antonimi.

Jezici u kontaktu.

Jezički kontakti i međujezički uticaji srpskog i jezika nacionalnih manjina u oblasti leksike, kalkiranje.

RAD NA TEKSTU

(10 tekstova u toku školske godine)

Radoje Domanović: Mrtvo more (odlomak)

Ivo Andrić: Priča o kmetu Simanu (odlomak)

Milorad Pavić: Predeo slikan čajem (odlomak)

Danilo Kiš: Bašta, pepeo (odlomak)

Petar Kočić: Kroz mećavu (odlomak)

Aleksandar Tišma: Vere i zavere (odlomak)

Rastko Petrović: Ljudi govore (po izboru)

Narodna pesma: Smrt vojvode Prijezde

Desanka Maksimović: Slovo o ljubavi (po izboru)

Aleksa Šantić: Moja otadžbina

Milan Rakić: Dolap

Narodna pesma: Ropstvo Janković Stojana

Koristiti i tekstove drugih žanrova u skladu sa tematikom.

Izbor iz savremene poezije i proze, naučno-popularne literature, omladinske štampe.

GOVORNO I PISMENO IZRAŽAVANJE

Razgovor o pročitanim tekstovima, o aktuelnim događajima u okviru predviđene tematike uz uključivanje više učenika u dijalog.
Rad na literarnom tekstu: reprodukovanje sadržine: analiza teme, mesta i vremena događaja, likova, opisa, ideje i dr., jezičko-stilska analiza.
Kraći prikaz samostalno pogledane bioskopske i pozorišne predstave.
Reportaža u vezi sa predviđenim temama.
Analiza kvaliteta izlaganja učenika.
Vođenje sastanka, diskusije.
Posle usmenog ovladavanja predviđenim oblicima izražavanja uvežbavati odgovarajuće oblike u pisanoj formi, kao i pisanje autobiografije, teza za diskusiju, rezimea saslušanog monologa.
Jedan pismeni zadatak u toku školske godine.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Aktivno vladanje srpskim jezikom izuzetno je značajno za ostvarivanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja, odnosno za postizanje njegovih opštih ishoda. U tom smislu, u celokupnom procesu obrazovanja i vaspitanja učenika čiji maternji jezik nije srpski, posebnu ulogu ima nastava srpskog kao nematrnjeg jezika. Od uspešnosti ove nastave u velikoj meri zavisi sposobnost učenika da se uključe u širu društvenu zajednicu, njihova efikasna komunikacija s govornim predstavnicima većinskog jezika, motivacija za učenje i mogućnost daljeg školovanja, stručnog usavršavanja, zapošljavanja, kao i formiranje stava prema većinskom narodu i drugim narodima i njihovim kulturnim osobenostima. U nastavi srpskog kao nematrnjeg jezika teži se postizanju aditivne dvojezičnosti, koja neposredno doprinosi razvoju i poštovanju jezičke i kulturne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanju različitosti. Nastavni program *srpskog kao nematrnjeg jezika* za srednju školu predstavlja produžetak programa osnovne škole i obezbeđuje kontinuitet nastave ovog predmeta. Stoga je neophodno da se nastavnik upozna sa sadržajem programa predmeta *srpski kao nematrnji jezik* za osnovnu školu. Konceptija programa srpskog kao nematrnjeg jezika zasniva se na sintezi relevantnih naučnih saznanja iz lingvistike, psiholingvistike, sociolingvistike, teorije komunikacije i drugih naučnih disciplina koje su u vezi sa učenjem jezika. Za uspešnu primenu ovog programa neophodno je da nastavnik bude upoznat sa savremenim pristupima i dostignućima i metodike nastave stranog jezika i metodike nastave maternjeg jezika. S obzirom na to da je osnovni cilj nastave ovoga predmeta produktivno ovladavanje srpskim jezikom i osposobljavanje učenika za komunikaciju u svakodnevnim situacijama, organizacija ove nastave treba da se, prvenstveno, bazira na principima komunikativnog pristupa u usvajanju i učenju jezika. S tim u skladu, prioritet ima praktična upotreba jezika i ovladavanje funkcionalnim znanjima. Osim opšteg registra elemenata srpskog jezika (leksičkog, gramatičkog i komunikativnog), potrebno je u nastavu uključiti i specifičnosti jezika struke (stručnu terminologiju, elemente funkcionalnog stila struke i specifične komunikativne jedinice) da bi se učenici osposobili za komunikaciju o temama u okvirima odabranog stručnog profila. Program za srpski kao nematrnji jezik raspoređen je u četiri osnovne oblasti: tematika, rad na tekstu, govorno i pismeno izražavanje i jezik. One se međusobno dopunjuju i prožimaju. Predviđene tematske oblasti, date u odeljku tematika, realizuju se i prilikom obrade tekstova iz lektire, na časovima govornog i pismenog izražavanja, a mogu biti uključene i na časovima jezika. Optimalno je da se ukupan fond časova ravnomerno rasporedi na časove rada na tekstu (18 - 22), govornog i pismenog izražavanja (18 - 22), jezika (18 - 22), ponavljanja, sistematizacije i provere znanja (5 - 10 časova). U nastavi je potrebno adekvatnu pažnju posvetiti razvijanju sva četiri osnovna vida jezičke delatnosti: razumevanju govora, govorenju, čitanju i pisanju. Usmene delatnosti (razumevanje govora i govorenje), kao primarne i prisutne u svakom aktu jezičke delatnosti, treba da prethode pismenim delatnostima (čitanju i pisanju) i treba im posvetiti više vremena. Među kompleksnim jezičkim delatnostima najveći akcenat stavlja se na osposobljavanje za dijalog, odnosno interakciju u kojoj se smenjuju iniciranje i reakcija u okviru komunikativnog čina. Nastavu jezika (gramatike) treba organizovati kao sredstvo učenja upotrebe jezika, bez nefunkcionalnog učenja gramatičkih pravila i paradigmi. Gramatičke elemente treba prezentovati i uvežbavati u kontekstu, u realnim govornim situacijama. Da bi se postigla očekivana jezička kompetencija, neophodno je organizovati različite tipove jezičkih vežbi usmerenih na stvaranje navika pravilne upotrebe gramatičkih kategorija. Kategorijama koje učenici nemaju u svom maternjem jeziku, ili koje predstavljaju razliku u odnosu na situaciju u njihovom jeziku, treba posvetiti više vežbi i više vremena. Učenike treba podsticati i na uočavanje sličnosti i razlika srpskog i maternjeg jezika, ali i širih, kulturoloških karakteristika, koje se odražavaju i u jeziku. Štivo u nastavi srpskog kao nematrnjeg jezika ima višestruku funkciju. Ono daje osnovu za razgovor o raznovrsnim temama kroz koji se uvežbava novo jezičko gradivo i nova leksika, čime se kultura izražavanja učenika podiže na viši nivo. Tekstovi su osnov i za upoznavanje kulture naroda koji govore ovim jezikom. Nastavnik ima mogućnost da pravi izbor u skladu sa potrebama, mogućnostima i interesovanjima učenika. Odabrani tekstovi

treba da obuhvate celokupnu tematiku predviđenu programom. Pored autentičnih književnih tekstova, u nastavi treba da budu zastupljeni i tekstovi drugih funkcionalnih stilova (razgovorni, naučnopopularni, novinarski, administrativni...) da bi učenici stekli sposobnost razlikovanja i adekvatne primene odgovarajućih formi izražavanja. U skladu sa stručnim profilom, nastavnik treba da obezbedi i adekvatne tekstove s tematikom iz struke. Za potrebe obrade sadržaja iz gramatike treba predvideti i tekstove čija je osnovna svrha ilustriranje pojedinačnih delova jezičkog sistema. Ti tekstovi mogu biti konstruisani ili autentični i moraju biti zasićeni jezičkom pojavom koja se uvežbava ili izučava.

U svakom segmentu nastave treba težiti tome da učenici budu aktivni i motivisani za rad. Ovome doprinosi pravilan odabir metoda i metodskih postupaka, usklađenih s nastavnim sadržajem, temom, uzrastom, interesovanjima i predznanjem učenika. Učenike treba stavljati u situaciju da pitaju, zaključuju, otkrivaju, analiziraju, sistematizuju, odnosno treba ih podsticati na samostalnost u sticanju znanja i veština. Uloga nastavnika u nastavnom procesu i dalje je veoma bitna, ali je ona u većoj meri usmerena na pripremu, organizaciju nastavnog procesa i koordiniranje rada učenika. Pripremajući se za čas nastavnik osmišljava pristup gradivu, odabira i konstruiše vežbe u skladu sa ciljem i zadacima časa, opredeljuje se za primenu odgovarajućih nastavnih sredstava, priprema didaktički materijal. Raspoloživo vreme raspoređuje ekonomično i racionalno, vodeći računa o tome da teorijsku stranu obrade gradiva svede na meru koja obezbeđuje njegovu praktičnu primenu. Veći deo vremena treba odvojiti za uvežbavanje predviđenih sadržaja putem raznovrsnih gramatičkih, leksičkih i komunikativnih vežbi, a potrebno je, periodično, organizovati i posebne časove obnavljanja i sistematizacije gradiva.

Nivo znanja učenika iz osnovne škole, u pogledu ovladanosti srpskim jezikom, veoma je različit. Zato nastava *srpskog kao nematernjeg jezika* ne može biti jednoobrazna i u njoj se moraju uvažavati različite mogućnosti i potrebe učenika različitih sredina i različitih maternjih jezika. Ona mora obezbediti individualno napredovanje učenika u savladavanju jezičkih i komunikativnih veština, što podrazumeva dostizanje različitih nivoa ishoda zavisno od konkretnih mogućnosti. Ovo se postiže diferencijacijom i individualizacijom nastave putem različitih oblika rada, kao što su individualni, grupni, i rad u parovima. Ovakav pristup podrazumeva da se različitim učenicima mogu zadavati različita zaduženja i zadaci.

Domaći zadaci u nastavi ovog predmeta imaju značajnu ulogu jer omogućavaju učenicima više kontakta sa srpskim jezikom, što je naročito važno u homogenim sredinama gde srpski jezik nije prisutan u svakodnevnom životu. Cilj domaćih zadataka najčešće je uvežbavanje i utvrđivanje gradiva obrađenog na času, pogodni su za pismeno vežbanje usmeno obrađenog sadržaja, ali povremeno treba zadati i zadatak koji će biti priprema za obradu novog gradiva. Moguće je, i preporučljivo, da se individualizacija i diferencijacija ostvaruje i zadavanjem različitih domaćih zadataka različitim učenicima.

Nastavu nematernjeg jezika treba povezati sa nastavom jezika učenika, ali i sa svim drugim predmetima. Poseban značaj ima povezivanje sa stručnim predmetima. Uspostavljanje korelacije među predmetima i korišćenje iskustava i znanja koja su učenici stekli na maternjem jeziku doprinose ekonomičnosti i efikasnosti ove nastave. Učenike treba sistematski navikavati i na samostalno dolaženje do informacija, korišćenje gramatičkih priručnika, rečnika i drugih izvora.

Redovno praćenje i vrednovanje napredovanja učenika omogućava uvid u stepen usvojenosti gradiva i skreće pažnju na eventualne probleme i praznine u znanju. Na osnovu tih saznanja nastavnik usmerava dalji rad i planira nastavu. Oblici proveravanja i ocenjivanja učeničkih postignuća zavise od prirode gradiva na koje je usmereno. S obzirom na komunikativnu usmerenost nastave ovog predmeta, proveravanje i ocenjivanje znanja, umenja i navika ne sme da se svede na testove i pismene zadatke. Akcenat mora biti stavljen na govornu delatnost pri čemu se ne smeju zanemariti ni receptivne delatnosti (razumevanje govora i razumevanje pročitaneog teksta). Učenike treba osposobljavati i za objektivno vrednovanje sopstvenog rada i rada drugih učenika. Ocena treba da bude odraz stečenih znanja, sposobnosti i formiranih navika, ali i aktivnosti i zalaganja učenika. Objektivno i realno ocenjivanje ima značajnu vaspitnu i podsticajnu ulogu i doprinosi ostvarivanju kako ciljeva nastave ovog predmeta, tako i opštih ciljeva obrazovanja i vaspitanja.

STRANI JEZIK I

Cilj predmeta:

Razvijanje sazajnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umjenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanom obliku.

Godišnji fond časova: **74**

Razred: prvi

CILJ	ISHODI NA KRAJU PRVOG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREDVIĐENE TEME OPŠTE I STRUČNE	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE
<i>Razumevanje na sluh</i> Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	- Razume rečenice, pitanja i uputstva iz svakodnevnog govora (kratka uputstva izgovorena sporo i razgovetno) - Razume opšti sadržaj kraćih, prilagođenih tekstova (računajući i stručne) posle nekoliko slušanja ili uz pomoć vizuelnih efekata (na uputstvima, oznakama, etiketama) - Razume brojeve (cene, račune, tačno vreme)	OPŠTE TEME • Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme) • Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta) • Poznati gradovi i njihove znamenitosti • Sportovi i poznata sportska takmičenja • Život i dela slavnih ljudi XX veka (iz sveta nauke, kulture) • Mediji (štampa, televizija) • Interesantne životne priče i događaji • Svet kompjutera - rasprostranjenost i primena	1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa
<i>Razumevanje pročitanoog teksta</i> Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	- U nepoznatom tekstu prepoznaje poznate reči, izraze i rečenice (npr. u oglasima, na plakatima) - Razume opšti sadržaj i smisao kraćih tekstova (saopštenja, formulara sa podacima o nekoj osobi, osnovne komande na mašinama/kompjuteru, deklaracije o proizvodima, uputstva za upotrebu i korišćenje)	STRUČNE TEME • Električna instalacija i mrežna oprema na vozilima • postavljanje, popravka i održavanje električnih instalacija na vozilima	11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja
<i>Usmena produkcija</i> Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje na stranom jeziku	- Upotrebljava jednostavne izraze i rečenice da bi predstavio svakodnevne, sebi bliske ličnosti, aktivnosti, situacije i događaje		
<i>Pismena produkcija</i> Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	- Piše kratke poruke relevantne za posao (mesto, termini sastanka) - Piše kraći tekst o sebi i svom okruženju - Popunjava formular gde se traže lični podaci		
<i>Interakcija</i> Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom	- Na jednostavan način se sporazumeva sa sagovornikom koji govori sporo i razgovetno - Postavlja jednostavna pitanja u vezi sa poznatim temama iz života i struke kao i da usmeno ili pismeno		

jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	odgovara na ista (brojevi, podaci o količinama, vreme, datum) - Napiše kratko lično pismo, poruku, razglednicu, čestitku	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola kvaliteta u skladu sa normativima i propisima • Praćenje novina u oblasti elektrotehnike 	15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti
<i>Medijacija</i> Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	- Na ovom nivou nije predviđena		
<i>Znanja o jeziku</i> Osposobljavanje učenika za upotrebu jezika u skladu sa jezičkim normama	- Prepoznaje i pravilno koristi osnovne fonološke (intonacija, prozodija, ritam) i morfosintaksičke kategorije (imenički i glagolski nastavci, osnovni red reči)		
<i>Medijska pismenost</i> Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	- Koristi sadržaje medijske produkcije namenjene učenju stranih jezika (štampani mediji, audio/video zapisi, kompakt disk, internet itd.)		

GRAMATIČKI SADRŽAJI

ENGLESKI JEZIK

I. REČENICA

Obnoviti rečenične modele obuhvaćene programom za osnovnu školu.

- Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi.

- *Tag questions*

- Indirektni govor

a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)

b) molbe, zahtevi, naredbe

v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)

- Yes/No pitanja

- "WH" pitanja

II. IMENIČKA GRUPA

1. Član

- Obnoviti upotrebu određenog i neodređenog člana

- Nulti član uz gradivne i apstraktne imenice

2. Imenice

- Množina imenica - obnoviti

- Izražavanje pripadanja i svojine - saksonski genitiv

3. Zamenički oblici

a) Zamenice

- Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta

- Pokazne zamenice

b) determinatori

- Pokazni determinatori

- Neodređeni determinatori

- Prisvojni determinatori

4. Pridevi

- Obnoviti komparaciju prideva

5. Brojevi

- Obnoviti proste i redne brojeve

6. Kvantifikatori

III. GLAGOLSKA GRUPA

1. Glagoli

- Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu

- Modalni glagoli: *may can, must*

- Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - *the Simple present/past* (prošlo vreme receptivno)

2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba

3. Predlozi, najčešći predlozi za orijentaciju u vremenu i prostoru.

ITALIJANSKI JEZIK

Morfosintaksički i fonetski sadržaji

Član

Određeni i neodređeni član. Osnovna upotreba.

Član spojen s predlozima: *di, a, da, in, su* i *con*.

Određeni član uz osnovne i redne brojeve.

Imenica

Rod imenica. Pravilna množina imenica. Množina imenica na: *-co, -go, -ca, -ga*.

Najčešći primeri nepravilne množine: imenice koje se završavaju na konsonant (*il bar, i bar*), imenice koje se završavaju na naglašeni vokal (*la città, le città*), skraćene imenice (*la foto, le foto*), jednosložne imenice (*il re, i re*), imenice koje se završavaju na *i* (*la tesi, le tesi*).

Zamenice

Lične zamenice u službi subjekta (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*).

Naglašene lične zamenice u službi objekta (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Prisvojne zamenice (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Pokazne zamenice (*questo, quello*).

Upitne zamenice (*chi?* i *che?/ che cosa?*)

Neodređene zamenice (*ognuno* i *qualcuno*).

Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi *buono* i *bello*; neodređeni pridev *tutto*.

Pridevi na *-co* (*bianco, simpatico*), *-go* (*largo, analogo*)

Prisvojni pridevi: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Upotreba člana uz prisvojne prideve.

Morfološke odlike prideva *questo, quello, bello* i *buono*.

Neodređeni pridevi *ogni* i *qualche*.

Naziv boja, morfološke osobenosti prideva *viola, rosa, blu, arancione*.

Brojevi: osnovni brojevi, redni brojevi. Upotreba osnovnih i rednih brojeva pri označavanju datuma.

Glagol

Sadašnje vreme (*Indicativo Presente*) glagola sve tri konjugacije. Sadašnje vreme nepravilnih glagola: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Sadašnje vreme modalnih glagola *volere, dovere, potere, sapere*.

Upotreba glagola *piacere*.

Particip prošli i prošlo svršeno vreme *Passato prossimo*: prelaznih i neprelaznih glagola; nepravilnih glagola.

Buduće vreme (*Futuro semplice*) glagola s pravilnim i nepravilnim osnovama.

Predbuduće vreme (*Futuro anteriore*).

Prilozi

Vrste priloga: za način, mesto i vreme

Priloške rečice *ci* i *vi*.

Predlozi

Prosti predlozi *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* i njihova osnovna upotreba. Predlozi *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Sintaksa

Prosta rečenica: potvrdna, upitna, odrična. *Tu sei italiano. No, io non sono italiano. (Tu) sei italiano?*

Složena rečenica:

Adesso non lavoro più, ma ho più tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.

Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. *Nel libretto ci sono nomi dei professori e altre informazioni utili.*

Leksikografija

Struktura i korišćenje dvojezičnih rečnika.

Učeniku treba pokazati i stalno ga podsticati na posedovanje, upotrebu i pravilno korišćenje rečnika (dvojezičnog i, kasnije, jednojezičnog), dati osnovne podatke o rečničkoj literaturi odgovarajućeg kvaliteta. Podsticati ga na kontakt sa pisanom literaturom, elektronskim sadržajima i sl.

NEMAČKI JEZIK

Imenice

Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka. Nominativ, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv.

Determinativi

Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni)

Zamenice

Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene zamenice *jemand, niemand, etwas, nichts*

Pridevi

Pridevi u sastavu imenskog predikata i u atributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija sa *ebenso....wie, nicht so.....wie*

Brojevi

Osnovni i redni brojevi

Predlozi

Predlozi sa dativom, akuzativom, dativom i akuzativnom

Glagoli

Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, refleksivnih, složenih i modalnih glagola. Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola

Rečenice

Nezavisno složene rečenice (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen*)

Zavisno složene - uzročne (*weil*), vremenske (*wenn, als, während, bis*), koncesivne (*obwohl*), relativne

RUSKI JEZIK

Rečenica

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice. Upravni i neupravni govor.

Imenice

Varijante padežnih nastavaka: lokativ jednine na -u; o бегере/на бегере, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost. Promena imenica na: -ия, -ие, -мя.

Imenice pluralia tantum (receptivno).

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.

Zamenice

Obnavljanje i sistematizacija zamenica obrađenih u osnovnoj školi: lične, upitne (кто, что, какой, какое, какие).

Pridevi

Promena prideva

Poređenje prideva tipa: страший, младаший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худий.

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (больной чем, готовый к чему, способный к чему i sl).

Brojevi

Principi promena osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100 (ostale brojeve obraditi kao leksiku), njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje vremena s predlozima: с - до, с - по, от - до, к idr. Iskazivanje vremena po satu u razgovornom i službenom stilu.

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom i budućem vremenu. Tvorbs vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove.

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje jednom u oba pravca: aktiviranje do sada ne obrađenih glagola kretanja (идти - ходить, ехать - ездить, бегать - бежать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить).

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (благодарить кого за что, пожертвовать кем - чем, напоминать о ком i sl).

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način i količinu. Poređenje priloga.

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (для s genitivom, из-за s genitivom u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, из-под s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, к s dativom u vremenskoj odredbi, по s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl).

Veznici

Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как i sl).

Rečenični modeli

Subjekatsko - predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom

1) kopule: быть, стать, являться

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) otsustvo kopule

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Vremenski odnosi

Rečenice s odredbom

1) izražene prilogom

Я пришёл раньше тебя.

2) izražene zavisnim padežom

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегодня работал с пяти до семи часов.

Načinski odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom prilogom

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Uzročni odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom.

Он не приехал в срок по болезни.

FRANCUSKI JEZIK

Pasivne konstrukcije

est + particip perfekta

Finalne rečenice sa upotrebom *pour* + inf.

Pitanja:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Indirektna pitanja

Negacija

pas du tout, non plus, personne

Kazivanje pretpostavke

si + imperfekt/kondicional

Kazivanje vremena

avant de, quand

Kazivanje želje, volje, namere

a) subjuntivom b) infinitivom

Odredbe za vreme

- dani u nedelji, *prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;*

Poređenje prideva

Odredbe za način

Izrazi za meru i količinu

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... i sl.

Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to:

présent - présent (istovremena radnja); *présent - passé composé* (pre); *présent - futur* (posle)

Imenička grupa

Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs; les déterminants indéfinis

Nastavci imenica i prideva

teur/trice; al/aux, ail/aux i neki izuzeci na -s), ou -s/x

Glagolska grupa

Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima.

Slaganje participia perfekta sa subjektom

ŠPANSKI JEZIK

Imenička grupa

Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) u različitim značenjima.

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Morfeme tipične za mučki i ženski rod imenica i prideva

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda,

violinista, cantante, interesante, verde...

Glagolska grupa

Oblici indikativa: sva glagoska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru.

Pitanja sa upitnim rečima:

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Indirektna pitanja

¿ Sabes si ha llegado?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Negacija

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿ Ha venido alguien? - No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.

No me gusta esta película. - A mí tampoco.

Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu

Un hombre grande / Un gran hombre.

Kazivanje vremena i odredbe za vreme

Dani u nedelji, *mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...*

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿ Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hace treinta minutos... regresa dentro de una hora...

Odredbe za način

Prilozi na *-mente* i priloške konstrukcije

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Izrazi za meru i količinu

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa? - Más o menos, treinta.

Ortografija

Interpunktija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku).

Pisanje velikog slova.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; pretpostavlja primenu tzv. *Teacher talk*, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim *relativnim*, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti. Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.

Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:

- usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu
- poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti
- nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja
- učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu
- udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama - učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan

Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke i to u meri u kojoj je neophodno kako bi koristio jezik da bude informisan i osposobljen za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodom vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Taj deo jezika struke se mnogo više ogleda u receptivnim veštinama nego u produktivnim jer je svrha učenja stranog jezika da se učenici osposobe u prvoj liniji da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku; ona upućuje na to da određene tekstove u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje on nosi treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe).

STRANI JEZIK I

Godišnji fond časova: **70**

Razred: drugi

CILJ	ISHODI NA KRAJU DRUGOG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE	• razume kraće iskaze koji sadrže frekventne	• Svakodnevni život (komunikacija među mladima, generacijski konflikti i načini	1. Predstavljanje sebe i drugih	NAČIN OSTVARIVANJA

<p>Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora</p>	<p>reči i strukture (informacije o ličnostima, poslu, porodici, kupovini, školi, bližem okruženju)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razume najbitnije informacije u kratkim i jednostavnim obaveštenjima (preko razglasa, na ulici, na šalteru) i pravilno ih koriste 	<p>prevazilaženja, međuvršnjačka podrška)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje • (obrazovanje u zemljama čiji se jezik uči, školovanje koje priprema za studije ili svet rada, obrazovanje za sve) • Poznati regioni u zemljama čiji se jezik uči, njihova obeležja • Kulturni život (manifestacije koje mladi rado posećuju u zemlji i zemljama čiji se jezik uči, međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (akcije na nivou grada, škole, volonterski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji) • Interesantne životne priče i događaji • Svet kompjutera (mladi i društvene mreže) <p>STRUČNE TEME</p> <p>Kao u prvom razredu</p>	<p>2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima)</p> <p>3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.)</p> <p>4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi</p> <p>5. Izražavanje molbi i zahvalnosti</p> <p>6. Izražavanje izvinjenja</p> <p>7. Izražavanje potvrde i negiranje</p> <p>8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja</p> <p>9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba</p> <p>10. Iskazivanje prostornih i vremenskih</p> <p>11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja</p> <p>12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta</p> <p>13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu</p> <p>14. Izražavanje pripadanja i posedovanja</p> <p>15. Skretanje pažnje</p> <p>16. Traženje</p>	<p>PROGRAMA</p> <p>Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; pretpostavlja primenu tzv. Teacher talk, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.</p>
<p>ČITANJE</p> <p>Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova</p>	<ul style="list-style-type: none"> • čita i razume različite vrste kratkih i prilagođenih tekstova (jednostavnija lična / poslovna pisma, pozivnice, termini, prospekti, uputstva, oglasi) prepoznajući osnovna značenja i relevantne detalje • otkriva značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta i /ili pomoću rečnika • uoči predvidljive informacije (kad, gde, ko, koliko) u svakodnevnim tekstovima (reklame, oglasi, jelovnici, prospekti) kao i 	<p>ENGLISKI JEZIK</p> <p>I. REČENICA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sistematizacija svih tipova upitnih rečenica - Direktna i indirektna pitanja - Indirektni govor: receptivno i produktivno a) izjave i pitanja - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe - Indirektni govor: samo receptivno a) izjave sa promenom glagolskih vremena - Određene relativne klauze - Složene rečenice: vremenske klauze, uzročne klauze, dopusne klauze <p>II. IMENIČKA GRUPA</p> <p>1. Član</p>	<p>11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja</p> <p>12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta</p> <p>13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu</p> <p>14. Izražavanje pripadanja i posedovanja</p> <p>15. Skretanje pažnje</p> <p>16. Traženje</p>	<p>Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.</p> <p>Takozvana komunikativno interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu

	jednostavnijim stručnim tekstovima (formulari, šeme, izveštaji)	<ul style="list-style-type: none"> - Razlike između određenog i neodređenog člana u širem kontekstu 2. Imenice <ul style="list-style-type: none"> - Brojive i nebrojive imenice 3. Zamenički oblici <ul style="list-style-type: none"> a) Zamenice <ul style="list-style-type: none"> - Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta - Pokazne zamenice - Odnosne zamenice b) determinatori <ul style="list-style-type: none"> - Pokazni determinatori - Neodređeni determinatori - Prisvojni determinatori 	mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	<ul style="list-style-type: none"> • poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama
GOVOR Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje situacije, priča o događajima i argumentuje stavove koristeći jednostavne izraze i rečenice • vodi jednostavne razgovore (telefonira), daje informacije i uputstva, ugovara termine reaguje učtivo na pitanja, zahteve, pozive, izvinjenja sagovornika 	<ul style="list-style-type: none"> 4. Pridevi <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti komparaciju prideva - <i>too/not...enough/not as...(as)/...than</i> 5. Brojevi <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti proste i redne brojeve 6. Kvanifikatori <p>III. GLAGOLSKA GRUPA</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Glagoli <ul style="list-style-type: none"> - Obnoviti razliku u upotrebi <i>Present Simple, Present Continutous; Past Simple, Past Continuous</i> - Obnoviti sve upotrebe <i>Present Perfect</i> - Used to - Načini izražavanja budućnosti, planova u budućnosti (<i>going to, will</i>) - Modalni glagoli: <i>should, must, will, may, might</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje i prošlo vreme - <i>the Present Simple, Past Simple</i> (produktivno i receptivno), - Present perfect passive (receptivno) 3. Predlozi i najčešći prilozi za orijentaciju u vremenu i prostoru. 4. Prvi kondicional (receptivno i produktivno)č drugi kondicional (receptivno 		<ul style="list-style-type: none"> • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan <p>Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i osposobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke.</p> <p>Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština</p>
INTERAKCIJA Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	<ul style="list-style-type: none"> • komunicira u svakodnevnim situacijama i razmenjuje informacije, bliske njegovim interesovanjima (pismeno i usmeno) 			

		<p style="text-align: center;">ITALIJANSKI JEZIK</p> <p>1. Imenice</p> <p>Vlastite imenice i zajedničke, odgovarajući rod i broj sa determinativom: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostropaese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa,</i> itd.</p> <p>Sistemska prikaz morfoloških karakteristika.</p> <p>2. Član. Upotreba člana. Sistematizacija.</p> <p>Oblici određenog i neodređenog člana.</p> <p>Osnovna upotreba.</p> <p>Slaganje određenog i neodređenog člana sa imenicom ili pridevom.</p> <p>Član spojen s predlozima <i>di, a, da, in, su i con.</i></p> <p>Određeni član ispred datuma: <i>Oggi è il 25 novembre.</i> Ispred imena dana u nedelji <i>Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.</i></p> <p>Upotreba člana uz vlastita imena, geografske pojmove, imena gradova i država, prezimena.</p> <p>Partitivni član kao supletivni oblik množine neodređenog člana (<i>Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.</i>).</p> <p>Upotreba člana uz prisvojni pridev i imenice koje iskazuju blisko srodstvo (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni.</i>).</p> <p>Položaj člana i predloga uz neodređeni pridev <i>tutto.</i></p>		<p>nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici osposobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja.</p>
<p>MEDIJACIJA</p> <p>Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prevodi usmeno ili pismeno kratke poruke u skladu sa potrebama komunikacije 			<p>Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalogi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom</p>
<p>Medijska Pismenost</p> <p>Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • argumentuje svoj stav o medijskom tekstu 			

Partitivni član. *Mangio delle mele.*
Izostavljanje u negaciji. *Non mangio pane.*
Upotreba predloga *di* uz izraze koji izražavaju određenu količinu. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

3. Zamenice

Lične zamenice u službi subjekta.
Naglašene lične zamenice u službi objekta.
Naglašene lične zamenice u službi direktnog i indirektnog objekta.

Nenaglašene lične zamenice u paru:

Compro il libro a Luigi. Glielo compro.

Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (*questo, quello*).

Upitne zamenice *chi?* i *che?/ che cosa?*

Neodređene zamenice pridevi (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Relativne zamenice (*che, cui, il quale/la quale*)

4. Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i borju. Opisni pridevi *buono* i *bello*; neodređeni pridev *tutto*. Posebne karakteristike prideva *santo* i *grande*
Komparacija prideva: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*

Apsolutni superlativ *Maria è bellissima.*

Sintetički (organski) oblici komparativa i superlativa (relativnog i apsolutnog) prideva *piccolo, grande, buono, cattivo.*

Razlika u značenju između analitičkih i sintetičkih oblika komparativa i superlativa (*più grande: maggiore; più buono: migliore*).

Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve.

Pokazni pridevi: *questo, quello.*

Naziv boja, morfološke osobenosti prideva *viola, rosa, blu, arancione.*

Glavni brojevi (preko 1000) i redni (do 20).

Redni brojevi.

kontakta sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.

5. Predlozi

Prosti predlozi *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* i njihova osnovna upotreba.

Predlozi *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Upotreba predloga **di** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), **a** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare.*

Usciamo a giocare con gli amici.), **da** (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni*), **in** (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

6. Glagoli

Sadašnje vreme (*Presente Indicativo*)

Imperativ (*Imperativo*), zapovedni način.

Zapovedni način, za sva lica: *Fa' presto!*

Non tornare tardi! Non andate via senza di

me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di

prosciutto e tre tosette, per favore

Povratni glagoli.

Upotreba glagola piacere.

Perfekt (*Passato Prossimo*) Pravičnih i

nepravičnih glagola: *Ho comprato un chilo di*

pesche. Sono andata alla stazione. Perfekt

modalnih glagola volere, dovere, potere,

sapere. Sono dovuto andare dal dentista.

Ho potuto leggere i titoli in italiano.

Kondicional prezenta (*Condizionale*

Presente): *Vorrei un chilo di mele, per*

favore! Potresti prestarmi il tuo libro di

italiano?

Futur pravičnih i nepravičnih glagola. *Noi*

torneremo a casa alle cinque.

Imperfekat (*Imperfetto*): *C'era una volta un*

re e viveva in un castello.

Pluskvamperfekat (*Trapassato prossimo*):

Sono arrivato alla stazione quando il treno

era già partito.

Prezent konjunktiva (*Congiuntivo presente*):

Penso che Maria debba studiare di più.

Samo receptivno

Prosti perfekt (*Passato Remoto*) tvorba i

osnovna upotreba: *Marco entrò e vide il*

computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. Pravilni i nepravilni glagoli. **Samo receptivno.**

Pluskvamperfekat (*Trapassato prossimo*):
Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.

Perfekt (*Passato Prossimo*) Pravilnih i nepravilnih glagola. Imperfekat (*Imperfetto*).
Upotreba i odnos perfekta i imperfekta.

7. Prilozi

Potvrdni, određni (*si, no*). Osnovni prilozi *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* i priloški izrazi za određivanje vremena (*prima, durante, dopo*) i prostora. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Upitni prilozi: *quando?, come?, perché? dove?*

Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa *mente*

8. Rečca *ci* (s priloškom vrednošću), *ne*.

9. Veznici.

10. Rečenica:

Prosta i proširena rečenica u potvrdnom i u odričnom obliku.

Upitna rečenica:

S konstrukcijom izjavne rečenice potvrdnog oblika i upitnom intonacijom s konstrukcijom izjavne rečenice u odričnom obliku i upitnom intonacijom

Red reči u rečenici.

Složena rečenica: upotreba veznika koji uvode zavisnu rečenicu (vremensku, uzročnu, relativnu, hipotetički period)

Hipotetički period: Realna pogodbeno rečenica: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.*

Irealna pogodbeno rečenica, sa imperfektom u protazi i apodozi: *Se avevi*

tempo, andavamoin gita.

NEMAČKI JEZIK

Imenice

Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka.

Nominativ, genitiv, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv.

Determinativi

Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni)

Zamenice

Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene zamenice *jemand, niemand, etwas, nichts*

Pridevi

Pridevi u sastavu imenskog predikata i u atributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija sa *ebenso....wie, nicht so.....wie*

Brojevi

Osnovni i redni brojevi

Predlozi

Predlozi sa genitivom, dativom, akuzativom, dativom i akuzativnom

Glagoli

Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, reflektivnih, složenih i modalnih glagola.

Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola

Rečenice

Nezavisno složene rečenice (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)
Zavisno složene - uzročne (*weil*),
vremenske (*wenn, als, während, bis*),
koncesivne (*obwohl*), relativne

RUSKI JEZIK

Rečenica

Rečenice sa glagolskim priložima. Upotreba **нет** i **не** u rečenici.

Imenice

Sinonimi, antonimi, homonimi. Međujezički homonimi.

Zamenice

Neodređene zamenice **кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько**(obrađivati kao leksiku)
Odrične zamenice **никто, ничто, никакой**
Opšte zamenice **сам, самый, любой, каждый**

Pridevi

Duži i kraći oblik prideva. Upotreba kratkog oblika.

Brojevi

Redni brojevi

Glagoli

Imperativ

Prošlo vreme glagola od infinitiva na suglasnik

Glagoli kretanja sa prefiksima **в-, вы-, у-, при-**,

Glagolski prilozi - prepoznavanje

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (**y, около, вокруг, в, на**)

SINTAKSA

Rečenice sa kratkim pridevskim oblikom u predikatu (Он болен гриппом, Я способен к математике)

Rečenice sa objektom u infinitivu (Я уговорил товарища молчать)

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim radežom (Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)

Rečenice sa glagolskim prilogom (Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

FRANCUSKI JEZIK

Imenička grupa

- upotreba determinanata: redosled u rečenici; upotreba reči *même, autre, seul*;
- determinanti u funkciji zamenice, posebno: pokazne zamenice ispred predloga *de* + imenička grupa; ispred relativne rečenice; ispred partikula *ci* i *là*; neodređene zamenice;
- brojevi: osnovni, redni, razlomački, aproksimativni;
- rod i broj imenica i prideva specifičnih za datu struku; poređenje prideva, posebno superlativ.

Glagolska grupa

- glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, pluskvamperfekt (receptivno), futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, bliska prošlost, radnja u toku *être en train de...*; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (*//*

faut que tu racontes ça à ton frère), kao i receptivno: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; prezent kondicionala: *Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi!* imperativ (receptivno): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur, sois sage!*

- particip prezenta i gerundiv; participi prezenta i perfekta kao pridevi;
- frekventni unipersonalni glagoli i konstrukcije.

Predlozi

- najčešći predlozi; predložni izrazi *à côté de, à l'occasion de, à l'aide de*;
- kontrahovanje člana i predloga.

Prilozi

- za mesto, za vreme, za način, za količinu;
- *alors* - za iskazivanje posledice;
- mesto priloga;
- priloške zamenice *en* i *y* (receptivno).

Modaliteti i forme rečenice

- deklarativni, interogativni, eksklamativni i imperativni modalitet;
- afirmacija i negacija; aktiv i pasiv;
- rečenice sa prezentativima;
- naglašavanje rečeničnih delova pomoću formule *c'est... qui* i *c'est... que*.

Osnovni tipovi složenih rečenica

- koordinirane rečenice sa veznicima *et, ou, mais, car, ni* i priložima/priloškim izrazima *c'est pourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire*;
- zavisne rečenice: relativne sa zamenicama *qui, que, où* i *dont*; komparativne sa veznicima/vezničkim izrazima *comme, autant... que, le même... que, plus... que, moins... que*; vremenske sa veznicima/vezničkim izrazima *quand, avant*

que/avant de+infinitiv, chaque fois que, pendant que, après que, depuis que;
uzročne sa veznicima *parce que* i *puisque*;
(receptivno) koncesivne i opozitivne sa veznicima *bien que* i *alors que*; finalne sa veznicima *pour que/pour+infinitiv* i afin *que/afin de+infinitiv*; hipotetične sa veznikom *si* (verovatni, mogući i irealni potencijal); rečenice sa *que* u funkciji objekta (npr. *Nous espérons que tu réussiras ton examen*); slaganje vremena u objekatskim rečenicama.

ŠPANSKI JEZIK

Glagolska grupa

Oblici subjunktiva: prezent

Složena rečenica

a) Zavisna rečenica u indikativu

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?

Sa infinitivom (sa modalnim glagolima)

Quiero viajar. Pienso viajar mañana.

Ukazati na izražavanje uzroka (*porque, por*), posledice (*si, para*) i na smisao rečenice sa drugim češćim veznicima kad se pojave u tekstu.

B) Zavisne rečenice u subjunktivu

Upotreba subjunktiva prezenta (izražavanje futura)

Subjunktiv prošlih vremena (*preterito imperfecto, preterito perfecto simple, pretérito perfecto compuesto, pretérito pluscuamperfecto*), oblici i upotreba (receptivno)

Kazivanje želje, volje, namere

a) subjunktivom

		<p>b) infinitivom <i>Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermano. Hay que luchar contra la contaminación del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a sus hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.</i></p> <p>Upravni i nepravni govor (potvrdne, odrične i upitne rečenice, imperativ). <i>Dime si/donde/cuando/quién/que... Sabes si/ donde/cuando/quién/que... Me puedes decir donde/cuando/quién/que...</i></p> <p>Hipotetične rečenice (drugi tip) <i>Si me visitas, te llevaría a la playa.</i></p> <p>Pasivne konstrukcije a) <i>ser + participio pasado</i> <i>La casa fue construida en 1984.</i> b) pasiva refleja <i>Se venden libros aquí</i></p> <p>Leksikografija Služenje dvojezičnim rečnicima.</p>		
--	--	---	--	--

STRANI JEZIK I

Godišnji fond časova: 31

Razred: treći

CILJ	ISHODI NA KRAJU TREĆEG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> razume osnovne poruke i zahteve iskazane jasnim standardnim jezikom kada je reč o bliskim temama (škola, posao, hobi) razume globalno suštinu nešto 	<ul style="list-style-type: none"> Svakodnevni život (generacijski konflikti i načini prevazilaženja) Obrazovanje (obrazovanje za sve, praksa i pripreme za buduće zanimanje, razmena 	<ol style="list-style-type: none"> Predstavljanje sebe i drugih Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, 	<p>NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA</p> <p>Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na</p>

	<p>dužih razgovora ili diskusija na sastancima, koji se odnose na manje složene sadržaje iz struke, ukoliko se govori razgovetno standardnim jezikom, postavlja pitanja i traži objašnjenja u vezi sa temom diskusije/razgovora</p>	<p>učenika)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poznate firme, preduzeća, ustanove, institucije u zemljama čiji se jezik uči • Kulturni život (međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (volonterski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji) • Istorijski događaji/ličnosti iz zemalja čiji se jezik uči • Svet kompjutera (prednosti i mane upotrebe kompjutera) <p>STRUČNE TEME</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kao u prvom razredu 	<p>specifično po regionima)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 	<p>upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; pretpostavlja primenu tzv. Teacher talk, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.</p>
<p>ČITANJE</p> <p>Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razume jednostavnije tekstove (standardna pisma, informacije o procesu rada u struci) koji su pisani običnim jezikom ili jezikom struke • razume opis događaja i osećanja • razume osnovni sadržaj kao i važnije detalje u izveštajima, brošurama i ugovorima vezanim za struku 	<p>GRAMATIČKI SADRŽAJI</p> <p>Napomena: U trećem razredu trogodišnje srednje stručne škole nisu predviđeni novi gramatički sadržaji. U nastavi se sistematizuju i utvrđuju oni gramatički sadržaji čije savladavanje učenicima predstavlja posebnu teškoću a koji se u datoj struci često koriste.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 	<p>Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni,

			<p>18. Iskazivanje čestitki</p> <p>19. Iskazivanje preporuke</p> <p>20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti</p> <p>21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti</p>	<p>kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu</p> <ul style="list-style-type: none"> • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan
<p>GOVOR</p> <p>Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jednostavnim sredstvima opiše status i obrazovanje, buduće zaposlenje • opiše delatnost, firmu, proces rada ili pak prepriča telefonski razgovor ili odluke nekog dogovora u okviru poznate leksike • obrazloži kraće svoje namere, odluke, postupke 			<p>Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i osposobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici osposobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja.</p>
<p>PISANJE</p> <p>Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • popunjava račune, priznanice i hartije od vrednosti • napiše jednostavno poslovno pismo prema određenom modelu • opiše i pojasni sadržaj shema i grafikona vezanih za struku 			
<p>INTERAKCIJA</p> <p>Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • povede, nastavi i završi neki jednostavan razgovor, pod uslovom da je lice u lice sa sagovornikom • bude shvaćen u razmeni ideja i informacija o bliskim temama u 			<p>Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj</p>

<p>jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka</p>	<p>predvidljivim, svakodnevnim situacijama</p>			<p>relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalogi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.</p> <p>Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.</p>
<p>MEDIJACIJA</p> <p>Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sažima sadržaj teksta, filma, razgovara i sl. 			
<p>MEDIJSKA PISMENOST</p> <p>Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje različita gledišta o istoj temi 			

ZNAJANJA O JEZIKU	<ul style="list-style-type: none"> • korektno upotrebljava jednostavne strukture koristeći zavisne rečenice (uz određene sistemske elementarne greške koje globalni smisao ne dovode u pitanje) 			
-------------------	--	--	--	--

FIZIČKO VASPITANJE

CILJ PREDMETA

Opšti cilj predmeta:

Cilj fizičkog vaspitanja je da se raznovrsnim i sistematskim motoričkim aktivnostima, u povezanosti sa ostalim vaspitno - obrazovnim područjima, doprinese integralnom razvoju ličnosti učenika (kognitivnom, afektivnom, motoričkom), razvoju motoričkih sposobnosti, sticanju, usavršavanju i primeni motoričkih umenja, navika i neophodnih teorijskih znanja u svakodnevnim i specifičnim uslovima života i rada.

Posebni ciljevi predmeta:

- podsticanje rasta i razvoja i uticanje na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);
- razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih samostalni rad na njima;
- sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje;
- proširenje i produbljavanje interesovanja koje su učenici stekli u osnovnoj školi i potpunije sagledavanje sportske grane, za koju pokazuju poseban interes;
- usvajanje znanja radi razumevanja značaja i suštine fizičkog vaspitanja definisanih opštim ciljem ovog predmeta (vaspitanje-obrazovnog područja);
- motivacija učenika za bavljenje fizičkim aktivnostima i formiranje pozitivnih psiho-socijalnih obrazaca ponašanja;
- osposobljavanje učenika da stečena umenja, znanja i navike koriste u svakodnevnim uslovima života i rada.

FIZIČKO VASPITANJE

Godišnji fond časova: **74**

Razred: prvi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju	• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog

ishoda;	poremećaja);	se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;		vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika;
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	• Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (6 časa) • merenje i testiranje (8 časova) • praktična nastava (60 časova)
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole.	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu) koje - poseduje veštinu, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja • Detaljnije opiše pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je	• ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na razvijanju osnovnih motoričkih osobina za datu disciplinu; Trčanja: Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze: -100 m učenici i učenice; -800 m učenici i učenice; - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim intezitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min. Kros: jesenji i prolećni	Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski

	<p>doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje; 	<p>karakteristika fizičkog vaspitanja važno, da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi; • Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, 	<p>-800 m učenice, -1000 m učenici.</p> <p>Skokovi: Skok u dalj tehnikom uvinuća Skok uvis leđnom</p> <p>Bacanja: Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehnika (učenice 4 kg, učenici 5 kg). Sprovesti takmičenja u odeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama.</p> <p>• SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU Napomene: - Nastavnik formira grupe na osnovu umenja (veština) učenika stečenih posle osnovne škole: osnovni, srednji i napredni nivo - Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stečenih umenja učenika.</p> <p>1. Vežbe na tlu Za učenike i učenice: - vaga pretklonom i zanoženjem i spojeno, odrazom jedne noge kolut napred; - stav na šakama, izdržaj, kolut napred; - dva povezana premeta strance udesno i ulevo; - za napredni nivo premet strance sa okretom za 180 ° i doskokom na obe noge ("rondat")</p> <p>2. Preskok Za učenike konj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm: - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka</p> <p>3. Krugovi Za učenike /dohvatni krugovi/:</p>	<p>otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište).</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. <p>• Sadržaj ciklusa je: - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan.</p> <p>Način ostvarivanja programa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom; • Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja; • Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa; • Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati
--	---	---	---	---

<p>ima svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepoznata netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema okruženju u kome vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život; • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja. 	<p>- iz mirnog visa vučenjem vis uzneto, spust u vis stražnji, izdržaj, vučenjem vis uzneto, spust u vis prednji.</p> <p>Za učenice /dohvatni krugovi/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uz pomoć sunožnim odskokom naskok u zgib, njih u zgibu /uz pomoć/; spust u vis stojeći <p>4. Razboj</p> <p>Za učenike /paralelni razboj/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz njija u upor, prednjim saskok sa okretom za 180 ° (okret prema pritci); - njih u upor, u zanjihu sklek, prednjim upor, zanjih u upor, u prednjihu sklek <p>Za učenice /dvovisinski razboj ili jedna pritka vratila/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naskok u upor na n/p, premah jednom nogom do upora jašućeg, preхват u pothvat upornom rukom (do prednožne) i spojeno odnoženjem zanožne premah i saskok sa okretom za 90° (odnoška), završiti bokom prema pritci. <p>5. Vratilo</p> <p>Za učenike /dohvatno vratilo/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sunožnim odzivom uzmak; kovrtljaj nazad u upor prednjem; saskok zamahom u zanoženje (zanjihom). <p>6. Greda</p> <p>Za učenice /visoka greda/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor, premah odnožno desnom; okret za 90°, uporom rukama ispred tela prednost raznožno; osloncem nogu iza tela <p>(napredniji nivo: zamahom u zanoženje) do upora čučućeg; usprav, usprav, hodanje u usponu sa dokoracima, vaga pretklonom, usklon, saskok pruženim telom (čeono ili bočno u odnosu na spravu)</p> <p>7. Konj sa hvataljkama</p>	<p>kao blok časovi.</p> <p>Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenjani na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali;</p> <ul style="list-style-type: none"> • U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa; <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</p> <p>Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice, skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: <p>Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu;</p> <p>Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6
--	---	--

			<p>Za učenike: - premah odnožno desnom napred zamah ulevo, zamah udesno, zamah ulevo i spojeno premah levom napred; premah desnom nazad, zamah ulevo, zamah udesno i spojeno odnoženjem desne, saskok sa okretom za 90° ulevo do stava na tlu, levi bok prema konju.</p> <p>Školsko takmičenje (odeljenje, škola): aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti.</p> <p>Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja.</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>• SPORTSKA IGRA (po izboru)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre; • Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehnici i taktici nastavnik planira konkretne sadržaje iz sportske igre; • Aktiv nastavnika, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) 	<p>časova);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu); • Atletika (12 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (12) časova; • Sportska igra: po izboru škole(12 časova); • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova); • Provera znanja i veština (4 časa). <p>• POSEBNE AKTIVNOSTI</p> <p>- Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave škola u toku školske godine organizuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dva celodnevna izleta sa pešačenjem - I razred do 12km (ukupno u oba pravca); - II razred do 14 km (ukupno u oba pravca); - III razred do 16 km(ukupno u oba pravca); - Dva krosa: jesenji i prolećni - Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika. - Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. <p>sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u</p>
--	--	--	---	--

			u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokažu posebno interesovanje; • Preporuka: ukoliko je moguće, organizovati nastavu plivanja (posebno obuku za neplivače).	okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.
--	--	--	---	--

FIZIČKO VASPITANJE

Godišnji fond časova: **70**

Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj:	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	• Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće

		snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;		oblike nastave: • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (8 časova) • praktična nastava (58 časova)
<ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Kratko opisati osnovne karakteristike i pravila sportske grane atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrirati - vežbe i tehnike atletskih disciplina i vežbi na spravama i tlu koje se uče (posedovati veštinu) • Detaljnije opisati pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes, za koju škola ima uslove; • Objasniti zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Učenik će želeti da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima pošto će sagledati (detektovati) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti i njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagledati negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i svestan je da fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće je preduprediti negativne uticaje • Putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti 	<p>ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na razvijanju osnovnih motoričkih osobina za datu disciplinu;</p> <p>Trčanja: Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze: -100 m učenici i učenice; -800 m učenici i učenice - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice</p> <p>Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim intezitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min. Kros: jesenji i prolećni -800 m učenice, -1000 m učenici.</p> <p>Skokovi: Skok u dalj koračnom tehnikom. Skok uvis leđnom tehnikom.</p> <p>Bacanja: Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehnika (učenice 4 kg, učenici 5 kg). Sprovesti takmičenja u odeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama.</p> <p>• SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU Napomena: - Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stečenih umenja</p>	<p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan.</p> <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište).</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja.</p> <p>Sadržaj ciklusa je: - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na pravima i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan.</p>

	<p>kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje.</p>	<p>komunicirati sa svojim drugovima i uživati u druženju i kontaktima;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dovedi u vezu svakodnevn život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • Objasniti da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripadaju, imaju svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Učenik uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Učenik navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepoznaje netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, istrajan je u svojim aktivnostima. • Ima pravilan odnos prema okruženju u kojem vežba, rekreira se i bavi se sportom. 	<p>učenika.</p> <p>1. Vežbe na tlu Za učenike i učenice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz upora za rukama, zibom, provlak zgrčeno napred do upora pred rukama (opruženo); - kolut napred i spojeno uspravom do vage pretklonom i zanoženjem, izdržaj - premet strance uporom u "bolju" stranu i spojeno, premet strance u "slabiju" stranu - za napredni nivo premet napred uporom <p>2. Preskok Za učenikekonj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka i preskoci sa zanoženjem <p>3. Krugovi Za učenike /doskočni krugovi/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njih, zanjihom saskok, uz pomoć. <p>4. Razboj Za učenike /paralelni razboj/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iz upora sedećeg raznožno pred rukama, prehvatom napred i dizanjem sklonjeno stav na ramenima, spust nazad u upor sedeći raznožno, prehvat rukama iza butina, snožiti i zanjihom saskok. <p>Za učenice /dvovisinski razboj, jedna pritka, vratilo/:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vis na v/p licem prema n/p: klim, premah zgrčeno jednom nogom do visa ležećeg na n/p, prehvat (može raznoručno) na n/p do upora jašućeg; premah odnožno prednožnom (unazad) do upora prednjeg; zamahom unazad (zanjihom) saskok pruženim 	<p>Način ostvarivanja programa Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom.</p> <p>Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja.</p> <p>Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa.</p> <p>Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali.</p> <p>U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa</p> <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim</p>
--	---	---	---	---

			<p>telom;</p> <p>- jedna pritka: naskok u prednji, premah odnožno jednom nogom do upora jašućeg; premah odnožno zanožnom do upora stražnjeg; saskok sasedom (zamahom nogama unapred).</p> <p>5. Vratilo Za učenike /doskočno vratilo/ - iz mirnog visa uzmak do upora, zamahom nogama unazad (zanjihom) saskok uvito</p> <p>6. Greda Za učenice /visoka greda/: - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor čučeci; okret za 90° usprav u uspon, okret za 180°, lagano trčanje na prstima, skok sa promenom nogu, koraci u usponu do kraja grede; saskok zgrčeno (bočno u odnosu na gredu).</p> <p>7. Konj sa hvataljkama Za učenike: - iz upora pred rukama, kolo zanožno levom, kolo zanožno desnom.</p> <p>Školsko takmičenje (odeljenje, škola): aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti.</p> <p>Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja.</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka,</p>	<p>igrama</p> <p>Minimalni obrazovni zahtevi • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice, skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>Okvirni broj časova po temama • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova) • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu). • Atletika (12 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (12) časova. • Sportska igra: po izboru škole(12 časova) • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost:u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova). • Provera znanja i veština (4 časa).</p> <p>POSEBNE AKTIVNOSTI - Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave škola u toku školske godine organizuje: - Dva celodnevna izleta sa pešačenjem - I razred do 12km (ukupno u oba</p>
--	--	--	--	--

			<p>grede i dvovisinskog razboja.</p> <p>• SPORTSKA IGRA (po izboru) Da li treba reći da se igra razlikuje od one u prvom razredu?</p> <p>- Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre.</p> <p>- Dalje proširivanje i produblavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehnici i taktici nastavnik planira konkretne sadržaje iz sportske igre.</p> <p>Aktiv nastavnika, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokažu posebno interesovanje</p>	<p>pravca);</p> <p>- II razred do 14 km (ukupno u oba pravca);</p> <p>- III razred do 16 km(ukupno u oba pravca);</p> <p>- Dva krosa: jesenji i prolećni</p> <p>- Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika.</p> <p>Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. Sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.</p>
--	--	--	---	---

FIZIČKO VASPITANJE

Godišnji fond časova: **62 časa**

Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
<p>• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;</p>	<p>• Unapređivanje i očuvanje zdravlja;</p> <p>• Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);</p>	<p>• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja;</p> <p>• Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj;</p> <p>• Odabere i izvede vežbe</p>	<p>• Vežbe oblikovanja (jačanja, labavljenje i rastezanje);</p> <p>• Vežbe iz korektivne gimnastike;</p> <p>• Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;</p>	<p>• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja;</p> <p>• Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a</p>

		oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;		koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika;
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	• Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama.
• Usvajanje znanja, umjenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Program po izboru učenika: • Ritmička gimnastika i narodni plesovi; • Sportska igra (po izboru); • Rukomet; • Fudbal; • Košarka; • Odbojka; • Plivanje; • Borilačke veštine; • Klizanje, smučanje;	• Sticanje motoričkih umjenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umjenja, znanja i navika u svakodnevnom uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika;	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu) koje - poseduje veštinu, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja • Detaljnije opiše pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je karakteristika fizičkog	PROGRAM PO IZBORU UČENIKA • RITMIČKA GIMNASTIKA I NARODNI PLESovi - Savladavanje osnovnih vežbi: dokorak, ", menjajući korak galopom u svim pravcima, polkin korak, daleko visoki skok, "makazice; - Sistematska obrada estetskog pokreta tela u mestu i u kretanju bez rekvizita i sa rekvizitima, koristeći pri tome različitu dinamiku, ritam i tempo, - Primena savladane tehnike estetskog pokreta i kretanja u kratkim sastavima. - Treba savladati najmanje pet - Narodnih plesova. - Priprema za takmičenje i priredbe i učešće na njima.	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (4 časa) • merenje i testiranje (8 časova) • praktična nastava (54 časova)
				Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište).
				Preporuke za realizaciju nastave

<ul style="list-style-type: none"> • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; ali bez stvaranja krutih motoričkih automatizama • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma sjedinjavanjem kinetičkih i energetskih elemenata u cjeline: u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje; 	<p>vaspitanja važno, da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi (da li si ovo namerno izbacio?). • Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, 	<ul style="list-style-type: none"> • SPORTSKA IGRA (po izboru) - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. <p>RUKOMET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte, ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u odbrani i napadu. Napad sa jednim i dva igrača i napad protiv zonske odbrane. Zonska odbrana i napad "čovjek na čovjeka". Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre. - Učestvovanje na razrednim, školskim i međuškolskim takmičenjima. <p>FUDBAL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte i ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u napadu i odbrani. Razne varijante napada i odbrane. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila malog fudbala. - Učestvovanje na raznim školskim i 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. <p>Sadržaj ciklusa je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. <p>Način ostvarivanja programa</p> <p>Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom. Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja. Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa. Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali.</p>
--	---	--	--

		<p>ima svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepoznaje netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema okruženju u kome vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja 	<p>međuškolskim takmičenjima.</p> <p>KOŠARKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika košarke. Šutiranje na koš iz mesta i kretanja, šut sa jednom ili obema rukama, sa raznih odstojanja od koša. Postavljanje i kretanje igrača u napadu i odbrani. Odbrana "zonom" i "čovjek na čoveka". Napad protiv ovih vrsta odbrana. Kontranapad u raznim varijantama i princip bloka. - Pravila igre i suđenje. - Učestvovanje na razrednim i školskim takmičenjima. <p>ODBOJKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika odbojke. Igra sa povučenicima i isturenim centrom. Smečiranje i njegova blokada. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre i suđenja. - Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima. <p>PLIVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje i primena osnovnih sigurnosnih mera u plivanju; - Usvajanje dve tehnike plivanja (po sklonostima i izboru učenika). Vežbanje radi postizanja boljih rezultata. Skok na startu i okreti. - Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim 	<p>U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa</p> <p>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</p> <p>Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova) • Teorijskih časova (2 u prvom i 2 u drugom polugodištu). • Atletika (12 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (12) časova. • Sportska igra: po izboru škole(12 časova) • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova). • Provera znanja i veština (4 časa). <p>Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme</p>
--	--	--	--	---

			<p>takmičenjima.</p> <p>BORILAČKE VEŠTINE - Izbor borilačke veštine koja se izučava na matičnim fakultetima sporta i fizičkog vaspitanja, i koja je u programu Školskih sportskih takmičenja. Nastavnik u skladu sa mogućnostima škole i interesovanjima učenika predlaže nastavni program.</p> <p>KLIZANJE I SKIJANJE - Programski zadaci iz klizanja i skijanja obuhvataju savladavanje osnovne tehnike i upoznavanje sa pravilima takmičenja. Nastavnik predlaže nastavni program, koji se zasniva na programu klizanja i predmeta skijanje na matičnim fakultetima.</p>	<p>koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.</p>
--	--	--	---	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Svaki od obrazovnih profila ima karakteristike vezane za obavljanje konkretnih stručnih poslova, koji zahtevaju određene položaje tela, pokrete i kretanja, koji mogu negativno uticati na pravilno držanje (status kičmenog stuba i status stopala). Kako bi se izbegli ovi negativni uticaji, nastavnici stručnih predmeta i profesori fizičkog vaspitanja definišu moguće profesionalne poremećaje, na osnovu čega se programiraju se posebni sadržaji, kojima se obezbeđuje prevencija.

- Biologija
- Fizika
- Ekologija
- Hemija
- Likovna kultura
- Muzička kultura

MATEMATIKA

1. CILJEVI:

- Razvijanje logičkog i apstraktnog mišljenja
- Razvijanje sposobnosti jasnog i preciznog izražavanja i korišćenja osnovnog matematičko-logičkog jezika

- Razvijanje sposobnosti određivanja i procene kvantitativnih veličina i njihovog odnosa
- Razvijanje osećaja za prostor, razlikovanje geometrijskih figura i njihovi uzajamni odnosi i transformacije
- Razumevanje funkcionalnih zavisnosti, njihovo predstavljanje i primena
- Razvijanje sistematičnosti, urednosti, preciznosti, temeljnosti, istrajnosti, kritičnosti u radu; razvijanje radnih navika i sposobnosti za samostalni i grupni rad
- Sticanje znanja i veština korisnih za transfer u stručno-teoretskim predmetima i razvijanje sposobnosti za pravilno korišćenje stručne literature
- Formiranje svesti o univerzalnosti i primeni matematičkog načina mišljenja
- Podsticanje stručnog razvoja i usavršavanje u skladu sa individualnim sposobnostima i potrebama društva
- Razvoj sposobnosti potrebnih za rešavanje problema i novih situacija u procesu rada i svakodnevnom životu

Godišnji fond:	MATEMATIKA	74 časa
	Razred: prvi	

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
VEKTORI	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja o vektorima 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše pojam vektora • objasni pojmove pravac, smer i intenzitet vektora • izvrši operacije sa vektorima (sabiranje i oduzimanje vektora, proizvod broja i vektora) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam vektora, suprotan vektor, osnovne operacije sa vektorima • Primeri razlaganja sila u fizici 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (74 časa)
REALNI BROJEVI	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o skupu realnih brojeva 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje osnovne podskupove skupa realnih brojeva (N, Z, Q, I) i uočava relacije N Z Q R, I R • odredi NZS i NZD prirodnih brojeva • obavlja računске operacije u skupu racionalnih brojeva • izračuna vrednost jednostavnog racionalnog brojevnog izraza poštujući prioritet računskih operacija i upotrebu zagrada • odredi apsolutnu vrednost realnog broja i grafički interpretira na brojevnoj osi • zaokruži broj na određeni broj decimala • odredi apsolutnu i relativnu grešku 	<ul style="list-style-type: none"> • Pregled brojeva, operacije sa realnim brojevima • Apsolutna vrednost realnog broja • Približna vrednost realnih brojeva, pravila zaokruživanja • Apsolutna i relativna greška 	<p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika

TRIGONOMETRIJA PRAVOUGLOG TROUGLA	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja iz trigonometrije pravouglog trougla i primena 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla • izračuna osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla pravouglog trougla kada su date dve stranice • konstruiše oštar ugao ako je poznata jedna njegova trigonometrijska funkcija • navede trigonometrijske identičnosti i primenjuje ih u određivanju vrednosti trigonometrijskih funkcija na osnovu poznavanja samo jedne • navede vrednosti trigonometrijskih funkcija karakterističnih uglova (od 30°, 45°, 60°) i da sa kalkulatora pročita vrednosti za ostale oštre uglove i obrnuto (određuje oštar ugao ako je poznata vrednost trigonometrijske funkcije) • primeni elemente trigonometrije pravouglog trougla na rešavanje praktičnih problema 	<ul style="list-style-type: none"> • Definicije trigonometrijskih funkcija u pravougлом trouglu • Vrednosti trigonometrijskih funkcija za uglove od 0°, 30°, 45°, 60°, 90° • Osnovne trigonometrijske identičnosti • Rešavanje pravouglog trougla 	<ul style="list-style-type: none"> • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija • Realni brojevi: sadržaje o greškama povezati sa stručnim predmetima, izračunavati apsolutnu i relativnu grešku konkretnih merenja • Trigonometrija pravouglog trougla: Sadržaje povezivati sa odgovarajućim sadržajima fizike i stručnih predmeta: nagib strme ravni, razlaganje sila (normalna komponenta kod sile trenja ili komponenta sile u pravcu kretanja tela...), veličina senke... Treba insistirati na upotrebi kalkulatora, kao pomoćnog sredstva pri rešavanju problema primenom trigonometrije • Proporcionalnost: koristiti što više konkretnih primera iz života i struke npr. kod planova i geografskih karata • Linearne jednačine i nejednačine: Istaći povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza funkcije. Sadržaje povezati sa odgovarajućim sadržajima fizike, hemije i praktične nastave
PROPORCIONALNOST	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o proporcijama i procentnom računu i njihova primena 	<ul style="list-style-type: none"> • izračuna određen deo neke veličine • odredi nepoznate članove proste proporcije • proširi ili skрати razmeru i primeni je u rešavanju problema podele • prepozna direktnu ili obrnutu proporcionalnost dve veličine, da je primeni u rešavanju jednostavnih problema i prikaže grafički • odredi nepoznatu glavnicu, procenat ili procentni iznos 	<ul style="list-style-type: none"> • Razmera i proporcija • Direktna i obrnuta proporcionalnost • Prost srazmerni račun • Račun podele • Procentni i promilni račun 	<ul style="list-style-type: none"> • Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: <ol style="list-style-type: none"> 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja • Okvirni broj časova po temama • Vektori 4 časa • Realni brojevi 8 časova • Trigonometrija pravouglog trougla 7 časova
RACIONALNI ALGEBARSKI IZRAZI	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja o polinomima i racionalnim algebarskim izrazima 	<ul style="list-style-type: none"> • sabira, oduzima i množi polinome • primeni distributivni zakon množenja prema sabiranju i formule za kvadrat binoma i razliku kvadrata, zbir i razliku kubova pri 	<ul style="list-style-type: none"> • Polinomi • Rastavljanje polinoma na činioce • NZD i NZS polinoma 	<ul style="list-style-type: none"> • Proporcionalnost 8 časova • Racionalni algebarski izrazi 13 časova • Geometrija 14 časova

		<p>transformaciji polinoma</p> <ul style="list-style-type: none"> • rastavi polinom na činioce • odredi NZD i NZS polinoma • transformiše jednostavniji racionalni algebarski izraz 	<ul style="list-style-type: none"> • Transformacije racionalnih algebarskih izraza 	<ul style="list-style-type: none"> • Linearne jednačine i nejednačine 12 časova <p>U toku školske godine predviđena su 4 pismena zadatka (po 2 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadataka sa ispravkama planirano je 8 časova</p>
GEOMETRIJA	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja iz geometrije 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje osnovne i izvedene geometrijske pojmove • razlikuje međusobni odnos uglova (susedni, uporedni, unakrsni, komplementni, suplementni) • navede veze između uglova sa paralelnim (ili normalnim kracima) • navede relacije vezane za unutrašnje i spoljašnje uglove trougla • primeni veze između uglova sa paralelnim (ili normalnim kracima) i relacije vezane za unutrašnje i spoljašnje uglove trougla na izračunavanje nepoznatog ugla u jednostavnijim zadacima • definiše pojam simetrala duži i konstruiše simetralu duži • konstruiše centar opisane kružnice oko trougla • definiše pojam simetrala ugla i konstruiše simetralu ugla • konstruiše centar upisane kružnice u trougao • konstruiše visinu trougla • definiše pojam težišna duž trougla i navede svojstvo težišta • definiše pojam srednja linija trougla i navede njeno svojstvo • navede osnovne relacije u jednakokrakom, odnosno jednakostraničnom trouglu • razlikuje vrste četvorouglova i njihove osobine • navede stavove o paralelogramu i ume da ih primeni • navede osobine specijalnih 	<ul style="list-style-type: none"> • Geometrijski pojmovi i veze između njih • Trougao • Značajne tačke trougla • Četvorougao • Talesova teorema • Sličnost figura • Sličnost trouglova, stavovi sličnosti 	

		paralelograma • formuliše Talesovu teoremu i primeni je na podelu duži na n jednakih delova • navede stavove o sličnosti trouglova • primenjuje stavove o sličnosti trouglova na određivanje nepoznatih elemenata u jednostavnijim zadacima	
LINEARNE JEDNAČINE I NEJEDNAČINE	• Usvajanje pojmova i rešavanje linearnih jednačina i nejednačina, sistema linearnih jednačina i grafički prikaz linearne funkcije	• definiše pojam linearne jednačine • reši linearnu jednačinu • primeni linearnu jednačinu na rešavanje problema • rešava jednačine koje se svode na linearne jednačine • definiše pojam linearne funkcije • prikaže analitički, tabelarno i grafički linearnu funkciju • reši linearnu nejednačinu i grafički prikaže skup rešenja • reši sistem linearnih jednačina sa dve nepoznate	• Linearna jednačina i njene primene • Linearna funkcija i njen grafik • Linearna nejednačina • Sistem linearnih jednačina

MATEMATIKA

Godišnji fond: **70 časova**

Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
TRIGONOMETRIJSKE FUNKCIJE	• Proširivanje znanja iz trigonometrije	• pretvara ugao izražen u stepenima u radijane i obrnuto • koristi trigonometrijski krug (npr. zna da pročita vrednosti trigonometrijskih funkcija proizvoljnih uglova tipa $3\pi/4 + 7\pi$) • izračuna ostale trigonometrijske funkcije ako je poznata vrednost jedne	• Projekcija vektora na osu. Merenje ugla. Radijan • Trigonometrijske funkcije proizvoljnog ugla. Trigonometrijski krug • Svođenje trigonometrijskih funkcija proizvoljnog ugla na trigonometrijske funkcije oštrog ugla • Osobine trigonometrijskih	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:

		trigonometrijske funkcije primenjujući osnovne trigonometrijske identičnosti	funkcija	• teorijska nastava (70 časova)
		• nacрта grafike osnovnih trigonometrijskih funkcije	• Grafik funkcije $f(x)=\sin(x)$ i funkcije $f(x)=\cos(x)$	Mesto realizacije nastave
STEPENOVANJE I KORENOVANJE	• Proširivanje znanja o stepenovanju i korenovanju	• navede osobine operacija stepenovanja sa celim eksponentom i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza	• Pojam stepena. Operacije sa stepenima	• Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku
		• navede osobine operacija korenovanja i primeni ih u transformacijama jednostavnih izraza	• Step sa celim izložiocem	Preporuke za realizaciju nastave
		• navede osobine operacija stepenovanja sa racionalnim izložiocem i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza	• Pojam korena. Operacije sa korenima	• obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja
		• racionališe imenilac razlomka u jednostavnim slučajevima	• Step sa racionalnim izložiocem	• neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika
		• definiše pojam imaginarna jedinica i kompleksni broj	• Racionalisanje imenioca razlomka	• podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje
		• sabira, oduzima, množi i deli dva kompleksna broja	• Pojam kompleksnog broja i operacije sa njima	• primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika
FUNKCIJA I GRAFIK FUNKCIJE	• Sticanje osnovnih znanja o funkcijama i čitanju grafika funkcije	• navede primere funkcija	• Pojam funkcije.	• insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu
		• odredi znak, intervale monotonosti, maksimum i minimum na datom grafiku	• Funkcije sa konačnim domenom	• upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija
		• pročita i razume podatak sa grafikona, dijagrama ili iz tabele, i odredi minimum ili maksimum i srednju vrednost zavisne veličine;	• Grafičko predstavljanje funkcije	• Stepenovanje i korenovanje:
		• podatke predstavljene u jednom grafičkom obliku predstavi u drugom;	• Čitanje grafika funkcije (određivanje znaka, intervala monotonosti, maksimuma, minimuma)- bez formalne definicije tih pojmova	Naglasiti i dalje važenje osobina stepenovanja pri proširivanju skupa iz koga je izložilac. Osposobiti učenika da pomoću kalkulatora odredi vrednosti korena i stepena datog broja.
			• Različiti grafički oblici predstavljanja funkcija sa konačnim domenom (tabela, grafik, dijagram, krug)	• Funkcija i grafik funkcije: prilikom obrade koristiti što više konkretnih primera iz života i struke;
			• Određivanje maksimuma, minimuma i srednje	• Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija: Istaći povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza kvadratne funkcije.
				• Tela: Insistirati na samostalnom pravljenju modela tela. Koristiti simulacije preseka na računaru. Sadržaje povezati sa stručnim predmetima i problemima iz svakodnevnog života
				• Nizovi: Nizove zadavati kako

KVADRATNA JEDNAČINA I KVADRATNA FUNKCIJA	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja potrebnih za rešavanje kvadratnih jednačina, skiciranje i analizu grafika kvadratnih funkcija 	<ul style="list-style-type: none"> • reši nepotpunu kvadratnu jednačinu u skupu R • navede primer kvadratne jednačine koja nema rešenja u skupu R • primeni obrazac za rešavanje kvadratne jednačine • odredi prirodu rešenja kvadratne jednačine • rastavi kvadratni trinom • skicira i analizira grafik kvadratne funkcije (da pročita nule funkcije, maksimum ili minimum, gde raste a gde opada) 	vrednosti zavisne veličine <ul style="list-style-type: none"> • Kvadratna jednačina • Obrazac za rešavanje kvadratne jednačine • Priroda rešenja kvadratne jednačine • Rastavljanje kvadratnog trinoma na linearne činioce • Kvadratna funkcija i njen grafik 	formulom, tako i svojim članovima i rekurzivno i u svakom od slučajeva kod učenika stvarati predstavu o ponašanju niza <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trigonometrija pravouglog trougla 9 časova • Stepenovanje i korenovanje 14 časova • Funkcija i grafik funkcije 6 časova • Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija 16 časova • Tela 11 časova • Nizovi 6 časova <p>U toku školske godine predviđena su 4 pismena zadatka (po 2 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadataka sa ispravkama planirano je 8 časova</p>
TELA	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o telima 	<ul style="list-style-type: none"> • izračuna obim i površinu figura u ravni (kvadrat, pravougaonik, pravilan šestougao, krug) • razlikuje pravilne poliedre • izračuna površinu i zapreminu kocke i kvadra • izračuna površinu i zapreminu pravilne šestougaona prizme i valjka • izračuna površinu i zapreminu lopte • odredi površinu jednostavnih ravnih preseka tela 	<ul style="list-style-type: none"> • Obim i površina figura (kvadrat, pravougaonik, pravilan šestougao, krug) u ravni • Pojam prizme, vrste. Površina i zapremina prizme • Površina i zapremina kocke i kvadra • Površina i zapremina pravilne šestougaona prizme • Pojam valjka. Površina i zapremina valjka • Pojam lopte. Površina i zapremina lopte • Jednostavni ravni preseki tela 	
NIZOVI	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja o nizovima 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna niz i da ga nastavi (jednostavniji primeri) • prepozna aritmetički niz, objasni šta su n i d i izračuna traženi član niza • izračuna zbir prvih n članova aritmetičkog niza • prepozna geometrijski niz, 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam niza • Aritmetički niz • Zbir prvih n članova aritmetičkog niza • Geometrijski niz • Zbir prvih n članova geometrijskog niza 	

objasni šta su n i q i izračuna traženi član niza
 • izračuna zbir prvih n članova geometrijskog niza

MATEMATIKA

Godišnji fond: **31 čas**

Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
ANALITIČKA GEOMETRIJA U RAVNI	• Sticanje osnovnih znanja o pravoj i krugu	<ul style="list-style-type: none"> • Primeni Gausov algoritam na rešavanje sistema linearnih jednačina (3*3) • nacrti Dekartov pravougli koordinatni sistem i u njemu predstavi tačku • izračuna rastojanje između dve tačke i obim trougla ako su date koordinate njegovih temena • razlikuje opšti oblik jednačine prave od eksplicitnog oblika i prevede jedan zapis u drugi • objasni položaj prave u koordinatnom sistemu u zavisnosti od koeficijenata k i n • odredi jednačinu prave određenu datom tačkom i datim koeficijentom pravca • odredi jednačinu prave određenu datim dvema tačkama • primeni uslov paralelnosti dve prave • izračuna rastojanje tačke od prave • prevede opšti oblik 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemi linearnih jednačina. Gausov algoritam • Dekartov koordinatni sistem u ravni. Koordinate tačke i rastojanje između dve tačke • Jednačina prave u Dekartovom pravouglom koordinatnom sistemu. Opšti i eksplicitni oblik jednačine prave • Jednačina prave određena tačkom i koeficijentom pravca • Jednačina prave određena dvema tačkama • Uzajamni položaj dve prave • Normalni oblik jednačine prave i rastojanje tačke od prave • Krug • Uzajamni položaj prave i kruga 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (31 čas) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija <p>• Analitička geometrija u ravni: Gausov</p>

		jednačine kruga u eksplicitni • odredi položaj kruga u Dekartovom koordinatnom sistemu i poluprečnik kruga		algoritam primeniti samo na konkretne primere. Istaći da je analitička geometrija na određeni način spoj algebre i geometrije: pristup geometriji pomoću koordinata omogućava da se razni likovi (objekti) opišu algebarskim jednačinama.
ELEMENTI FINANSIJSKE MATEMATIKE	• Sticanje osnovnih znanja iz elemenata finansijske matematike	• primeni kamatni račun od sto (vreme dato u godinama, mesecima ili danima) • primeni kamatni račun više sto i niže sto • objasni pojam menice i na koji način se upotrebljava • primenjuje prost kamatni račun na obračunavanje kamate kod štednih uloga i potrošačkih kredita • pokaže razliku između prostog i složenog kamatnog računa na datom primeru	• Prost kamatni račun (kamatni račun od sto, više sto i niže sto) • Primena prostog kamatnog računa (rad sa menicama i sa računom štednog uloga, potrošački krediti) • Pojam složenog kamatnog računa	• Elementi finansijske matematike: koristiti što više konkretnih primera iz života. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja Okvirni broj časova po temama • Analitička geometrija u ravni: 16 časova • Elementi finansijske matematike 7 časova U toku školske godine predviđena su 4 pismena zadatka (po 2 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadataka sa ispravkama planirano je 8 časova

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Fizika
- Osnove elektrotehnike
- Električna merenja i elektronika

ISTORIJA

Godišnji fond časova: **74**

Razred: prvi

- Ciljevi predmeta:
1. Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti;
 2. Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti;
 3. Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta;
 4. Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru);
 5. Razvijanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (podsticanje kritičkog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanje multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga).

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Srpska država i državnost	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o nastanku moderne srpske države i najvažnijim odlikama srpske državnosti. • Razvijanje svesti o značaju srednjovekovne državnosti za nastanak moderne srpske države. • Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u razvoju srpske državnosti. • Razumevanje najznačajnijih ideja modernog doba i njihovog uticaja u procesu stvaranja srpske države. • Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje i postoji srpska država. 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna različite istorijske sadržaje (ličnosti, događaje, pojave i procese) i dovede ih u vezu sa odgovarajućom vremenskom odrednicom i istorijskim periodom; • razlikuje periode u kojima je postojala, prestala da postoji i ponovo nastala srpska država; • navede i uporedi odlike srpske državnosti u srednjem i novom veku; • uoči uticaj evropskih revolucionarnih zbivanja na razvoj srpske nacionalne i državne ideje; • objasni uzroke i posledice Srpske revolucije, oslobodilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; • uoči i objasni na istorijskoj karti promene granica srpske države; • locira mesta najvažnijih bitaka koje su vođene tokom Srpske revolucije, oslobodilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; • opiše ulogu istaknutih ličnosti u Srpskoj revoluciji, u razvoju državnih institucija i formiranju modernog političkog sistema, u oslobodilačkim ratovima 1876-1878, Balkanskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Srpska državnost u srednjem veku. • Srpski narod i njegovi susedi u srednjem veku. • Položaj Srba pod osmanskom, habzburškom i mletačkom vlašću (XVI-XVIII vek). • Srpska revolucija 1804-1835. i njeno mesto u kontekstu evropskih zbivanja. • Razvoj državnih institucija. • Razvoj ustavnosti. • Uloga modernih dinastija (Karađorđevići, Obrenovići, Petrovići) u razvoju srpske državnosti. • Ratovi Srbije i Crne Gore za nezavisnost 1876-1878. • Formiranje modernog političkog sistema i nastanak stranaka (radikalne, liberalne i naprednjačke). • Položaj Srba pod osmanskom i habzburškom vlašću u XIX i početkom XX veka. • Srbija i Crna Gora u Balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu. • Najznačajnije ličnosti (vožd Karađorđe Petrović, knez Miloš Obrenović, prota Mateja Nenadović, mitropolit Stefan Stratimirović, Dimitrije Davidović, Toma Vučić Perišić, Ilija Garašanin, knez Aleksandar Karađorđević, knez Mihailo Obrenović, Vladimir Jovanović, Svetozar Miletić, kralj Milan Obrenović, vladika Petar I Petrović, vladika Petar II Petrović, knjaz Danilo Petrović, knjaz Nikola Petrović, Luka Vukalović, Jovan Ristić, Stojan Novaković, Nikola Pašić, kralj Aleksandar Obrenović, kralj Petar I Karađorđević, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava. <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili odgovarajućem kabinetu. <p>Ocenjivanje: Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. <p>Okvirni broj časova po temama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Srpska država i državnost - 34 časa; • Srpski narod u jugoslovenskoj državi - 16 časova; • Dostignuća srpske kulture - 13 časova; • Srpski narod i Srbija u savremenom svetu - 11 časova. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako

		<p>ratovima i Prvom svetskom ratu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvede zaključak o značaju ustavnosti za razvoj modernog političkog sistema. 	<p>prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić, Petar Bojović, Janko Vukotić...).</p>	<p>oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare,</p>
<p>Srpski narod u jugoslovenskoj državi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o jugoslovenskoj ideji i nosiocima ideje stvaranja jugoslovenske države. • Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje jugoslovenska država. • Proširivanje znanja o odlikama jugoslovenske države. • Proširivanje znanja o položaju srpskog naroda u jugoslovenskoj državi. • Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u političkom životu jugoslovenske države. • Sagledavanje međunarodnog položaja jugoslovenske države. 	<ul style="list-style-type: none"> • obrazloži najvažnije motive i uzroke stvaranje jugoslovenske države; • uoči značaj nastanka jugoslovenske države za srpski narod; • identifikuje odlike jugoslovenske države kao monarhije i kao republike; • razlikuje osobnosti društveno-političkih sistema koji su postojali u jugoslovenskoj državi; • uoči i razume međunarodni položaj jugoslovenske države; • obrazloži doprinos jugoslovenskih antifašističkih pokreta pobjedi saveznika u Drugom svetskom ratu; • imenuje najvažnije ličnosti koje su uticale na društveno-politička zbivanja u Jugoslaviji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jugoslovenska ideja i konstituisanje države. • Odlike političkog sistema u jugoslovenskoj kraljevini (političke borbe, Vidovdanski i Oktobarski ustav, lični režim kralja Aleksandra, stvaranje Banovine Hrvatske i otvaranje srpskog pitanja). • Aprilski rat i posledice poraza, genocid nad Srbima u NDH. • Otpor, ustanak i građanski rat. • Bilans rata i doprinos Jugoslavije pobjedi antifašističke koalicije. • Proglašenje republike i izgradnja novog državnog i društvenog uređenja. • Sukob Jugoslavije i socijalističkih zemalja - rezolucija Informbiroa, Goli otok. • Jugoslavija između istoka i zapada. • Razbijanje i raspad Jugoslavije - poraz Jugoslavije kao ideje, političkog projekta i društvenog sistema, velike sile i jugoslovenska kriza, ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, nastanak novih država, sukobi na Kosovu i Metohiji i NATO intervencija 1999, Kosovsko pitanje, razdvajanje Srbije i Crne Gore. • Najznačajnije ličnosti (kralj Aleksandar I Karađorđević, Nikola Pašić, Stjepan Radić, Ljuba Davidović, Svetozar Pribičević, Anton Korošec, Milan Stojadinović, Vlatko Maček, knez Pavle Karađorđević, kralj Petar II Karađorđević, general Dragoljub Mihailović, general Milan 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, • nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta, program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), • u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, • važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radoznalosti, koja je u osnovi svakog saznanja, • nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija, • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije

			Nedić, Ante Pavelić, Josip Broz Tito, Slobodan Milošević, Franjo Tuđman...).	gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja,
Dostignuća srpske kulture	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje pojma srpskog kulturnog prostora. • Razvijanje svesti o viševekovnom kontinuitetu srpske kulture. • Sagledavanje srpske kulture kao dela evropske kulturnog nasleđa. • Proširivanje znanja o najvišim dometima i predstavnicima srpske kulture. • Razvijanje svesti o značaju obrazovanja za opšti kulturni napredak. • Uočavanje promena u svakodnevnom životu kod Srba kroz vekove. 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje periode u kojima su nastala najznačajnija dela srpske kulture; • uporedi odlike srpske kulture različitih perioda; • objasni uticaje istorijskih zbivanja na kulturna kretanja; • opiše odlike svakodnevnog života kod Srba u različitim epohama i oblastima; • imenuje najvažnije ličnosti koje su zaslužne za razvoj srpske kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> • Srednjovekovna kultura Srba (jezik i pismo, verski karakter kulture, Miroslavljevo jevanđelje, književnost, najznačajnije zadužbine, pravni spomenici). • Posledice seoba na srpsku kulturu (uticaj zapadnoevropskih kulturnih kretanja na srpsku kulturu). • Uspon građanske klase. • Svakodnevni život seoskog i gradskog stanovništva. • Kulturna i prosvetna politika - osnivanje Velike škole, Univerziteta, akademije nauka, Narodnog pozorišta. • Evropski kulturni uticaji. • Ličnosti - Sveti Sava, despot Stefan Lazarević, monahinja Jefimija, Dositej Obradović, Vuk Karadžić, Sava Tekelija, Petar II Petrović Njegoš, Paja Jovanović, Uroš Predić, Nadežda Petrović, Laza Kostić...). • Srpska kultura kao deo jugoslovenskog kulturnog prostora (kulturna saradnja i prožimanja, nauka, umetnički pokreti, humanitarne i sportske organizacije, popularna kultura, ličnosti - Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, Mihailo Petrović Alas, Jovan Cvijić, Milutin Milanković, Branislav Nušić, Isidora Sekulić, Jovan Dučić, Ksenija Atanasijević, Slobodan Jovanović, Sava Šumanović, Ivan Meštrović, Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, Bojan Stupica, Desanka Maksimović, Borislav Pekić, Dobrica Ćosić, Aleksandar Petrović, Aleksandar Popović, Emir Kusturica, Dušan Kovačević...). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatci), • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni i igrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, • korišćenje istorijskih karata izuzetno je važno jer omogućavaju učenicima da na očigledan i slikovit način dožive prostor na kome se neki od događaja odvijao, pomažući im da kroz vreme prate promene na određenom prostoru,
Srpski narod i	<ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje 	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje najvažnije 	<ul style="list-style-type: none"> • Najuticajnije države i organizacije u 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p>

<p>Srbija u savremenom svetu</p>	<p>političkih i ekonomskih odnosa u savremenom svetu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje međunarodnog položaja Srbije. • Proširivanje znanja o najznačajnijim međunarodnim organizacijama i članstvu Srbije u njima. • Proširivanje znanja o posledicama naučno-tehnološkog razvoja na život savremenog čoveka. 	<p>činiocice u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima;</p> <ul style="list-style-type: none"> • razume mesto i ulogu Srbije u savremenom svetu; • utvrdi značaj članstva Srbije u međunarodnim organizacijama; • objasni uticaj savremenih tehničkih dostignuća na povezivanje ljudi u svetu. 	<p>međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uloga Organizacije ujedinjenih nacija u očuvanju mira u svetu, borbi protiv siromaštva i zaštiti kulturnih spomenika. • Geopolitički položaj Srbije. • Članstvo Srbije u regionalnim, evropskim i svetskim organizacijama (Savet Evrope, OEBS, OUN...). • Srbi van Srbije (problem izbeglica, Crna Gora, Republika Srpska, Srbi u dijaspori). • Svet početkom XXI veka - naučni i tehnološki razvoj, Internet, uticaj medija na javno mnjenje, popularna kultura, globalizacija, terorizam, ekološki problemi... 	<ul style="list-style-type: none"> • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika, • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovljenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta.
---	---	---	--	--

Korelacija sa drugim predmetima

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

RAČUNARSTVO I INFORMATIKA

Ciljevi predmeta: Sticanje znanja, veština i formiranje vrednosnih stavova informatičke pismenosti neophodnih za život i rad u savremenom društvu

Razred: prvi

Naziv i trajanje modula predmeta

NAZIV MODULA	Trajanje modula (časovi)
	V
Osnove računarske tehnike	14
Obrada teksta	16
Tabelarni proračuni	16
Slajd - prezentacije	12
Internet i elektronska komunikacija	16
UKUPNO:	74

NAPOMENA: Godišnji fond časova zavisi od broja nastavnih nedelja u prvom razredu koji je definisan nastavnim planom za svaki obrazovni profil.

Naziv modula:	Osnove računarske tehnike
Trajanje modula:	14 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za korišćenje osnovnih mogućnosti računarskog sistema	<ol style="list-style-type: none"> 1. klasifikuje faze istorijskog razvoja računara 2. navede primere upotrebe RS u svakodnevnom životu 3. definiše pojmove hardvera i softvera 4. objasni Fon Nojmanov model računara 5. razlikuje jedinice za meru količine podataka 6. razlikuje osnovne komponente računara 7. razlikuje faktore koji utiču na performanse računara 8. razlikuje vrste softvera 9. definiše operativni sistem (OS) i navodi njegove glavne funkcije 10. podešava radno okruženje OS 	<ul style="list-style-type: none"> • istorijski razvoj tehnologija za skladištenje, obradu i prenos podataka • primena RS u raznim oblastima ljudske delatnosti • blok-shema Fon Nojmanovog modela računarskog sistema • jedinice za merenje količine podatka (bit, bajt, redovi veličine) • osnovne komponente računara i njihov uticaj na performanse računara • vrste i podela softvera, glavne funkcije OS-a • podešavanje radnog okruženja (pozadina radne površine, sat, kalendar, jezik tastature, rezolucija monitora...) • koncepti organizacije datoteka 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: 1. laboratorijske vežbe</p> <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi</p> <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Konkretne primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu. • Pri realizaciji modula insistirati na veštinama.</p>

	<p>11. hijerarhijski organizuje fascikle i upravlja fasciklama i datotekama</p> <p>12. razlikuje tipove datoteka</p> <p>13. koristi tekst editor operativnog sistema</p> <p>14. crta pomoću programa za crtanje u okviru OS</p> <p>15. instalira novi softver</p> <p>16. kompresuje i dekompresuje datoteke i fascikle</p> <p>17. obezbeđuje zaštitu računara od štetnog softvera</p> <p>18. instalira periferne uređaje</p> <p>19. navodi primere i prednosti umrežavanja računara</p> <p>20. manipuliše deljivim resursima u lokalnoj mreži</p> <p>21. upravlja štampanjem dokumenata</p> <p>22. primenjuje zdravstvene i sigurnosne mere zaštite pri korišćenju računara</p> <p>23. objasni uticaj korišćenja računara na životnu sredinu</p> <p>24. primenjuje i poštuje zakonska rešenja u vezi sa autorskim pravima i zaštitom podataka</p>	<p>i fascikli</p> <ul style="list-style-type: none"> • tipovi datoteka • tekst editor crtanje koji postoji u sastavu OS-a • program za crtanje koji postoji u sastavu OS-a • instalacija korisničkog softvera • programi za arhiviranje podataka • programi za zaštitu računara od štetnog softvera • instalacija perifernih uređaja • deljenje resursa u okviru lokalne mreže • podešavanje parametara štampe • faktori koji štetno utiču na zdravlje korisnika računara, životnu sredinu i mere za njihovu minimizaciju • vrste licenci, autorska prava i zaštita podataka 	<ul style="list-style-type: none"> • Princip rada računarskog sistema objasniti praveći paralelu sa sistemima koji su učenicima već poznati iz ranijeg iskustva. • Osnovne komponente računara: objasniti učenicima način povezivanja računara, ulazno - izlazne portove i uređaje spoljašnje memorije, a centralnu jedinicu samo na nivou osnovne blok - šeme (matična ploča, napajanje, RAM, procesor, grafička, zvučna i mrežna karta). • Objasniti značaj i napraviti hijerarhiju uticaja pojedinih komponenti RS na performanse računara. • Podelu softvera uraditi na nivou: OS, aplikativni softver i drajveri i objasniti njihovu namenu. • Pri podešavanju radnog okruženja posebnu pažnju obratiti na regionalna podešavanja • Pri realizaciji hijerarhijske organizacije fascikli objasniti učenicima njen značaj. • Instalaciju softvera realizovati na programima za zaštitu računara i arhiviranje podataka. • Instalaciju perifernih uređaja uraditi na primeru štampača. • Objasniti učenicima značaj pravilnog držanja tela, osvetljenja, dužine rada bez pauze... • Insistirati na poštovanju i doslednom sprovođenju autorskih prava i softverskih licenci. <p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Praćenje ostvarenosti ishoda 2. Testove znanja 3. Testove praktičnih veština
--	---	---	--

Naziv modula:	Obrada teksta
Trajanje modula:	16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika	1. podešava radno okruženje	• podešavanje radnog okruženja (palette	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i

<p>za rad sa programima za obradu teksta</p>	<p>programa za obradu teksta 2. upravlja tekstualnim dokumentima i čuva ih u različitim verzijama 3. kreira i uređuje tekstualne dokumente 4. kreira i uređuje tabele 5. umetne objekte u tekst i modifikuje ih 6. napravi cirkularna pisma 7. podešava parametre izgleda stranice tekstualnog dokumenta 8. pronalazi i ispravlja pravopisne i slovne greške pomoću alata ugrađenih u program za obradu teksta. 9. pregleda i štampa tekstualni dokument.</p>	<p>alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • unošenje teksta (unos teksta, simbola i specijalnih karaktera) • formatiranje teksta (slova, oblikovanje, indeksiranje, eksponiranje, boja, promena veličine slova) • formatiranje pasusa • stilovi • kreiranje i formatiranje tabele • unošenje podataka i modifikovanje tabele • rad sa objektima (umetanje, kopiranje, premeštanje, promena veličine...) • izrada cirkularnog pisma, izbor liste primalaca, umetanje podataka, snimanje i štampanje • podešavanje parametara izgleda stranice dokumenta (orijentacija papira, veličina, margine, prelom, uređivanje zaglavlja i podnožja, automatsko numerisanje strana) • ispravljanje pravopisnih grešaka, kontrolor pravopisa • pregledanje dokumenta pre štampanja, štampanje celog dokumenta, pojedinačnih stranica i određivanje broja kopija</p>	<p>ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe</p> <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi</p> <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Konkretno primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima (forme, tekstovi, obrasci, izveštaji i sl. sa kakvima će učenik raditi pri obavljanju stručnih poslova) • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Insistirati na pravilnom formatiranju paragrafa (maksimalno koristiti mogućnosti koje pruža program, izbegavati ponovljenu upotrebu tastera "enter" i "razmak") • Pri obradi tabela kao primer uraditi tabelu koja će se kasnije koristiti pri izradi cirkularnog pisma.</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština</p>
--	---	---	---

Naziv modula:	Tabelarni proračuni
Trajanje modula:	16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN
-----------------------	----------------------	--	---------------------------------------

	Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	MODULA	OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za rad sa programom za tabelarne proračune	<ol style="list-style-type: none"> 1. podešava radno okruženje programa za tabelarne proračune 2. upravlja tabelarnim dokumentima i čuva ih u različitim verzijama 3. unosi podatke različitih tipova - pojedinačno i automatski 4. izmeni sadržaje ćelija 5. sortira i postavlja filtere 6. manipulira vrstama i kolonama 7. organizuje radne listove 8. unosi formule u ćelije 9. formatira ćelije 10. bira, oblikuje i modifikuje grafikone 11. podešava izgled stranice za štampanje tabelarnog dokumenta 12. ispravlja greške u formulama i tekstu 13. pregleda i štampa tabelarni dokument. 	<ul style="list-style-type: none"> • podešavanje radnog okruženja (palete alutki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • unošenje podataka (pojedinačni sadržaji ćelija i automatske popune) • menjanje tipa i sadržaja ćelije • sortiranje i filtriranje • podešavanje dimenzija, premetanje, fiksiranje i sakrivanje redova i kolona • dodavanje, brisanje, premeštanje i preimenovanje radnih listova • unošenje formula sa osnovnim aritmetičkim operacijama, koristeći reference na ćelije • funkcije za: sumiranje, srednju vrednost, minimum, maksimum, prebrojavanje, zaokruživanje • logičke funkcije • kopiranje formula, relativno i apsolutno referenciranje ćelija • formatiranje ćelija (broj decimalnih mesta, datum, valuta, procenat, poravnanje, prelom, orijentacija, spajanje ćelija, font, boja sadržaja i pozadine, stil i boja rama ćelije) • namena različitih tipova grafikona, prikazivanje podataka iz tabele pomoću grafikona • podešavanje izgleda stranice dokumenta za štampanje (orijentacija papira, veličina, margine, prelom, uređivanje zaglavlja i podnožja, automatsko numerisanje strana) • ispravljanje grešaka u formulama i tekstu • pregledanje dokumenta pre štampanja, automatsko štampanje naslovnog reda, štampanje opsega ćelija, celog radnog lista, celog dokumenta, grafikona i određivanje broja kopija. 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe</p> <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi</p> <p>Mesto realizacije nastave • računarski kabinet</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Konkretni primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima. • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Logičke funkcije: izbor funkcija prilagoditi nivou znanja učenika i potrebama obrazovnog profila. • Formatiranje ćelija obrađivati tokom dva časa • Pri obradi grafikona, pokazati različite vrste grafikona (histograme, linijske, i "pite"; objasniti njihovu namenu; pokazati podešavanje pojedinih elemenata grafikona).</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština</p>

Naziv modula:	Slajd - prezentacije
Trajanje modula:	12 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za izradu slajd - prezentacija i njihovo prezentovanje	<ol style="list-style-type: none"> 1. podešava radno okruženje programa za izradu slajd - prezentacije 2. upravlja slajd - prezentacijama i čuva ih u različitim formatima i verzijama 3. dodaje i premešta slajdove 4. pripremi prezentaciju u skladu sa pravilima i smernicama za izradu prezentacije 5. koristi različite organizacije slajda 6. unosi i formatira tekst na slajdu 7. dodaje objekte na slajd 8. unosi beleške uz slajd 9. podešava pozadinu slajda 10. koristi i modifikuje gotove dizajn - teme 11. dodaje i podešava animacione efekte objektima 12. bira i podešava prelaze između slajdova 13. izrađuje interaktivne slajd prezentacije 14. razlikuje vrste pogleda na prezentaciju 15. priprema za štampu i štampa prezentaciju 16. podešava prezentaciju za javno prikazivanje; 17. priprema prezentacije za prikazivanje sa drugog 	<ul style="list-style-type: none"> • podešavanje radnog okruženja (palette alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • dodavanje i manipulacija slajdovima • osnovna pravila i smernice za izradu prezentacije (količina teksta i objekata po slajdu, veličina i vrsta slova, dizajn...) • organizacija slajda: slajdovi sa tekstom, tabelama, dijagramima i grafikonima • formatiranje teksta • dodavanje objekata na slajd (zvuk, film....) • pozadina slajda (boje, prelive, šrafure, teksture i slike) • dizajn - teme • animacioni efekti (vrste, podešavanje parametara, animacione šeme) • prelaz između slajdova • interaktivna prezentacija (hiperlinkovi i akciona dugmad) • vrste pogleda na prezentaciju • štampanje prezentacije • podešavanje prezentacije za javno prikazivanje (ručno, automatski, u petlji...) • nastup presentera (položaj presentera, verbalna i neverbalna komunikacija, savladavanje treme...). 	<p>Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave.</p> <p>Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laboratorijske vežbe <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laboratorijskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • računarski kabinet <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktičnu realizaciju modula izvesti u nekom od programa za izradu slajd prezentacije. • Konkretno primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima. • Kroz ceo modul učenik treba da radi na jednoj prezentaciji čija je tematika vezana za konkretan obrazovni profil i da na njoj primeni sva usvojena znanja i veštine. • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Izvođenje nastave započeti objašnjenjima nastavnika a zatim usmeriti učenike da samostalno vežbaju. • Insistirati na značaju slajd prezentacija i

	računara 18. izlaže slajd-prezentaciju		važnosti kvalitetnog prezentovanja. • Podsticati kod učenika kreativnost. • Poslednja dva časa učenici prezentuju svoje radove i diskutuju o njima. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	---	--	---

Naziv modula:	Internet i elektronska komunikacija
Trajanje modula:	16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za korišćenje Interneta i elektronsku komunikaciju	1. objasni pojam i strukturu Interneta 2. razlikuje načine povezivanja računara sa Internetom 3. razlikuje Internet - servise 4. objasni pojmove hiperteksta i WWW 5. koristi sadržaje sa veba (WWW - servisa) 6. pronalazi sadržaje na vebu pomoću pretraživača 7. procenjuje sadržaje sa veba na kritički način 8. preuzima sadržaje sa veba 9. komunicira putem elektronske pošte 10. razlikuje prednosti i nedostatke elektronske komunikacije 11. koristi raznovrsne Internet - servise	• istorijski razvoj Interneta i struktura • adrese i protokoli • načini povezivanja računara sa Internetom (prednosti i nedostaci svakog od njih) • servisi Interneta (WWW, elektronska pošta, FTP...) • WWW, veb - pregledač (vrste, otvaranje i podešavanje) • korišćenje pretraživača (osnovno i napredno) • pouzdanost izvora informacija. • medijska pismenost. • preuzimanje sadržaja sa veba (snimanjem veb stranice, kopiranjem sadržaja sa veb stranice, preuzimanjem datoteke) • programi za elektronsku poštu ("veb - mejl" i programi za preuzimanje pošte na lokalni računar) • radno okruženje programa za elektronsku poštu • postavljanje adrese primaoca ("za", "kopija", "nevidljiva kopija") • prijem i slanje elektronske pošte, bez i	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • laboratorijskih vežbi Mesto realizacije nastave • računarski kabinet Preporuke za realizaciju nastave • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Tokom realizacije svih sadržaja modula insistirati na mogućnostima zloupotrebe Interneta a pogotovo na bezbednosti korisnika, pouzdanosti informacija i sprečavanju zloupotrebe dece.

	<p>12- popunjavanje i šalje veb - bazirane obrasce</p> <p>13. objašnjava pojam elektronskog poslovanja</p> <p>14. primeni servis "u oblaku"</p> <p>15. objašnjava moguće zloupotrebe Interneta</p> <p>16. primenjuje bezbednosne mere prilikom korišćenja Interneta</p> <p>17. primenjuje pravila lepog ponašanja na mreži</p> <p>18. poštuje autorska prava za sadržaje preuzete sa mreže</p>	<p>sa prilogom</p> <ul style="list-style-type: none"> • napredne mogućnosti programa za preuzimanje el. pošte (uređivanje adresara, uređivanje fascikli, automatsko sortiranje pošte...) • veb - obrasci raznovrsne namene • elektronsko poslovanje u trgovini i javnoj upravi • prednosti i nedostaci elektronske komunikacije • socijalne mreže, forumi, sistemi za brze poruke, sistemi za elektronsko učenje... • računarski servisi "u oblaku", rad sa tekstom, tabelama i datotekama. • bezbednost dece na Internetu • bezbednosni rizici korišćenja elektronske komunikacije • pravila lepog ponašanja u elektronskoj komunikaciji 	<ul style="list-style-type: none"> • Pri pretraživanju Interneta učenike usmeriti ka traženju obrazovnih veb sajtova i korišćenju sistema za elektronsko učenje. • Pri obradi elektronskog poslovanja demonstrirati različite vrste veb obrazaca koji se koriste za poručivanje i plaćanje robe putem Interneta, poručivanje dokumenata... • Pokazati rad sa tekstom, rad sa tabelama i skladištenje podataka u nekom od servisa "u oblaku" (<i>cloud computing</i>), dostupnih putem veba. • Preuzimanje sadržaja sa veba vežbati na primerima preuzimanja teksta, slika, klipova i datoteka. • Kod preuzimanja sadržaja sa veba voditi računa o verodostojnosti izvora informacija i razvijati kod učenika kritičko mišljenje i medijsku pismenost u izboru i tumačenju sadržaja. • Pri elektronskoj komunikaciji poštovati pravila lepog ponašanja (<i>netiquette</i>). • Pri realizaciji sadržaja vezanih za elektronsku poštu objasniti učenicima "put" elektronskog pisma. • Dosledno sprovoditi poštovanje autorskih prava i softverskih licenci. <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Svi predmeti

GEOGRAFIJA

Godišnji fond časova: **31 čas**

Razred: treći

Ciljevi predmeta:

1. Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka;
2. Sticanje novih aktuelnih znanja o položaju, mestu i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi;
3. Sticanje novih i produbljenih znanja o savremenim geografskim pojavama, objektima i procesima na teritoriji Republike Srbije;

4. Sticanje novih aktuelnih znanja o porastu, kretanjima, strukturnim promenama i teritorijalnom razmeštaju stanovništva;
5. Razumevanje aktuelne geografske stvarnosti naše zemlje i savremenog sveta;
6. Razvijanje osećanja pripadnosti svojoj naciji kao delu integralnog sveta, izgradnja i negovanje nacionalnog i kulturnog identiteta u multietničkom, multikulturalnom i multijezičkom svetu;
7. Osposobljavanje učenika da primenjuju geografsko znanje i veštine u daljem obrazovnom i profesionalnom razvoju;
8. Osposobljavanje učenika za odgovorno ophođenje prema sebi i okruženju i za aktivno učestvovanje u zaštiti, obnovi i unapređivanju životne sredine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o predmetu proučavanja, podeli, značaju i mestu geografije u sistemu nauka • Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto geografije u sistemu nauka • razlikuje prirodne i društvene elemente geografskog prostora i shvata njihove uzajamne uzročno-posledične veze i odnose • odredi mesto geografije u sistemu nauka • prepozna značaj i praktičnu primenu geografskih saznanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Predmet proučavanja, podela i značaj • Mesto geografije u sistemu nauka 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: teorijska nastava (31 čas)</p> <p>Mesto realizacije nastave Teorijska nastava se realizuje u učionici</p>
Savremene komponente geografskog položaja Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o položaju, mestu i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi • Uočavanjem opštih geografskih karakteristika, sagledati složene društveno - ekonomske procese i promene u jugoistočnoj Evropi na Balkanskom poluostrvu i u našoj državi. 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše pojam i funkcije državnih granica, razume državno uređenje Srbije i poznaje državna obeležja: grb, zastavu, himnu • objašnjava na karti položaj i veličinu teritorije Srbije uz kratak opis bitnih karakteristika granica sa susednim zemljama • definiše pojam jugoistočna Evropa, locira na karti Balkansko poluostrvo i identifikuje njegove opšte geografske karakteristike: fizičke, kulturne i demografske • analizira promene na političkoj karti Balkanskog poluostrva: nastanak i raspad Jugoslavije, stvaranje novih država i oblici njihove saradnje 	<ul style="list-style-type: none"> • Površina, granice, državno uređenje i državna obeležja Srbije • Savremene komponente geografskog položaja Srbije 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • korišćenje savremenih elektronskih pomagala, • analognih i digitalnih geografskih karata različitog razmera i sadržaja • korišćenje informacija sa Interneta • korišćenje interaktivnih metoda rada • koristiti geografske i istorijske karte opšte i tematske • korišćenje pisanih izvora informacija (knjige,

<p>Prirodni resursi Srbije i njihov ekonomsko geografski značaj</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje novih i produbljenih znanja o prirodi Srbije i njenom uticaju na život i privredne delatnosti ljudi • Sagledavanje fizičko-geografskih komponenata prostora Srbije i razumevanje njihovog značaja za život ljudi i mogućnosti razvoja privrede 	<ul style="list-style-type: none"> • uočava prednosti i nedostatke geografskog položaja Srbije • odredi u geološkom sastavu Srbije zastupljenost stena različite starosti, sastava i porekla značajnih za pojavu ruda i minerala • locira u okviru geotektonske strukture Srbije velike celine: Srpsko-makedonsku masu, Karpato-balkanide, Unutrašnje dinaride, Centralne dinaride i Panonsku depresiju i objasni njihov postanak (delovanje unutrašnjih tektonskih i spoljašnjih sila) • identifikuje osnovne makro-celine reljefa Srbije: Panonski basen i Planinsku oblast • odredi Planinsku oblast i pregled gromadnih, karpatsko-balkanskih, dinarskih planina i većih kotlina • objasni elemente i faktore klime, razlikuje klimatske tipove u Srbiji i njihove odlike • napravi pregled vodnog bogatstva Srbije: odredi na karti razvođa slivova, objasni postanak, podelu i značaj jezera i termomineralnih voda • zaključuje o ekonomskom značaju voda za snabdevanje naselja, navodnjavanje, proizvodnju hidroenergije, plovidbu, ribarstvo i turizam • diskutuje o zagađivačima, posledicama i merama zaštite • poznaje uticaj fizičko-geografskih faktora na formiranje tipova vegetacije i raznovrsnost životinjskog sveta panonske i planinske oblasti Srbije • definiše pojam prirodne sredine, predmet proučavanja zaštite prirode, značaj zaštite i unapređivanja prirode • navede elemente prirodne sredine, zagađivače vode, vazduha, zemljišta; posledice zagađivanja i mere zaštite. • prepozna pojave štetne po svoje 	<ul style="list-style-type: none"> • Reljef Srbije • Klima, vode i vodni resursi, sastav i karakter tla, biljni i životinjski svet (odlike i ekonomsko-geografski značaj) • Zaštićena prirodna dobra u Srbiji i zaštita, očuvanje i unapređivanje prirode 	<p>statistički podaci, časopisi...)</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testovi znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvod (najmanje 2 časa) • savremene komponente geografskog položaja Srbije (najmanje 3 časa) • prirodni resursi Srbije i njihov ekonomsko geografski značaj (najmanje 4 časa) • stanovništvo i naselja Srbije (najmanje 5 časova) • privreda Srbije (najmanje 3 časa) • regionalne celine Srbije (najmanje 9 časova) • Srbija i savremeni procesi u Evropi i svetu (najmanje 5 časova)
--	--	---	--	---

		<p>prirodno i kulturno okruženje i aktivno učestvuje u njihovoj zaštiti, obnovi i unapređivanju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiše: park prirode, predeo izuzetnih odlika, rezervat prirode, spomenik prirode i prirodne retkosti. 		
Stanovništvo i naselja Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o demografskom razvoju i rasporedu stanovništva u Srbiji • Uočavanje demografskih problema i mogućnosti njihovog prevazilaženja za sveukupni društveno-ekonomski razvitak naše zemlje • Formiranje svesti o negovanju nacionalnog i kulturnog identiteta • Proširivanje znanja o naseljima i faktorima njihovog razvoja • Uočavanje transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • Razvijanje svesti o vrednosti i značaju antropogenih kulturnih dobara 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše antropogeografska obeležja i istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije • objasni kretanje stanovništva i teritorijalni razmeštaj stanovništva u Srbiji • ukaže na promenu broja stanovnika Srbije i navede faktore koji uslovljavaju promene stanovništva • uz pomoć grafičkih metoda analizira osnovne demografske odlike; da ih objašnjava, vrši predviđanja i izvodi zaključke. • definiše pojam migracije i razlikuje tipove i vidove migracija • objasni strukturu stanovništva u Srbiji (biološka, ekonomska, socijalna, nacionalna) • razlikuje pojmove: nacionalnog, etničkog i kulturnog identiteta • izgradi stav o jednakim pravima ljudi bez obzira na rasnu, nacionalnu, versku i drugu pripadnost • objasni demografske probleme i populacionu politiku u Srbiji • definiše pojam dijaspore • locira područja na kojima živi srpsko stanovništvo u neposrednom i širem okruženju (Mađarska, Rumunija, Makedonija, Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Slovenija) • objasni osnovne karakteristike stanovništva Republike Srpske • locira autohtone srpske teritorije (severni delovi Dalmacije, Lika, Kordun, Banija, Slavonija i Baranja) • objasni radne migracije u evropske zemlje i imenuje države i gradove u 	<ul style="list-style-type: none"> • Antropogeografska obeležja Istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije • Kretanje i teritorijalni razmeštaj stanovništva (natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj) • Migracije. Pojam, značaj, tipovi i vidovi • Struktura stanovništva: biološka, ekonomska, socijalna, nacionalna (etnička i verska) • Demografski problemi i populaciona politika u Srbiji • Srbi i naše stanovništvo van granica Srbije • Postanak, razvoj i razmeštaj naselja Srbije • Podela naselja. Seoska, gradska, prigradska i privremena • Ekonomsko-geografski faktori razvoja i transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • Gradski centri i njihova uloga u regionalnoj organizaciji Srbije • Antropogena kulturna dobra i njihova zaštita. 	

		<p>kojima ima našeg stanovništva</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasni iseljavanje našeg stanovništva na vanevropske kontinente • razlikuje faze u iseljavanju Srba u prekookeanske zemlje • imenuje države i gradove u kojima živi naše stanovništvo • objasni odnos i veze dijaspora i Srbije • definiše pojam naselja • objasni postanak, razvoj i razmeštaj naselja Srbije • navede faktore razvoja i transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • imenuje antropogena kulturna dobra i objasni njihovu zaštitu 		
Privreda Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje i produbljanje znanja o privredi Srbije i njenim osnovnim karakteristikama • Sagledavanje potencijala i mogućnosti Srbije za konkurentnost u svetskoj privredi 	<ul style="list-style-type: none"> • analizira uticaj prirodnih i društvenih činioca na uslovljenost razvoja i razmeštaja privrede Srbije i grupiše grane privrede po sektorima • objasni kako prirodni i društveni faktori utiču na razvoj i razmeštaj poljoprivrede Srbije • definiše grane poljoprivrede u užem smislu (zemljoradnja i stočarstvo) i širem smislu (šumarstvo, lov i ribolov), navede značaj poljoprivrede • prepozna osnovne funkcije šumarstva, značaj šuma, faktore koji ih ugrožavaju i mere zaštite • utvrdi značaj lova i ribolova • definiše značaj energetike i rudarstva; navede energetske resurse i mineralne sirovine i napravi njihov kartografski pregled na teritoriji Srbije • objasni pojmove industrija i industrijalizacija, održivi razvoj i navede faktore razvoja i razmeštaja, podelu industrije i njen značaj • analizira uticaj prirodnih i društvenih faktora na razvoj saobraćaja, kratko opiše vrste saobraćaja i njihov značaj • napravi kartografski pregled glavnih drumskih i železničkih pravaca u Srbiji, 	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovne karakteristike privrede Srbije. • Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov • Rudarstvo i energetika • Industrija: pojam, podela, struktura i značaj • Saobraćaj i trgovina • Turizam 	

		<p>plovnih reka i kanala, većih luka i aerodroma</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiše pojmove: trgovina, trgovinski i platni bilans i odredi značaj trgovine • analizira uticaj prirodnih i društvenih faktora na razvoj turizma, definiše i navede podelu turizma 	
Regionalne celine Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje i proširivanje geografskih znanja o regionalnim celinama Srbije i sagledavanje njihovih specifičnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše pojam regije i napravi kartografski pregled regionalnih celina Srbije • locira na karti Srbije granice Vojvodine i njenih predeonih celina i prepozna njene prirodne i društvene odlike • potvrdi na karti Srbije granice Šumadije i Pomoravlja i navede njihove prirodne i društvene odlike • prepozna na karti Srbije granice Zapadne Srbije i opiše njene prirodne i društvene odlike • pokaže na karti Srbije Starovlaško-rašku visiju uz analizu njenih prirodnih i društvenih odlika • locira na karti Srbije granice Istočne Srbije i navede njene prirodne i društvene odlike • prepozna na karti Srbije granice Južnog Pomoravlja i prepozna njegove prirodne i društvene odlike • potvrdi na karti Srbije granice Kosova i Metohije i diskutuje o njegovim prirodnim i društvenim odlikama 	<ul style="list-style-type: none"> • Vojvodina • Šumadija i Pomoravlje (zapadno i veliko) • Zapadna Srbija • Starovlaško-raška visija • Istočna Srbija • Južno Pomoravlje • Kosovo i Metohija
Srbija i savremeni procesi u Evropi i Svetu	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o savremenim političkim i ekonomskim procesima u Evropi i svetu koji su uslov za napredak svih zemalja i naroda • Stvaranje realne slike o Srbiji u svetskim razmerama i savremenim međunarodnim procesima 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše pojmove: proces integracije, demokratska regionalizacija, globalizacija • objasni ekonomske integracije na Balkanu i u jugoistočnoj Evropi i poznaje miroljubivu politiku Srbije u međunarodnim okvirima i na Balkanu • opiše istorijat razvoja, navede ciljeve i definiše probleme unutar Unije • objasni uslove koje Srbija treba da ispuni da bi postala ravnopravna članica zajednice • razlikuje ulogu, značaj i vidove 	<ul style="list-style-type: none"> • Saradnja Srbije sa drugim državama i međunarodnim organizacijama • Evropska unija - osnivanje, članice, ciljevi, problemi, fondovi i njihova pristupačnost • Odnos Srbije prema ostalim evropskim i vanevropskim ekonomskim i političkim integracijama • Svetsko tržište kapitala,

		delovanja međunarodnih organizacija: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK, APEK, G8, BRIK...) • objasni ulogu, značaj i vidove delovanja Svetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda i ulogu Srbije u ovim organizacijama • opiše istorijat razvoja UN, navede ciljeve i strukturu organizacije i obrazloži privrženost Srbije UN • definiše pojam globalizacije i razlikuje političke, teritorijalne, ekonomske, kulturne i druge vidove globalizacije	struktura i međunarodni značaj • Ujedinjene nacije. Struktura i međunarodni značaj. Srbija i UN • Globalizacija kao svetski proces	
--	--	---	---	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Stručni predmeti u zavisnosti od obrazovnog profila
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Godišnji fond časova: **31 čas**

Razred: treći

Ciljevi predmeta:

- Shvatanje odnosa čoveka i životne sredine;
- Razumevanje strukture ekosistema i biosfere;
- Shvatanje koncepta održivog razvoja;
- Upoznavanje sa različitim oblicima zagađivanja životne sredine i njihovim uticajima na zdravlje čoveka.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Osnovni pojmovi ekologije	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa predmetom istraživanja i značajem ekologije • Shvatanje strukture ekosistema/biosfere i procesa koji se u njima odvijaju • Razumevanje značaja biodiverziteta za opstanak života na 	<ul style="list-style-type: none"> • definiše predmet istraživanja i značaj ekologije • objasni strukturu ekosistema • objasni procese koji se odigravaju u ekosistemu • analizira međusobne odnose organizama u lancima ishrane 	<ul style="list-style-type: none"> • Definicija, predmet istraživanja i značaj ekologije • Struktura ekosistema • Proces koji se odigravaju u ekosistemu • Biodiverzitet 	Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda

	Zemlji	<ul style="list-style-type: none"> • objasni strukturu biosfere • analizira biogeohemijske cikluse u biosferi • utvrđuje značaj biodiverziteta za opstanak života na Zemlji 	<ul style="list-style-type: none"> • Biosfera kao jedinstveni ekološki sistem Zemlje 	<ul style="list-style-type: none"> • testovi znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p>
Životna sredina i održivi razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa izvorima i vrstama zagađivanja životne sredine • Razumevanje koncepta održivog razvoja • Razumevanje značaja različitih oblika zaštite i unapređivanja životne sredine • Razvijanje svesti o posledicama globalnih klimatskih promena 	<ul style="list-style-type: none"> • navede izvore zagađivanja životne sredine • analizira vrste zagađivanja svog neposrednog okruženja • proceni posledice zagađivanja životne sredine • objasni značaj održivog razvoja • navede oblike energetske efikasnosti • navede uzroke nestajanja biljnih i životinjskih vrsta na teritoriji Srbije • ispolji odgovoran odnos prema domaćim životinjama, kućnim ljubimcima, oglednim životinjama, krznašicama i ostalim ugroženim životinjskim i biljnim vrstama • proceni posledice globalnih klimatskih promena 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvori zagađivanja životne sredine • Posledice zagađivanja životne sredine • Zaštita životne sredine i održivi razvoj • Globalne promene u životnoj sredini i njihove posledice 	<ul style="list-style-type: none"> • uvod (najmanje 2 časa) • savremene komponente geografskog položaja Srbije (najmanje 3 časa) • prirodni resursi Srbije i njihov ekonomsko geografski značaj (najmanje 4 časa) • stanovništvo i naselja Srbije (najmanje 5 časova) • privreda Srbije (najmanje 3 časa) • regionalne celine Srbije (najmanje 9 časova) Srbija i savremeni procesi u Evropi i svetu (najmanje 5 časova)
Ekološka kultura	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa načinima i značajem održavanja lične higijene i higijene životnog i radnog prostora • Shvatanje značaja pravilne upotrebe proizvoda • Razumevanje različitih uticaja na zdravlje čoveka 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj održavanja lične higijene, higijene životnog i radnog prostora • razlikuje aditive opasne po zdravlje • objasni značaj upotrebe proizvoda u skladu sa deklaracijom i uputstvom u cilju očuvanja sopstvenog zdravlja i zaštite životne sredine • proceni značaj upotrebe biorazgradive ambalaže • objasni načine i značaj odlaganja otpada • protumači uticaje stresa, buke, psihoaktivnih supstanci, brze hrane i fizičke aktivnosti na zdravlje čoveka 	<ul style="list-style-type: none"> • Uređenje životnog i radnog prostora • Potrošačka kultura • Upotreba GM hrane • Uticaj savremenog načina života na zdravlje čoveka 	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Geografija
- Fizika

SOCIOLOGIJA SA PRAVIMA GRAĐANA

Godišnji fond časova: 31

Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Struktura i organizacija društva	Upoznavanje sa funkcionisanjem, strukturom i organizacijom društva	<ul style="list-style-type: none"> • shvati strukturu i organizaciju društva • objasni ulogu društvenih grupa s posebnim osvrtom na brak i porodicu • shvati društvenu podjelu rada • objasni uzroke društvenog raslojavanja • navede društvene ustanove i društvene organizacije i napravi razliku između njih • razlikuje osobenosti seoskog i gradskog stanovništva 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam i elementi društva • Društvene grupe • Brak i porodica • Društvena podjela rada • Društveno raslojavanje • Društvene ustanove i organizacije • Naselja i stanovništvo 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (31 čas)</p> <p>Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • Koristiti aktuelne primere iz štampe i drugih medija relevantne za predmet</p>
Ustav i pravna država u Republici Srbiji	• Upoznavanje sa Ustavom Republike Srbije, njegovim istorijskim pretečama i pravosudnim sistemom Republike Srbije	<ul style="list-style-type: none"> • shvati značaj ustava kao najvišeg pravnog akta • razlikuje ustav od zakona • napravi pregled razvoja ustavnosti u Srbiji • razlikuje ustavnost i zakonitost • uoči značaj vladavine prava i pravne države • zna osnovne odredbe Ustava Republike Srbije • shvati funkcionisanje pravosudnog sistema Republike Srbije • razlikuje vrste sudskih postupaka 	<ul style="list-style-type: none"> • Značenje Ustava Republike Srbije • Principi ustavnost i zakonitosti • Ustavni sud • Redovni sudovi 	<p>• Koristiti Ustav i relevantne zakone u zavisnosti od sadržaja koji se obrađuje</p> <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština</p> <p>Okvirni broj časova po temama • Struktura i organizacija društva (8 časova)</p>
Demokratija i mehanizmi vlasti u Republici Srbiji	• Upoznavanje sa politikom kao veštinom upravljanja društvom • Osposobljavanje za demokratsko mišljenje • Upoznavanje sa funkcionisanjem	<ul style="list-style-type: none"> • objasni pojam, razvoj i oblike suverenosti i demokratije • opiše ulogu politike u društvu 	<ul style="list-style-type: none"> • Suverenost naroda i građani • Oblici neposredne demokratije • Višepartijski sistem 	<ul style="list-style-type: none"> • Ustav i pravna država u Srbiji (4 časa) • Demokratija i mehanizmi vlasti u Srbiji (4 časa) • Građanin i njegova prava i

	državnih institucija i organa vlasti	<ul style="list-style-type: none"> • zna državne simbole i elemente državnosti • razlikuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast • razlikuje udruženja građana i političke partije • prepoznaje ideološke razlike partija i podjelu na levicu, desnicu i centar • shvati izborni postupak i konstituisanje skupštine i vlade • razlikuje državne organe vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> • Izbori • Skupština • Organi vlasti 	slobode u Srbiji (4 časa) <ul style="list-style-type: none"> • Srbija kao država, autonomija i lokalna samouprava (2 časa) • Kultura i društvo (6 časova) • Društvene promene i razvoj društva (3 časa)
Građanin i njegova prava i slobode u Srbiji	<ul style="list-style-type: none"> • Bogaćenje znanja o ljudskim pravima i slobodama i o ulozi pojedinca u društvenom i političkom životu 	<ul style="list-style-type: none"> • shvati ljudska prava i slobode i svoj položaj u društvu • uoči specifičnosti porodičnog prava • zna na koji način se štite prava i slobode građana 	<ul style="list-style-type: none"> • Političke slobode i prava građana • Ekonomske slobode i prava građana • Lične slobode i prava građana • Ostale slobode i prava građana • Zaštita ustavom garantovanih prava i sloboda 	
Srbija kao država, autonomija i lokalna samouprava	<ul style="list-style-type: none"> • Obogaćivanje znanja o državnosti Republike Srbije poređenjem tradicije i sadašnjeg stanja • Razvijanje znanja o autonomiji i lokalnoj samoupravi 	<ul style="list-style-type: none"> • poredi sadašnje stanje i tradiciju državnosti i ustavnosti u Srbiji • razlikuje autonomiju i lokalnu samoupravu • razume funkcionisanje lokalne samouprave 	<ul style="list-style-type: none"> • Srbija, njena državnost i ustavotvorna vlast (tradicija i sadašnje stanje) • Oblici autonomije • Demokratska lokalna samouprava 	
Kultura i društvo	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje znanja o kulturnim tekovinama 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči razliku i sličnosti između kulture i civilizacije • shvati nastanak religije i religijskog mišljenja • identifikuje monoteističke religije i objasni specifičnosti hrišćanstva • razlikuje običaj i moral • shvati razliku između umetnosti, masovne 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam kulture i civilizacije • Religija • Nastanak religijskog mišljenja • Monoteističke religije • Hrišćanstvo • Običaj i moral • Umetnost • Masovna kultura 	

		kulture, podkulture, šunda i kiča	
Društvene promene i razvoj društva	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje za život u društvu izloženom stalnim promenama i izazovima koje donosi razvoj savremenog društva • Sticanje znanja o horizontalnoj i vertikalnoj pokretljivosti društva 	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje društvene promene • zna osnovne karakteristike horizontalne i vertikalne pokretljivosti • prepoznaje društveni razvoj • formira stav prema savremenim tendencijama u razvoju globalnog društva 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam i vrste društvenih promena • Društvena pokretljivost • Društveni razvoj

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Istorija

A2: IZBORNI PREDMETI

GRADANSKO VASPITANJE

Godišnji fond časova:	37
Razred: prvi	

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
JA, MI I DRUGI	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje učenika na međusobno upoznavanje • Podsticanje učenika da sagledaju međusobne sličnosti i razlike i uvažavaju ih 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira svoje osobine i ume da ih predstavi drugima • Prepoznaje, analizira sličnosti i razlike unutar grupe • Prihvata druge učenika i uvažava njihovu različitost • Prepoznaje predrasude, stereotipe, diskriminaciju, netoleranciju po različitim osnovama. • Prepoznaje posledice postojanja netolerancije, diskriminacije, stereotipa, 	<ul style="list-style-type: none"> • Izradi "lični bedža", predstavi svoje osobine i karakteristike drugima • Dramatizacija "U kupeu" • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (37 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici

KOMUNIKACIJA U GRUPI	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za komunikaciju u grupi 	<p>predrasuda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iskaže, obrazloži i brani mišljenje argumentima • Aktivno sluša • Debatuje i diskutuje na neugrožavajući način, uvažavajući mišljenje drugih • Objasni razliku između dijaloga i debate • Objasni razloge i načine nastanka glasina u svakodnevnoj komunikaciji i objasni posledice koje izazivaju glasine 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira karakteristike debate i osmišljava i organizuje debatu na izabranu temu • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti u uvodnom delu programa treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da pruže nastavniku početni uvid u to sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže. • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština
ODNOSI U GRUPI/ZAJEDNICI	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje učenika za rad u grupi/timu i međusobnu saradnju • Podsticanje učenika da sukobe rešavaju na konstruktivan način i izbegavaju sukobe • Osposobljavanje učenika da prepozna primere nasilje u svojoj sredini 	<ul style="list-style-type: none"> • Radi u grupi/timu • Prepoznaje prenosi grupnog/timskog rada • Učestvuje u donošenju grupnih odluka • Razlikuje moguće oblike učešća mladih • Objasni potrebu, važnost participacije mladih • Objasni stepene i oblike učešća mladih u svakodnevnom životu • Objasni razloge, tok i posledice sukoba • Objasni efekte konflikta na tok komunikacije • Uoči faktore koji određuju ponašanje u situacijama konflikta • Analizira sukob iz različitih ulova, (prepoznaje potrebe i strahove aktera sukoba) i nalazi konstruktivna rešenja prihvatljiva za obe strane u sukobu. • Obrazloži prednosti konstruktivnog načina rešavanja sukoba • Objasni značaj 	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Analizira karakteristike ponuđenih načina grupnog odlučivanja • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Analizira zadate konfliktne situacije primenjujući preporučene načine analize. • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Analizira situacije nasilja iz novinskih tekstova i situacije nasilja koje su se dogodile u njihovoj sredini 	

		posredovanja u sukobu • Prepozna i objasni vrste nasilja • Detektuje, analizira uzroke nasilja (u svojoj sredini, među vršnjacima, školi) • Detektuje, analizira moguće načine reagovanja pojedinca u situacijama vršnjačkog nasilja, iz pozicije žrtve nasilja i iz pozicije posmatrača • Prihvati odgovornost za sopstveno ponašanje		Okvirni broj časova po temama • Ja, mi i drugi (8 časova) • Komunikacija u grupi (9 časova) • Odnosi u grupi/zajednici (20 časova)
--	--	--	--	--

GRAĐANSKO VASPITANJE	
Godišnji fond časova:	35
Razred: drugi	

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
PRAVA I ODGOVORNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrstama prava i prirodom (univerzalnost, celovitost, nedeljivost) • Upoznavanje učenika sa načinima i mehanizmima zaštite prava-međunarodnim i domaćim dokumentima koja garantuju ostvarivanje i zaštitu prava svakom pojedincu • Sagledavanje značaja ličnog angažovanja u zaštiti sopstvenih prava ali i prava drugih ljudi 	<ul style="list-style-type: none"> • Objasni značenje i smisao ljudskih prava • Razlikuje vrste ljudskih prava (lična, politička, socijalnoekonomska, kulturna, zdravstvena prava) • Analizira i objašnjava odnos prava i odgovornosti • Objasni celovitost i uzajamnu povezanost ljudskih prava • Objasni univerzalnost i razvojnost ljudskih prava • Objasni potrebu posebne zaštite prava deteta • Pronalazi primere i pokazatelje ostvarivanja i 	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Analizira međunarodne i domaće dokumente o zaštiti ljudskih prava i prava deteta • Analizira sadržaj pojedinačnim članovima Konvencije o pravima deteta ljudi/deteta 	<ul style="list-style-type: none"> • Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (35 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti u uvodnom delu programa treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da pruže nastavniku početni uvid u to

		<p>kršenja ljudskih prava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proceni položaj pojedinca i društvenih grupa, sa aspekta ljudskih prava • Objasni mehanizme i načine za zaštitu ljudskih prava • Analizira i tumači osnovna međunarodna i domaća dokumenta iz oblasti ljudskih prava • Objasni ulogu najznačajnijih institucija i procedure zaštite ljudskih prava • Objasni ulogu pojedinca i grupa u zaštiti ljudskih prava 		<p>sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prava i odgovornosti (19 časova) • Planiranje i izvođenje akcije (16 časova)
PLANIRANJE I IZVOĐENJE AKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje učenika na aktivnu participaciju u životu škole • Razvijanje veština planiranja akcija 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici/školi • Analizira izabrane probleme, izučava ih • Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima • Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje ih • Predstavi, putem javne prezentaciju, nacrt akcije i rezultate akcije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Osmišljava plan akcije prema ponuđenoj strukturi i koracima projektnog planiranja 	

GRAĐANSKO VASPITANJE

Godišnji fond časova: **31**

Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
DEMOKRATIJA I POLITIKA	<ul style="list-style-type: none"> Razumevanje pojmova demokratija, politika, vlast, građanski život Upoznavanje sa mehanizmima funkcionisanja demokratije i institucijama demokratije Sagledavanje značaja i načina kontrole i ograničenja vlasti u demokratiji 	<ul style="list-style-type: none"> Objasni pojmove demokratija, politika, vlast, građanski život Objasni (razlike demokratskog od nedemokratskog načina odlučivanja Objasni razlike neposredne od posredne demokratije Analizira različite načine ograničavanja vlasti Razlikuje nadležnosti zakonodavne, izvršne i sudske vlasti 	<ul style="list-style-type: none"> Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu 	<ul style="list-style-type: none"> Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (31 časa) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p>
GRAĐANIN I DRUŠTVO	<ul style="list-style-type: none"> Sagledavanje uloge građanina/građanke u demokratskom društvu Upoznavanje sa radom lokalne samouprave Sagledavanje uloge i karakteristika civilnog društva u demokratiji Sagledavanje značaja i načina učestvovanja građanina/građanke u politici 	<ul style="list-style-type: none"> Objasni političko određenje pojma građanin/građanka Objasni značaj poštovanja zakona u demokratskoj državi Objasni ulogu lokalne samouprave i poslove kojima se bavi Objasni karakteristike i ulogu civilnog društva Detektuje mogućnosti uticaja građana na vlast, pravni i politički sistem (različite forme građanskog udruživanja, različite forme građanskih inicijativa i akcija) Detektuje i analizira faktore koji/ ometaju/ podstiču demokratski razvoj društva 	<ul style="list-style-type: none"> Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu Poseta lokalnoj samoupravi gde ga zaposleni upoznaju sa službama, poslovima i načinom svog rada 	<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti u uvodnom delu programa treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da pruže nastavniku početni uvid u to sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže. Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe.
GRAĐANSKA I	<ul style="list-style-type: none"> Upoznavanje učenika sa 	<ul style="list-style-type: none"> Objasni pojam ljudskih 	<ul style="list-style-type: none"> Koristi priloge i radne 	

POLITIČKA PRAVA I PRAVO NA GRAĐANSKU INICIJATIVU	suštinom građanskih, političkih prava i pravom na građansku inicijativu <ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje uloge i građana u ostvarivanju ljudskih prava u demokratskom društvu • Sagledavanje neophodnosti i načina aktivnog učešća građana u demokratskom društvu 	prava <ul style="list-style-type: none"> • Navede vrste ljudskih prava i objasni njihov sadržaj • Detektuju primere poštovanja/kršenja ljudskih prava u aktuelnim medijima • Objasni ulogu pojedinca u zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava • Objasni pojam građanska inicijativa • Navede nadležnosti opštine i poslove kojima se bavi • Razlikuje formalnu od neformalne inicijative • Objasni formu i sadržaj formalnog predloga građanske inicijative • Objasni strukturu, funkcionisanje, pravila, procedure rada Skupštine • Izvede simulaciju zasedanja Skupštine, poštujući sve procedure u procesu donošenja odluka na predlog građana • Objasni pojam, karakteristike, ulogu i vrste udruživanja građana • Identifikuje i analizira aktivnosti i akcije udruženja građana u svojoj lokalnoj zajednici. 	materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu <ul style="list-style-type: none"> • Organizuje simulaciju rada Skupštine u procesu donošenja odluke na osnovu procedura koje postoje u Skupštini • Upoznavanja sa radom lokalnih udruženja građana i njihovim programima rada 	<ul style="list-style-type: none"> • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demokratija i politika (4 časa) • Građanin i društvo (7 časova) • Građanska i politička prava i pravo na građansku inicijativu (9 časova) • Planiranje konkretne akcije (6 časova) • Svet profesionalnog obrazovanja i rada (5 časova)
PLANIRANJE KONKRETNE AKCIJE	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje i osposobljava za planiranje zajedničkih akcija i projekata u lokalnoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici • Analizira izabrane probleme, izučava ih • Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima • Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka 	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Izrađuje projektni plana za izabrani problem, koristeći ponuđenu strukturu i korake 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje ih • Predstavi, putem javne prezentaciju, nacrt akcije i rezultate akcije 	
SVET PROFESIONALNOG OBRAZOVANJA I RADA	<ul style="list-style-type: none"> • Razume važnosti definisanja ciljeva i planiranje karijere • Razvijanje veštine traženja informacija značajnih za profesionalno obrazovanje i uključivanje u svet rada • Osnajivanje učenika da postavlja ciljeve ličnog razvoja i planira svoj razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • Postavlja ciljeve ličnog razvoja i planira svoj razvoj • Analizira sopstvene veštine, sposobnosti, osobine značajne za dalji profesionalni razvoj • Aktivno traži informacije značajne za dalji profesionalni razvoj • Napiše ličnu radnu biografiju • Predstavi svoje lične karakteristike prilikom razgovora sa poslodavcem 	<ul style="list-style-type: none"> • Koristi priloge i radne materijale koji se nalaze u priručniku i osmišljeni su za svaku radionicu • Pronalazi, analizira različite načine i izvore traženja informacija značajnih za dalji profesionalni razvoj • Piše ličnu radnu biografiju i pratećeg pisma prema predloženom modelu • Simulira razgovor poslodavca i kandidata za posao

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Sociologija sa pravima građana

A2: IZBORNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

DRUGI STRANI JEZIK

Godišnji fond časova: **35+31**

Razred: drugi i treći

Ciljevi predmeta: 1. Ovladavanje komunikativnim veštinama i razvijanje sposobnosti i metoda učenja stranog jezika;

2. Razvijanje saznanjih i intelektualnih sposobnosti učenika, njegovih humanističkih, moralnih i estetskih stavova;
3. Razvijanje opštih i specifičnih strategija učenja i kritičkog mišljenja;
4. Razvijanje sposobnosti za samostalno, autonomno učenje, traženje, selekciju i sintezu informacija do kojih se dolazi kroz samostalan rad i pretraživanje *izvornika* različitog tipa (pisani i elektronski izvori, samostalna istraživanja na terenu, intervjui, itd.);
5. Sticanje pozitivnog odnosa prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu, uz uvažavanje različitosti i navikavanje na otvorenost u komunikaciji, sticanje svesti i saznanja o funkcionisanju stranog i maternjeg jezika;
6. Usvajanje znanja iz stranog jezika koja će učeniku/učenici omogućiti da se u usmenoj i pisanoj komunikaciji kompetentno i samosvesno sporazumeva sa ljudima iz drugih zemalja, usvoji norme verbalne i neverbalne komunikacije u skladu sa specifičnostima jezika koji uči, kao i da nastavi, u okviru formalnog obrazovanja i samostalno, učenje drugog i trećeg stranog jezika.
7. Osposobljavanje učenika/učenice da upozna jezik struke u onolikoj meri koja mu/joj omogućava da koristi strani jezik u pisanom i usmenom obliku radi vođenja poslovne komunikacije, praćenja novina u struci i širenju poslovnih veza.

Nivoi opštih i pojedinačnih postignuća definisani su prema Zajedničkom evropskom referentnom okviru za žive jezike.

- Do kraja četvrtog razreda gimnazije učenik/učenica treba da savlada *prvi strani* jezik do nivoa B1+, odnosno B2 ukoliko se radi o engleskom jeziku, a *drugi strani* jezik do nivoa A2+, odnosno B1 ukoliko se radi o engleskom jeziku.
- Do kraja četvorogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada prvi strani jezik do nivoa B1, a drugi strani jezik do nivoa A2+. Takođe, do kraja četvorogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada osnovne aspekte jezika struke (terminologija i registar).
- Do kraja trogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada prvi strani jezik do nivoa A2+, a drugi strani jezik do nivoa A2. Takođe, učenik/učenica trogodišnje srednje stručne škole treba da savlada i neke osnovne aspekte jezika struke (terminologija i registar)

Ističemo da će stepen postignuća po jezičkim veštinama varirati, odnosno da će receptivne veštine (razumevanje govora i čitanje) biti na predviđenom nivou, dok se za produktivne veštine (govor, interakcija, medijacija i pisanje) može očekivati da budu za jedan nivo niže (na primer, B1+ receptivno, B1 produktivno; B2 receptivno, B1+ produktivno; A2+ receptivno, A2 produktivno, itd.)

CILJ	ISHODI	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
RAZUMEVANJE GOVORA Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	<ul style="list-style-type: none"> • razume i reaguje na odgovarajući način na usmene poruke u vezi sa aktivnostima na času (govor nastavnika i drugova, audio i audio-vizuelni materijali u nastavi) • razume jednostavne fraze i rečenice nastale u spontanoj interakciji uz otežavajuće okolnosti prirodne komunikacije (buka na ulici, telefonski razgovori, intervju licem u lice, telefonskim putem ili putem skajpa itd.) • oslanjajući se na opšta znanja i 	OPŠTE TEME <ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme) • Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta) • Poznati gradovi i njihove znamenitosti, regioni u matičnim zemljama 	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: <ul style="list-style-type: none"> • komunikativna nastava stranih jezika uz primenu tehnika rada u grupama i parovima, dodatnih sredstava u nastavi (AV materijali, IT, igre, autentični materijali, itd.), kao i uz primenu principa nastave po zadacima (<i>task-based language teaching; enseňanza por tareas,</i>

	<p>iskustva, rekonstruiše nepoznato na osnovu konteksta i pamti, reprodukuje i kontekstualizuje ključne elemente poruke</p> <ul style="list-style-type: none"> • posle prvog slušanja određenog nepoznatog usmenog teksta (približnog trajanja 4-5 minuta u zavisnosti od stepena poznavanja teme i konteksta) postavi hipoteze u vezi sa: <ul style="list-style-type: none"> - vrstom usmenog teksta koji sluša, npr. objava preko razglasa, intervju, reklame i drugo - brojem sagovornika, njihovim statusom i namerama - opštim sadržajem datog usmenog teksta usmeravajući pažnju na relevantne jezičke i nejezičke elemente (ključne reči, intonaciju i dr.) • posle drugog i po potrebi narednih slušanja (u zavisnosti od težine teksta i naloga za slušanje): <ul style="list-style-type: none"> - proveri prvobitno postavljene hipoteze koje se odnose na vrstu i sadržaj usmenog teksta, na status, namere i međusobne odnose sagovornika - razume najbitnije elemente sadržaja usmenog teksta u zavisnosti od cilja slušanja - uviđa koje elemente nije u potpunosti razumeo i u vezi sa njima traži dodatna obaveštenja - razume opšti sadržaj kratkih, prilagođenih tekstova stručne sadržine 	<ul style="list-style-type: none"> • Sportovi i poznata sportska takmičenja • Život i dela slavnih ljudi • XX veka (iz sveta nauke, kulture, sporta, muzike) • Mediji (Štampa, televizija, internet) • Interesantne životne priče i događaji • Svet kompjutera (rasprostranjenost, primena, korist i negativne strane) <p>KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavljanje sebe i drugih • Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) • Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) • Davanje jednostavnih uputstava i komandi • Izražavanje molbi i zahvalnosti • Izražavanje izvinjenja • Izražavanje potvrde i negiranje • Izražavanje dopadanja i nedopadanja • Izražavanje fizičkih senzacija i potreba • Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa • Davanje i traženje informacija i obaveštenja • Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta • Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu • Izražavanje pripadanja i posedovanja • Skretanje pažnje • Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja • Traženje i davanje dozvole • Iskazivanje čestitki • Iskazivanje preporuke • Izražavanje hitnosti i obaveznosti 	<p><i>handlungsorientierter FSU)</i></p> <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastava se realizuje u učionici ili odgovarajućem kabinetu <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • slušanje i reagovanje na naloge i/ili zadatke u vezi sa tekstom koji čita nastavnik ili koji učenici čuju sa zvučnih zapisa • rad u parovima, malim i velikim grupama (mini-dijalozi, igra po ulogama, simulacije, itd.) • manualne aktivnosti (izrada panoa, prezentacija, zidnih novina, postera za učionicu ili roditelje i sl.) • debate i diskusije primerene uzrastu (N.B. debate predstavljaju unapred pripremljene argumentovane monologe sa ograničenim trajanjem, dok su diskusije spontanije i nepripremljene interakcije na određenu temu) • rešavanje "tekućih problema" u razredu, tj. dogovori i mini-projekti • obimniji projekti koji se rade u učionici i van nje u trajanju od nekoliko nedelja do čitavog polugodišta uz konkretno vidljive i merljive proizvode i rezultate • razvijanje jezičkih veština u domenu jezika struke, primenjivanjem istih strategija učenja kao i kod opšteg jezika i koristeći autentične ili adaptirane stručne tekstove (pisane ili usmene) prilagođene uzrastu, nivou znanja jezika i poznavanju struke • u prvom razredu zastupljeni su gramatički sadržaji koji su već obrađivani u osnovnoj školi, posebno oni predviđeni u materijalima koji
<p>PISANJE</p> <p>Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • napiše povezane rečenice o nekim svakodnevnim aspektima iz svog okruženja • napiše kraći izveštaj, opis nekog događaja ili rezime prethodnih dešavanja ili aktivnosti iz ličnog iskustva koristeći svakodnevne reči i fraze prilagođene komunikativnoj situaciji • napiše jednostavne povezane rečenice o porodici, svom okruženju i interesovanjima 		

	<ul style="list-style-type: none"> • napiše veoma kratke formalne i neformalne tekstove (do 80 reči) koristeći standardne i konvencionalne formule pisanog izražavanja (pismo, obaveštenje, poruka) • napiše kratke i jednostavne beleške u vezi sa trenutnim potrebama i planovima (spisak za kupovinu, poruke, spisak obaveza, zapisnik) • piše elektronske poruke SMS poruke, učestvuje u diskusijama na blogu ili forumu 	<ul style="list-style-type: none"> • Iskazivanje sumnje i nesigurnosti <p>GRAMATIČKI SADRŽAJI</p> <p>U drugom razredu srednje škole uvodi se malo novih gramatičkih sadržaja s obzirom da učenici izborni strani jezik nisu učili u prvom razredu. Potrebno je da se znanja i veštine učenika, stečeni u osnovnoj školi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osveste i sistematizuju, tako da predstavljaju čvrstu osnovu za dalje učenje • utvrde i automatizuju, tako da ih učenici spontano, i bez većih grešaka (koje bi dovele do zabune ili onemogućile sporazumevanje), receptivno i produktivno koriste u komunikaciji 	<p>opisuju nivoe A1 i A2 na osnovu deskriptora Zajedničkog evropskog okvira za žive jezike</p> <ul style="list-style-type: none"> • gramatička građa predviđena Programom za prvi razred srednje škole dobija svoj smisao tek kada se dovede u vezu sa datim komunikativnim funkcijama i temama, i to u sklopu jezičkih aktivnosti razumevanja (usmenog) govora i pisanog teksta, usmenog i pismenog izražavanja i medijacije; polazište za posmatranje i uvežbavanje jezičkih zakonitosti jesu usmeni i pisani tekstovi različitih vrsta, dužine i stepena težine; koriste se, takođe, izolovani iskazi, pod uslovom da su kontekstualizovani i da imaju komunikativnu vrednost • U I razredu planira se izrada dva pismena zadatka.
<p>GOVOR</p> <p>Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • usklađuje intonaciju, ritam i visinu glasa sa sopstvenom komunikativnom namerom i sa stepenom formalnosti govorne situacije • koristi ciljni jezik kao jezik komunikacije u učionici kako sa nastavnikom tako i sa ostalim učenicima i učenicama (radeći u paru, grupi ili plenumu) • pored informacija o sebi i svom okruženju opisuje u nekoliko rečenica poznatu radnju, mesto, doživljaj ili situaciju u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, koristeći poznate jezičke (leksiku i morfosintaksičke strukture) i nejezičke (mimika, gestika, prozodija) elemente • saopštava i interpretira u nekoliko rečenica sadržaj pisanih, ilustrovanih i usmenih tekstova na teme predviđene nastavnim programom, koristeći poznate jezičke elemente (leksiku i morfosintaksičke strukture) • u nekoliko rečenica daje svoje mišljenje i izražava stavove (dopadanje/nedopadanje itd.), koristeći poznate jezičke elemente • stupa u kratke razgovore, pod uslovom da sagovornik, po potrebi, saraduje • vodi rutinske dijaloge bez napora, razmenjuje misli i informacije u vezi sa svojim okruženjem i porodicom u 	<p style="text-align: center;">Engleski jezik</p> <p>Imenička grupa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brojive i nebrojive imenice: <i>friends, parties; food (beans, cereals, coffee, cheese, etc.), abstract (happiness, time, money)</i> - Složenice: <i>downtown, waterfall, network, masterpiece, footprint, firework</i> - Kvantifikatori: <i>much, many, a lot of, few, a few, little, a little, some, too much, too many</i> <p>Član</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razlika u upotrebi određenog i neodređenog člana u širem kontekstu: <i>My brother is a football player and he is the captain of the school football team.</i> 	

	<p>svakodnevnim situacijama</p> <ul style="list-style-type: none"> • sa pripremom ili bez nje ukratko predstavlja rezultate samostalnog istraživanja rada na određenu temu u paru ili grupi • interpretira tematski prilagođene pesme, recitacije i skečeve. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prvopomenuti, drugi put pomenut <i>He lives in a big house. The house is new.</i> - Poznat iz konteksta <i>This is a nice house - the garden is big.</i> - Nulti član u izrazima: <i>in hospital, in bed, at home, at school, by plane, by taxi, have breakfast, after lunch</i> 	
<p>RAZUMEVANJE PISANOG TEKSTA</p> <p>Osposobljavanje učenika za funkcionalno čitanje i razumevanje različitih, uzrasno i sadržajno primerenih vrsta tekstova radi informisanja, izvršavanja uputstava i ostvarenja estetskog doživljaja (čitanje radi ličnog zadovoljstva)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razume kraće tekstove (dužine do 120 reči) o konkretnim, bliskim i svakodnevnim temama, oslanjajući se na prepoznavanje imena, frekventnih internacionalizama, pozajmljenica i poznatih reči i fraza iz drugih stranih jezika • razume opšti sadržaj kratkih autentičnih, adaptiranih i udžbeničkih tekstova u kojima preovlađuju poznate reči i izrazi • razume obaveštenja i upozorenja na javnim mestima (znaci, natpisi za orijentaciju, plakati, električni i drugi natpisi) • razume kraću ličnu poruku upućenu u svrhu korespondencije - razglednicu, pismo, sms ili neku drugu elektronsku poruku, elektronsko pismo • razume opšti sadržaj i osnovnu poruku - obaveštenje iz kraćeg informativnog teksta: novinske vesti, reportaže, intervjua, grafikona, statistike (globalno razumevanje) • pronade, izdvoji i razume određenu relevantnu ili traženu informaciju unutar prepoznatljive i specifične vrste teksta koji sadrži veći broj različitih informacija - npr. vremensku prognozu za određeno područje, podatke u malim oglasima, prospektima, brošurama, jelovniku, redu vožnje, planu grada, TV programu i sl. (selektivno razumevanje) • razume kratka i jednostavna uputstva i savete o načinu ponašanja, upotrebi određenih predmeta i aparata ukoliko su 	<p>Glagolska grupa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modalni glagoli: <i>can, can't, have to, don't have to; will (ponuda - I'll do that for you).</i> - Upotreba gerunda i infinitiva: <i>I like playing football, I want to play football.</i> - Razlika između <i>The Present Simple Tense</i> i <i>The Present Continuous Tense</i> - <i>The Simple Past Tense</i> pravilnih glagola i najčešćih nepravilnih glagola - <i>The Present Perfect</i>, razlika između <i>The Present Perfect</i> i <i>The Simple Past Tense</i> - Imperativi - <i>The Future Simple</i> - predviđanje - Iskazivanje namere i planova pomoću <i>be going to</i> <p>Pridevi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razlika između <i>boring, bored; interested, interesting</i> - Građenje prideva od imenica: <i>arrogance-arrogant, romance-romantic, culture-cultural</i> - Konstrukcije <i>too good/expensive; not good enough</i> <p>Predlozi</p>	

	<p>pisana jednostavnim jezikom i/ili praćena određenim vizuelnim elementima (detaljno razumevanje)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razume kratke literarne forme ukoliko sadrže svakodnevne i većim delom poznate reči, fraze i izraze - konkretnu poeziju, anegdote, stripove (estetsko čitanje) 	<p>- posle prideva: <i>afraid of, keen on, allergic to</i></p> <p>- posle glagola: <i>apologize for, pay for, agree with, argue with, complain about, use as, arrive at, belong to, agree on, believe in, consist of, suffer from</i></p> <p>- u izrazima: <i>by chance, for ages, for a moment, in trouble, off the coast, on the radio, face to face, on the move</i></p>	
<p>SOCIOKULTURNA KOMPETENCIJA</p> <p>Sticanje i ovladavanje sociokulturnim kompetencijama neophodnim za pisanu i usmenu upotrebu jezika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • u okviru polja svog interesovanja, znanja i iskustva, prepoznaje i razume sličnosti i razlike u pogledu navika (verbalna i neverbalna komunikacija), običaja, mentaliteta i institucija koje postoje između naše zemlje i zemalja čiji jezik uči • prepoznaje i razume najčešće prisutne kulturne modele svakodnevnog života zemlje i zemalja čiji jezik uči • prepoznaje i adekvatno reaguje na formalnost govorne situacije • adekvatno koristi najfrekventnije stilove i registre u vezi sa znanjima iz stranog jezika, ali i iz ostalih oblasti školskih znanja i životnih iskustava • adekvatno reaguje na pragmatičke funkcije govornih činova u ciljnom jeziku različite od onih u L1 (stepen formalnosti, ljubavnosti, kao i paralingvistička sredstva: gest, mimika, prostorni odnosi među govornicima, itd.) • učestvuje u svim vidovima moderne komunikacije (elektronske poruke, SMS poruke, diskusije na blogu ili forumu, društvene mreže) • koristi sve dosad navedene strategije razvoja komunikativnih kompetencija primenjujući jezik struke u skladu sa nivoom znanja jezika i potrebama 	<p>Upitne rečenice</p> <p>- <i>How + pridev; How much - how many</i></p> <p>- Građenje pitanja sa prepozicionim glagolima (<i>Who did you go with?</i>)</p> <p>Vežnici</p> <p><i>because, so, too, for example, like</i></p> <p>- Vežnici i vežnički izrazi u prošlom narativu: <i>one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when</i></p> <p style="text-align: center;">Italijanski jezik</p> <p>Imenice</p> <p>Vlastite imenice i zajedničke, odgovarajući rod i broj sa determinativom: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa, itd.</i></p> <p>Sistemska prikaz morfoloških karakteristika</p> <p>Član</p> <p>Upotreba člana. Sistematizacija</p>	

Oblici određenog i neodređenog člana
 Osnovna upotreba
 Slaganje određenog i neodređenog člana sa imenicom ili pridevom
 Član spojen s predlozima *di, a, da, in, su* i *con*
 Određeni član ispred datuma: *Oggi è il 25 novembre.*
 Ispred imena dana u nedelji *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì*
 Upotreba člana uz vlastita imena, geografske pojmove, imena gradova i država, prezimena
 Partitivni član kao supletivni oblik množine neodređenog člana (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*)
 Upotreba člana uz prisvojni pridev i imenice koje iskazuju blisko srodstvo (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*)
 Položaj člana i predloga uz neodređeni pridev *tutto*
 Partitivni član. *Mangio delle mele.*
 Izostavljanje u negaciji. *Non mangio pane.* Upotreba predloga *di* uz izraze koji izražavaju određenu količinu.
Prendo un bicchiere d'acqua minerale.
Zamenice
 Lične zamenice u službi subjekta
 Naglašene lične zamenice u službi objekta
 Naglašene lične zamenice u službi direktnog i indirektnog objekta.
 Nenaglašene lične zamenice u paru: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro.*
 Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (*questo, quello*)
 Upitne zamenice *chi? che?/ che cosa?*
 Neodređene zamenice pridevi (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
 Relativne zamenice (*che, cui, il*

quale/la quale)

Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi *buono* i *bello*; neodređeni pridev *tutto*. Posebne karakteristike prideva *santo* i *grande*

Komparacija prideva: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*

Apsolutni superlativ: *Maria è bellissima.*

Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve

Pokazni pridevi: *questo, quello*

Naziv boja, morfološke osobenosti

prideva: *viola, rosa, blu, arancione*

Glavni brojevi (preko 1000) i redni (do 20). Redni brojevi.

Predlozi

Prosti predlozi: *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* i njihova osnovna upotreba

Predlozi: *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*

Upotreba predloga: **di** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), **a** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), **da** (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni*), **in** (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Glagoli

Sadašnje vreme (*Presente Indicativo*)

Imperativ (*Imperativo*), zapovedni način. Zapovedni način, za sva lica:

Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego

Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore

Povratni glagoli

Upotreba glagola *piacere*.

Perfekt (*Passato Prossimo*) pravilnih i nepravilnih glagola: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Perfekt modalnih glagola *volere, dovere, potere, sapere.* *Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Kondicional prezenta (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?*

Futur pravilnih i nepravilnih glagola. *Noi torneremo a casa alle cinque.*

Imperfekat (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Pluskvamperfekat (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Prezent konjunktiva (*Congiuntivo presente*): *Penso che Maria debba studiare di più. **Samo receptivno***

Prosti perfekt (*Passato Remoto*) tvorba i osnovna upotreba: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. **Samo receptivno***

Prilozi

Potvrdni, određni (*si, no*). Osnovni prilozi *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* i priloški izrazi za određivanje vremena (*prima, durante, dopo*) i prostora. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Upitni prilozi: *quando?, come?, perché? dove?*

Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa *mente*

Rečca *ci* (s priloškom vrednošću), *ne*. **Veznici** *e, o, ma, se*.

Rečenica

Prosta i proširena rečenica u
potvrdnom i u odričnom obliku
Upitna rečenica s konstrukcijom
izjavne rečenice potvrdnog oblika i
upitnom intonacijom s konstrukcijom
izjavne rečenice u odričnom obliku i
upitnom intonacijom
Red reči u rečenici
Složena rečenica: upotreba veznika
koji uvode zavisnu rečenicu
(vremensku, uzročnu, relativnu,
hipotetički period)
Hipotetički period: Realna pogodben
rečenica: *Se hai tempo andiamo in
gita. Se avrai tempo andremoin gita.*
Irealna pogodben rečenica, sa
imperfektom u protazi i apodozi: *Se
avevi tempo, andavamoin gita.*

Nemački jezik

Imenice

vlastite i zajedničke (u oblicima
jednine i množine: *Bild - Bilder, Kopf -
Köpfe, Frau - Frauen*), sa
odgovarajućim rodnom
izvedene sufiksacijom: *Faulheit,
Bildung*
izvedene prefiksacijom: *Ausbildung*
složenice: *Sommerferien,
Jugendliebe, Tomatensuppe*

Pridevi

izvedeni sufiksacijom od glagola i
imenica: *fehlerfrei, liebevoll, sprachlos,
trinkbar*
složeni: *steinreich*
Pridevska promena - jaka, slaba,
mešovita
Komparativ i superlativ (pravilna

tvorba i glavni izuzeci: *groß - größer, teuer - teurer*
Pridevi sa predlozima: *zufrieden mit, reich an*

Član:

određeni (*der, die, das*), neodređeni (*ein, eine*), nulti, prisvojni (*mein, dein*), pokazni (*dieser, jener*), negacioni (*kein, keine*), neodređeni (*mancher, solcher, einige*). Upotreba člana u nominativu (subjekt), akuzativu i dativu (direktni i indirektni objekat), partitivnom genitivu (*die Hälfte des Lebens*), posesivnom genitivu (*die Mutter meiner Mutter*)

Brojevi:

osnovni i redni (*der siebte erste; am siebten ersten*)

Predlozi sa akuzativom (*Ich bin gegen dich*), sa dativom (*Sie arbeitet bei einem Zahnarzt*). Predlozi sa dativom ili akuzativom (*Er ist in der Schule. Sie kommt in die Schule*).

Glagoli (glagolska vremena: prezent, preterit modalnih, pomoćnih, slabih i nafrekventnijih jakih glagola, perfekt slabih i jakih glagola, futur). Glagoli sa predlozima (*warten auf, sich interessieren für*). Konjuktiv u funkciji izražavanja želje (*Ich hätte gern... Ich möchte...Ich würde gern...*)

Veznici i veznički izrazi: *und, oder, aber; weil, wenn, als, während, bis, bowohl; weder ... noch*

Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu

Prilozi za vreme (*gestern*), mesto (*nebenan*), način (*allein*), količinu (*viel, wenig*)

Rečenice Izjavne rečenice, upitne rečenice; nezavisne i zavisno-složene rečenice ; Red reči u rečenici.

Ruski jezik

Rečenica

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice (sastavne, rastavne; subjekatske, predikatske, objekatske, vremenske itd.)

Upravni i neupravni govor

Fonetsko-fonološki sadržaji i prozodija

Obnavljanje i sistematizacija pravila izgovora i beleženja akcentovanih i redukovanih samoglasnika *o, a, e, я*
Obeležja suglasničkog i samoglasničkog sistema ruskog jezika: izgovor glasova koji se beleže slovima *ж, ш, ч, щ, л*; izgovor i beleženje parnih tvrdih i mekih, zvučnih i bezvučnih suglasnika
Izgovor glasova u grupama *чт, сч, зч, су, зу, вств, стн, лнц, здн*; izgovor i beleženje suglasničkih grupa - asimilacija suglasnika po zvučnosti
Osnovni tipovi intonacionih konstrukcija (IK1, IK2, IK3) u okviru proste i složene rečenice
Intonacija izjavne i upitne rečenice sa

upitnom rečju i bez nje

Imenice

Varijante različitih nastavaka: lokativ na - **у**: *о береге/на берегу, о лесе/в лесу, о крае/на краю*; nominativ množine na - **а, -я, -ья, -е**: *города, учителя, деревья, граждане*

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost

Promena imenica na -**ия, -ие, -мя**: *история, здание, время*

Osnovno značenje i funkcija pojedinih padeža

Imenice pluralia tantum: *каникулы, сумерки, очки, Балканы* (receptivno).

Nepromenljive imenice: *kino, kofe, metro, kafe* (receptivno)

Ruska prezimena na -**ов, -ев**:

Петров, Фадеев i sl.

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena

Zamenice

Odrične zamenice: *никто, ничто, ничей, никакой*

Neodređene zamenice: *кто-то, что-то, кто-нибудь, что-нибудь, некто, нечто, некоторый*

Pridevi

Poređenje prideva: komparativ prideva tipa: *старший, младший*; prost oblik superlativa: *ближайший, ростейший, худший*

Prisvojni pridevi na -**ов, -ев, -ин, -ский**: *братов, Игорев, мамин, пушкинский*

Pridevi za označavanje prostora i vremena: *сегодняшний, здешний*

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika:

*больной чем, готовый к чему,
способный к чему* i sl.

Brojevi

Principi promene osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100, 500-900, 1000 i njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje količine i vremena s predlozima: *с - до, с - по, от - до, к* itd.

Redni brojevi: *первый, второй, пятый, десятый*

Iskazivanje vremena na satu u razgovornom i službenom stilu
Slaganje broja i imenice: *один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет*

Spojevi sa imenicom **год** u konstrukcijama: *два, три... года тому назад, пять, шесть... лет тому назад, за десять лет* i sl.
Četiri računске radnje (receptivno)

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom budućem vremenu. Tvorba vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove

Osnovni pojmovi o značenju i upotrebi glagolskog vida i sistema glagolskih vremena: *Анна (Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (я прочитал)... я прочитаю...ты прочитаешь*

Potencijal - građenje i upotreba

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje u oba pravca; obnavljanje i aktiviranje glagola kretanja obrađenih u osnovnoj školi: *идти - ходить, ехать - ездить, бежать - бегать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить*; рецептивно усвајање нових (мање фреквентних) глагола кретања: *гнать - гонять, ползти - ползать, катить - катать, тащить - таскать*

Upotreba glagola *kretanja* *идти, ходить* u prenesenim značenjima: *снег идёт; дождь идёт; часы идут; костюм тебе идёт; идёт интересный фильм; часы хорошо ходят* i sl.

Iskazivanje zapovesti: *Читай (читайте) вслух! Дай мне игу! Давайте повторим! Подумайте об этом! Сядьте! Пошли! Смотри не опоздай! По газонам не ходить! К вечеру вы это напишите!*

Glagolski prilozi (receptivno)

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika:

поздравить кого с чем, поблагодарить кого за что, пожертвовать кем-чем, напоминать о ком-чём, интересоваться кем-чем, привыкнуть к чему, следовать за кем-чем itd.

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način, cilj i količinu. Poređenje priloga - građenje i upotreba

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik: *для* s genitivom, *из-за* s genitivom, u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, *из-под* s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, *к* s dativom u vremenskoj odredbi, *по* s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i *сл*; predlog *ц* sa genitivom i instrumentalom

Veznici

Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama: *а, да, и, но, или, если, пока, что, почему, потому, что, так как, перед тем как, несмотря на то что* itd.

Rečenični modeli

Rečenične modele koji su programom predviđeni i obrađeni u osnovnoj školi neophodno je sistematično obnavljati i dalje primenjivati u srednjoj školi u različitim varijacijama i kombinacijama. Pri tome težiti da se uočavaju sličnosti i razlike u izražavanju istih odnosa u ruskom i maternjem jeziku. U ovom razredu posebnu pažnju treba posvetiti različitim vrstama i tipovima vežbi, pre svega, rečeničnim modelima u potvrdnom, odričnom i upitnom obliku za iskazivanje sledećih odnosa:

- subjekatsko-predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom - kopule: *быть, стать, являться*
*Его отец был врачом, а он **станет** инженером.*

*Это утверждение **является** спорным.*

- odsustvo kopule

Его брат токарь по металлу.
 Она сегодня весёлая.
 Он сильнее всех.
 - **objekatski odnosi**
 - sa direktnim objektom
 Мы купили новый учебник.
 Я не получил ответа.
 Ученик не решил задачи.
 - indirektnim objektom
 Он их поблагодарил за помощь.
 Я взял эту книгу у товарища.
 Ученики писали о зиме.
 - zavisnom rečenicom
 Брат в письме сообщает, что он
 летом приедет к нам.
 Олег написал, что в Москве стоит
 хорошая погода.
 - **prostorni odnosi**
 Rečenice sa odredbom
 - izraženom prilogom
 Я иду туда (вниз, вверх, внутрь,
 домой).
 Он остался там (внизу, наверху,
 внутри).
 - izraženom zavisnim padežom
 Машина появилась из-за угла.
 Саша сидит за первой партой.
 Мы долго гуляли по городу.
 - **vremenski odnosi**
 Rečenice sa odredbom
 - izražene prilogom
 Саша шёл впереди.
 Книга стоит на полке.
 Я пришёл раньше тебя.
 - izraženom zavisnim padežom
 Они вернулись к вечеру (к шести
 часам).
 Я сегодня работал с пяти до семи
 часов.
 Мы дружим с детства.
 - **načinski odnosi**
 Rečenice sa odredbom izražene
 prilogom

*Миша странно ведёт себя.
Он хорошо говорит по-русски.
Он пишет более красиво, чем ты.
Она поёт красивее всех.*

- uzročni odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom

*Он не приехал в срок по болезни.
Я опоздал на урок из-за тебя.
Несмотря на плохую погоду мы пошли гулять.*

- atributivni odnosi

Rečenice sa atributom

- u superlativu

А.С.Пушкин является величайшим русским поэтом.

- u zavisnom padežu

Я забыл тетрадь по русскому языку.

Это мой товарищ по школе.

Ortografija

Podela reči na slogove

Pisanje velikih i malih slova

Pisanje prefiksa

Interpunktacija ruske rečenice u

poređenju s maternjim jezikom

Tvorba reči

Najčešći ruski prefiksi i sufiksi: *без-, бес-, вы-, из-, со-, при-, пере-, про-; - ация, -ение, -ик, -ист, -ка, -онок, - тель, -щик*

Leksikografija

Struktura dvojezičnih, pre svega, školskih (didaktičkih) rečnika i ovladavanje tehnikom služenja njima. Vežbe za korišćenje rečnika.

Nalaženje opštestručne leksike u rečniku povezane sa opštestručnom

tematikom predviđenom za nastavu ruskog jezika u srednjim stručnim školama

Francuski jezik

Imenička grupa

- upotreba determinanata: određenih, neodređenih i partitivnih članova; prisvojnih i pokaznih prideva; osnovnih i rednih brojeva; neodređenih reči; odsustvo determinanata (na primer: kod etiketiranja proizvoda - *fromage de brebis*, natpisa na prodavnicama i ustanovama - *boulangerie, banque*, naziva rubrika u štampanim medijima - *faits divers*, na znakovima upozorenja - *entrée interdite*; ispred imenici u poziciji atributa: *il est boulanger* i slično)
- rod i broj imenica i prideva; mesto prideva *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais*; promena značenja nekih prideva u zavisnosti od mesta: *un grand homme/un homme grand* ; *un brave homme/un homme brave*;
- zamenice: lične nenaglašene (uključujući i zamenicu *on*) i naglašene; zamenice za direktni i za indirektni objekat.

Glagolska grupa

- glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, progresivni prezent, bliska prošlost; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (*Il faut que tu racontes ça à ton frère*), kao i receptivno: *Il faut que tu*

fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives;
prezent kondicionala: *Si mes parents me laisseraient partir, je viendrais avec toi !* imperativ (receptivno): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur*
- najfrekventniji unipersonalni glagoli

Predlozi

- najčešći predlozi
- kontrahovanje člana i predloga

Prilozi

- za mesto, za vreme, za način, za količinu
- mesto priloga
- priloške zamenice *en* i *y*

Modaliteti i forme rečenice

- deklarativni, interogativni, eksklamativni i imperativni modalitet
- afirmacija i negacija
- rečenice sa prezentativima.

Španski jezik

Imenička grupa

Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) u različitim značenjima

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Morfeme tipične za muški i ženski rod imenica i prideva

muchacho/muchacha actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda *violinista,*

cantante, interesante, verde...

Glagolska grupa

Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru

Pitanja sa upitnim rečima

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Indirektna pitanja

*¿Sabes si ha llegado?
Pregúntale si ha cogido la tarjeta.
Yo te pregundo que has comprado.*

Negacija

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

*¿Ha venido alguien? - No, no ha venido nadie./Nadie ha venido.
No me gusta esta película. - A mí tampoco.*

Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu

Un hombre grande/Un gran hombre

Kazivanje vremena i odredbe za vreme

Dani u nedelji;
mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...
*Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.
¿Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje.
El lunes que viene, el domingo pasado. Salió hace treinta minutos...*

regresa dentro de una hora...

Poređenje

Más que, menos que, el/la más, tan...com.

Este libro es el más interesante que he leído.

Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Odredbe za način

Prilozi na *-mente* i priloške konstrukcije

Miguel maneja el coche

cuidadosamente/con mucho cuidado.

Izrazi za meru i količinu

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿Cuántos estudiantes han visto este programa? - Más o menos, treinta.

Složene rečenice sa infinitivom (sa modalnim glagolima i finalne rečenice)

Quiero viajar.

Lo hago para satisfacerte.

Ortografija

Interpunktija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku)

Pisanje velikog slova

Leksikografija

Služenje dvojezičnim rečnicima

- maternji jezik
- istorija
- istorija umetnosti
- sociologija sa pravima građana
- filozofija
- muzička i likovna kultura
- računarstvo i informatika

IZABRANI SPORT

Godišnji fond:

35 ili 31 časova (prema nastavnom planu)

Razred: drugi ili treći

Cilj nastave predmeta - izabrani sport jeste da učenici zadovolje svoja interesovanja i potrebe za sticanjem znanja, sposobnosti za bavljenje sportom kao integralnim delom fizičke kulture i nastojanje da stečena znanja primenjuju u životu (stvaranje trajne navike za bavljenje sportom i učešćem na takmičenjima);

Ciljevi predmeta:

- sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu, pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi, tehnike, način vežbanja - treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja;
- socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju;
- otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor: U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja: atletika	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa vrednostima sporta • usmereni razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti učenika; • učenje i usavršavanje motoričkih formi izabranog sporta; • sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu; • poznavanje pravila takmičenja u izabranom sportu; • formiranje navika za bavljenje izabranim sportom; • socijalizacija učenika kroz 	<ul style="list-style-type: none"> • teorijski objasni vrednosti fizičkih aktivnosti pri učestvovanju u sportskoj igri; • prikaže tehničke veštine individualne tehnike; • prikaže, objasni i demonstrira kolektivnu taktiku sportske grane sa kojom se upoznao i učio; 	<ul style="list-style-type: none"> • Programski sadržaji fizičkog vaspitanja-izabranog sporta čini sledeća struktura: • razvijanje motoričkih sposobnosti učenika; • sportsko-tehničko obrazovanje učenika (obučavanje i usavršavanje tehnike); • individualna i kolektivna taktika izabranog sporta; • teorijsko obrazovanje; • pravila izabranog sporta; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastava fizičko vaspitanje - izabrani sport je izborni predmet i realizuje se u okviru redovne nastave sa jednim ili dva časa nedeljno koji se unosi u raspored časova škole. Časovi se upisuju prema redovnom rasporedu časova u rubriku dnevnika pod nazivom - izabrani sport (npr. atletika) i posebno se numerišu; • svaki učenik je obavezan da se opredeli za jedan sport koje mu se ponudi početkom školske godine, a još bolje na kraju prethodnog razreda; • škola učenicima treba da ponudi takav izbor da njime budu ponuđeni najmanje dva individualna i dva kolektivna sporta. Ukoliko

<p>gimnastika</p> <p>ritmička gimnastika</p> <p>rukomet</p> <p>košarka</p> <p>odbojka</p> <p>mali fudbal</p> <p>ples</p>	<p>izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom. • učenje i usavršavanje osnovnih i složenih elemenata tehnike izabranog sporta; • pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi tehnike, način vežbanja-treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja, pravila takmičenja u sportu itd.) i njihova primena u praksi; • učenje i usavršavanje osnovne taktike izabranog sporta i njena primene u praksi; • obavezna realizacija takmičenja na odeljenjskom i razrednom nivou; • zadovoljavanje socijalnih potreba za potvrđivanjem i grupnim poistovećenjem i dr; • stvaranje objektivnih predstava učenika o sopstvenim mogućnostima za učešće u izabranom sportu; • podsticanje stvaralaštva učenika u sportu (u domenu tehnike, taktike i takmičenja). • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima 	<ul style="list-style-type: none"> • igra uz primenu pravila igre; • učestvuje u organizaciji školskih sportskih takmičenja • primenjuje pravila fer pleja 	<ul style="list-style-type: none"> • organizovanje unutar odeljenskih i međudeljenskih takmičenja. <p>TEORIJSKO OBRAZOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • upoznavanje učenika vrednostima izabranog sporta; • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta. <p>Minimalni obrazovni zahtevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmetni nastavnici utvrđuju minimalne obrazovne zahteve, u skladu sa usvojenim programom za svaki izabrani sport. Pod tim se podrazumeva: • savladanost osnovne tehnike i njena primena; • poznavanje i primena elementarne taktike; • poznavanje i primena pravila; • angažovanost i učešće učenika na takmičenjima u 	<p>škola ima optimalne uslove za rad, učenicima se može ponuditi i više sportova;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prihvataju se oni sportovi za koje se opredelilo najviše učenika u jednom odeljenju (celo odeljenje realizuje program izabranog sporta cele školske godine). Izbor sporta vrši se na nivou odeljenja; • predlog za izabrani sport daje aktivni nastavnik fizičkog vaspitanja, u skladu sa uslovima rada škole. • predlog mora biti realan; • predlažu se sportovi za koje postoje adekvatni uslovi; • učenici jednog odeljenja mogu izabrati isti sport koji su upražnjavali u predhodnim razredima ili mogu izabrati novi sport koji do tada nisu upražnjavali. <p>OSNOVNE KARAKTERISTIKE PROGRAMA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnovne karakteristike programu su: • izbornost; • da služe potrebama učenika; • omogućavanje nastavnicima ne samo da planiraju već i da programiraju rad u nastavi u skladu sa sopstvenim znanjima, iskustvima; • program u velikoj meri omogućava kreativnost nastavnika; • program je u funkciji celokupne nastave fizičkog vaspitanja učenika. <ul style="list-style-type: none"> • Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor. <p>1. U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atletika; • gimnastika; • ritmička gimnastika; • rukomet; • košarka; • odbojka;
---	--	---	--	--

	sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta.		izabranom sportu.	<ul style="list-style-type: none"> • mali fudbal; • ples. <p>2. Sportovi koji se nalaze u programima takmičenja "Saveza za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije":</p> <p>3. Sportovi za koje je zainteresovana lokalna sredina, odnosno lokalna samouprava.</p> <p>4. Sportovi za koje postoje odgovarajući prirodni i materijalni resursi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skijanje; - veslanje. <p>5. Sportovi sa kojima su se učenici upoznali kroz kursne oblike rada.</p> <p><i>Didaktičko-metodičko uputstvo za realizaciju časova izabrane sportske grane (izbornog sporta)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • časove izabrane sportske grane potrebno je sa metodičkog stanovišta u što većoj meri prilagoditi modelu časa fizičkog vaspitanja; • u skladu sa motoričkim formama koje karakterišu izabrani sport i koje se primenjuju u osnovnoj fazi časa, neophodno je birati vežbanja, kako za uvodno-pripremnu tako i završnu fazu časa; • težište rada u svim izabranim sportovima da je na tehnici i njenoj primeni u situacionim uslovima; • kod individualnih sportova insistirati na primeni kretanja u takmičarskim uslovima; Nastojati da se trči ili pliva što brže, skače što više ili baca što dalje, postiže što više krugova itd.; • kod kolektivnih sportova (sportskih igara) forsirati uvežbavanje tehnike i taktike najviše kroz igru i situacione uslove približne uslovima igre; • na svakom času u određenim vremenskim intervalima sprovoditi takmičenje između ekipa. • u radu na ovim časovima neophodno je
--	---	--	-------------------	---

praviti timove-ekipe prema sposobnostima;

- na časovima izabranog sporta obavezno je primenjivati diferencirane oblike rada u skladu sa znanjima i sposobnostima učenika. Ovakav pristup je obavezan uvažavajući strukturu učenika koji su se opredelili za određeni sport (ima onih koji su se tim sportom već bavili ili se njime bave i učenika početnika);
- sadržaje rada na časovima programiraju nastavnici zaduženi za realizaciju predmeta fizičko vaspitanje - izabrani sport u skladu sa znanjima o sportskoj grani i sagledavanjem sposobnosti i znanja učenika;
- programirani sadržaji planiraju se kao i svi ostali časovi nastave fizičkog vaspitanja;
- ocenjivanje učenika je u skladu sa obimom i kvalitetom onog naučenog sadržaja koji je za učenike određen (program za početnike i program za naprednije);
- realizacijom časova fizičkog vaspitanja - izabrani sport pratiti i zapažati učenike koji su posebno talentovani za sport i upućivati ih da se njime bave i izvan škole u klubovima i sportskim školama ako to žele ili imaju interesovanja;
- tokom rada sa učenicima uočavati one čije se interesovanje za određeni sport ne poklapa sa njihovim mogućnostima i istim na kraju školske godine savetovati za koji sport da se opredele u narednoj školskoj godini.

II ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA

- sadržaji nastave fizičko vaspitanje - izabrani sport mogu se realizovati u objektima škole, na odgovarajućim vežbalištima - objektima van škole, pod uslovom da se nalaze u blizini škole ili da je za učenike organizovan namenski prevoz (sportska hala, bazen, otvoreni tereni, klizalište, skijalište itd.);
- časovi se mogu organizovati u istoj smeni u okviru rasporeda časova sa drugim

predmetima ili u suprotnoj smeni, ako za tim postoji potreba i adekvatni uslovi.

III PLANIRANJE VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA

- planiranje obrazovno-vaspitnog rada sprovede nastavnici u skladu sa osnovnim principima planiranja nastave fizičkog vaspitanja. Godišnji plan rada je obavezni oblik nastavnog planiranja iz koga proističu mesečni i nedeljni planovi rada;
- shodno uobičajenoj praksi, nastavnici obavezno izrađuju i pripremu za pojedinačan čas. Priprema za čas bazira se na prihvaćenoj četvorodelnoj strukturi časa primerenog potrebama nastave fizičkog vaspitanja.

IV PRAĆENJE I OCENJIVANJE

Praćenje i vrednovanje postignuća učenika

- praćenje napretka učenika obavlja se sukcesivno tokom cele školske godine, a na osnovu jedinstvene metodologije koja predviđa sledeće tematske celine. U osmom razredu ocenjivanje se vrši brojčano, na osnovu ostvarivanja operativnih zadataka i minimalnih obrazovnih zahteva:
- stanje motoričkih sposobnosti;
- usvojene zdravstveno-higijenske navike;
- dostignuti nivo savladanosti motornih znanja, umenja i navika u skladu sa individualnim mogućnostima;
- odnos prema radu.

1. Praćenje i vrednovanje motoričkih sposobnosti vrši se na osnovu savladanosti programskog sadržaja kojim se podstiče razvoj onih fizičkih sposobnosti za koje je ovaj uzrast kritičan period zbog njihove transformacije pod uticajem fizičkih aktivnosti - koordinacija, gipkost, ravnoteža, brzina, snaga i izdržljivost.

2. Usvojenost zdravstveno-higijenskih navika prati se na osnovu utvrđivanja nivoa pravilnog držanja tela i održavanja lične i kolektivne higijene, a, takođe, i na osnovu usvojenosti i primene znanja iz oblasti zdravlja.
3. Step savladanosti motornih znanja i umenja sprovodi se na osnovu minimalnih programskih zahteva, koji je utvrđen na kraju navođenja programskih sadržaja.
4. Odnos prema radu vrednuje se na osnovu redovnog i aktivnog učestvovanja u nastavnom procesu, takmičenjima i vanškolskim aktivnostima.

Ocenjivanje učenika u okviru praćenja i vrednovanja nastavnog procesa, vrši se na osnovu pravilnika o ocenjivanju učenika osnovne škole i na osnovu savremenih didaktičko metodičkih znanja.

Pedagoška dokumentacija i didaktički materijal

Obavezna pedagoška dokumentacija je:

Dnevnik rada, struktura i sadržaj utvrđuje se na republičkom nivou i odobrava ga ministar, a nastavniku se ostavlja mogućnost da ga dopuni onim materijalom za koje ima još potrebe.

Planovi rada: godišnji, po razredima i ciklusima, plan stručnog aktiva, plan vančasovnih i vanškolskih aktivnosti i praćenje njihove realizacije.

Pisane pripreme nastavnik sačinjava za pojedine nastavne teme koje sadrže: vremensku artikulaciju ostvarivanja nastavne teme (ukupan i redni broj časova, vreme realizacije), konzistentnu didaktičku strukturu časova (oblike rada, metodičke postupke obučavanja i uvežbavanja).

Radni karton: ima svaki učenik sa programom sadržaja koji se vežba, a koji sačinjava učitelj

				ili predmetni nastavnik i koji je prilagođen konkretnim uslovima rada. <i>Formulari za obradu podataka za:</i> stanje fizičkih sposobnosti, realizaciju programskih sadržaja u časovnoj i vančasovnoj organizaciji rada. <i>Očigledna sredstva:</i> crteži, konturogrami, video-trake aranžirane, tablice orijentacionih vrednosti motoričkih sposobnosti, raznovrsna obeležavanja radnih mesta i drugi pisani materijali koji upućuju učenike na lakše razumevanje i ostvarivanje radnih ciljeva i zadataka.
--	--	--	--	---

ISTORIJA (ODABRANE TEME)

Godišnji fond časova: **31-35 (prema nastavnom planu)**

Razred: drugi ili treći

Ciljevi predmeta:

1. Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti;
2. Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti;
3. Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta;
4. Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru);
5. Razvijanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (podsticanje kritičkog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanje multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga).

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Selo i grad nekad i sad	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o promenama u načinu života gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u životu gradskog i seoskog stanovništva kroz 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja različitih tipova naselja od praistorije do savremenog doba; • izvede zaključak o značaju nastanka gradova; • locira na istorijskoj karti najznačajnije antičke, srednjovekovne i moderne gradove u svetu, Evropi i 	<ul style="list-style-type: none"> • Naselja u praistoriji (primeri Vinče i Lepenskog Vira). • Život u antičkim gradovima (primeri Vavilona, grčkih polisa, Aleksandrije, Rima...). • Život u srednjovekovnim gradovima i selima (primeri Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Beograda...; srednjovekovni zamak - u miru i za vreme opsade; položaj zavisnog seljaka 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava.

	<p>istoriju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje odnosa sela i grada u prošlosti i sadašnjosti. • Sticanje znanja o migracijama selo - grad kao konstantnim pojavama u istoriji ljudskog društva. • Proširivanje znanja o životu seoskog i gradskog stanovništva u Srbiji u XIX i XX veku. 	<p>Srbiji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše način života u gradu u različitim istorijskim periodima (na primeru Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); • opiše način život u srpskim gradovima u XIX i XX veku (na primeru Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...); • opiše način život u srpskim selima u XIX i XX veku; • uoči sličnosti i razlike u načinu života u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku; • razume značaj i posledice razvoja modernih gradova; • obrazloži najvažnije uzroke i posledice migracija selo-grad; • uoči razlike u načinu stanovanja između sela i grada kroz istoriju; • uoči razlike u načinu stanovanja između pripadnika različitih društvenih slojeva kroz istoriju. 	<p>- obaveze stanovništva, porez, prisilni rad - izgradnja puteva, nasipa, utvrđenja...; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između bogatih i siromašnih; higijenski uslovi, opasnost od epidemija...).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Život u gradovima i selima u novom veku i savremenom dobu (primeri Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...; prostorno i urbano planiranje; industrijske četvrti, radnička naselja i predgrađa; boemske četvrti; pojava moderne infrastrukture - vodovod, kanalizacija, metro, problem zagađenja, odnošenje i skladištenje otpada; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razvoj građevinske tehnike, vrste objekata i organizacija prostora; razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između pripadnika različitih društvenih slojeva, migracije; osvetljenje - gas i struja; grejanje, upotreba solarne energije, kućni aparati; oplemenjivanje stambenog prostora). • Život u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku (primeri Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...; osnovni tipovi gradskih naselja - grad, varoš, varošica, "divlja" naselja; orijentalni i evropski uticaji; elektrifikacija, javni gradski prevoz - fijakeri, tramvaji, trolejbusi i autobusi; osnovni tipovi seoskih naselja, obeležja zemljoradnje, vinogradarstva i stočarstva; zadruga, moba, pozajmica; poljoprivredna oruđa, mlinovi, vetrenjače; migracije selo - grad, razlike u stanovanju kod Srba: dvorci, gradske kuće, konaci, seoske kuće; dvorovi vladara - Miloša, Mihaila, Milana i Aleksandra Obrenovića, kneza Aleksandra i kraljeva Petra i Aleksandra Karađorđevića, Nikole Petrovića, 	<p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava realizuje se u učionici ili odgovarajućem kabinetu. <p>Ocenjivanje:</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. <p>Okvirni broj časova po temama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svako od četiri teme koje budu izabrane treba posvetiti četvrtinu časova predviđenih nastavnim planom. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadatak nastavnika je da na početku školske godine od dvanaest ponuđenih nastavnih tema, učenicima predloži šest, od kojih će oni, kao grupa, u skladu sa svojim sklonostima, izabrati četiri, • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, • za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare, • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta,
--	--	---	--	--

<p>Kultura odevanja i ishrane nekad i sad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o promenama u načinu odevanja i ishrani kroz istoriju. • Uočavanje promena u načinu odevanja kod Srba kroz istoriju. • Uočavanje uloge različitih kulturnih uticaja na način odevanja i ishranu kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja kulture odevanja od antike do savremenog doba; • identifikuje osnovna obeležja kulture odevanja kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između sela i grada kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između pripadnika različitih društvenih grupa kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način odevanja kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način ishrane kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ishrane u različitim istorijskim periodima. 	<p>rezidencije Josipa Broza).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kultura odevanja od antike do danas (materijali, način obrade i bojenje, razlike u odevanju kod pripadnika različitih društvenih grupa; pojava veštačkih materijala, stilovi u odevanju, modne kuće, pojava modne industrije, svakodnevna i svečana odeća, džins kao karakteristika odevanja mladih u čitavom svetu; nakit, frizure, šminka, parfemi...). • Odevanje kod Srba kroz istoriju (materijali i tkanine - kudolja, konoplja, čoja, krzno, koža, lan, svila; razlika u odevanju kod Srba u Habzburškom i Osmanskom carstvu, kao i kod pripadnika različitih društvenih grupa; građansko odelo i evropski uzori u oblačenju srpskog građanskog staleža; uniforme državnih činovnika, lekara, carinika, profesora Liceja i gimnazija u obnovljenoj Srbiji; narodna nošnja, savremeni način odevanja). • Kultura ishrane od antike do danas (sakupljanje i pripremanje namirnica, lov i ribolov, načini čuvanja hrane, piće, rekonstrukcija mogućeg jelovnika - dvor, grad, selo; posni i mrsni ciklusi; nacionalna kuhinja kod Srba, uticaji drugih kuhinja; konzumiranje kafe i duvana, upotreba istočnjačkih začina, ponašanje za stolom, pribor za jelo; kuhinjski aparati; restorani "brze hrane"). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), • u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, • važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radoznalosti, koja je u osnovi svakog saznanja, • nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija,
<p>Vojska, oružje i rat nekad i sad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju vojne tehnike i promenama u načinu ratovanja kroz istoriju. • Proširivanje znanja o razvoju vojske i načinu ratovanja kod Srba kroz istoriju. • Razvijanje kritičkog 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja ratova i vojne organizacije i tehnike od antike do savremenog doba; • razume uticaj naučno-tehnoloških dostignuća na promene u načinu ratovanja kroz istoriju; • uoči karakteristike razvoja oružja i vojne organizacije; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vojska, oružje i rat kroz istoriju (vojnička oprema - odeća, oklopi, štitovi, oružje; rodovi vojske, opsadne sprave, uvežbavanje ratničkih veština, viteški turniri, megdani, pojava vatrenog oružja - od primitivnih pušaka arkebuza i musketa do razorne artiljerije; uvođenje stajaće vojske, razvoj moderne vojne strategije i taktike - pojava generalštaba, uniforme i vojna odlikovanja; vojno obrazovanje, život vojnika u ratu i miru; 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja, • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje

	stava prema ratu.	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja vojne organizacije kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ratovanja u različitim periodima; • razume ulogu pojedinca u ratu (vojskovođa, oficira, regruta, civila); • argumentovano diskutuje o ratu i njegovim posledicama na život ljudi. 	<p>žene u vojsci; međunarodne konvencije o pravilima ratovanja, najveće vojskovođe).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vojska kod Srba kroz istoriju (srpska vojska u srednjem veku - oprema, način ratovanja; Srbi u austrijskoj i osmanskoj vojsci; vojska ustaničke Srbije; vojna organizacija u XIX i XX veku u srpskoj i jugoslovenskoj državi; vojno obrazovanje - osnivanje vojne akademije; srpske i jugoslovenske vojne uniforme i odlikovanja). 	<p>poređenja, traganje za pojašnjenjem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, • u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak),
Novac i banke kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o ulozi novca i banaka u ekonomskim sistemima kroz istoriju. • Usvajanje znanja o ulozi novca i banaka u svakodnevnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o istoriji novca i razvoju bankarstva kod Srba. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovne karakteristike i funkcije novca od antike do savremenog doba; • izvede zaključak o ulozi i značaju banaka kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja istorijata srpskog novca i banaka kroz istoriju; • primeni stečeno znanje o novcu i bankama u svakodnevnom životu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Numizmatika (kao nauka o postanku, razvoju i upotrebi kovanog novca). • Novac i banke u sadašnjosti (novac kao mera vrednosti, platežno sredstvo i jedno od obeležja samostalnosti države; banka kao preduzeće koje trguje novcem; pojmovi - štednja, trezor, kredit, kamata, deonica, inflacija, deflacija; falsifikovanja novca, novac u savremenom potrošačkom društvu...). • Novac i banke u prošlosti (istorijat novca i banaka - od starog veka do danas; materijali od kojih je izrađivan novac, istorijski fenomen "kvarenja" novca; likovi i različiti simboli na kovanom i papirnom novcu...). • Novac u Srbiji nekad i sad (istorijat novca od srednjeg veka do danas; dinar kao zvanična valuta moderne Srbije; motivi na novčanicama; nastanak i razvoj Narodne banke kao prve finansijske institucije u Srbiji). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni i igrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika,
Verski život i običaji kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima u prošlosti i sadašnjosti. • Uočavanje prožimanja verovanja i kulture kroz istoriju. • Sagledavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja verovanja od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike običaja i verovanja u različitim periodima; • identifikuje sličnosti i razlike u običajima 	<ul style="list-style-type: none"> • Verovanja u starom Egiptu i Mesopotamiji (zagrobni život, balsamovanje, horoskopi, astrologija, obredi i ritualni predmeti...). • Verovanja starih Grka i Rimljana (proročišta, zagrobni život, sveštenici i sveštenice, prinošenje žrtve bogovima...). • Religije Dalekog istoka. 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovljenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i

	<p>sličnosti i razlika u verovanjima i običajima nekad i sad.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima kod Srba kroz istoriju. 	<p>različitih verskih zajednica;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uoči uticaj verovanja i običaja na kulturno stvaralaštvo; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kroz istoriju; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume osnovne odlike verskog života i običaja kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verski život i običaji u srednjem veku (glavne odlike hrišćanstva, islama i judaizma; obeležja različitih verskih konfesija - sličnosti i razlike u verovanjima i običajima; obeležavanje verskih praznika, strahovi srednjovekovnog čoveka). • Verski život i običaji u novom veku i savremenom dobu (verski identitet, sličnosti i razlike između katolika, protestanata, pravoslavaca, muslimana, Jevreja; ateizam). 	<p>vreme,</p> <ul style="list-style-type: none"> • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta, • tokom rada sa učenicima potrebno je stalno praviti poređenja sa savremenim dobom, čime se naglašava shvatanje kontinuiteta u razvoju društva i bogatstvo sadržaja iz prošlosti,
<p>Obrazovanje i vaspitanje kroz istoriju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u obrazovanju i vaspitanju nekad i sad. • Razumevanje uticaja privrednog razvoja na kvalitet obrazovanja. • Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja obrazovanja i vaspitanja od antike do savremenog doba; • opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kroz istoriju; • opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike obrazovanja i vaspitanja u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju obrazovanja i vaspitanja u životu ljudi; • prepozna međusobnu uslovljenost stepena privrednog razvitka i kvaliteta obrazovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje i vaspitanje u starom veku (Egipat, Mesopotamija, stara Grčka i Rim). • Obrazovanje i vaspitanje u srednjem veku (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; osnivanje škola i univerziteta, uticaj crkve na obrazovanje i vaspitanje...). • Obrazovanje i vaspitanje u novom veku i savremenom dobu (pojava štamparstva i širenje pismenosti, uloga crkve i države - pojava svetovnog i obaveznog obrazovanja, školskih udžbenika; položaj učenika - nagrađivanje i kažnjavanje, odevanje učenika...). • Obrazovanje i vaspitanje kod Srba (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; značaj Hilandara, prosvetiteljski rad u ustaničkoj Srbiji, osnivanje svetovnih škola, osnivanje Liceja, Velike škole i Beogradskog univerziteta; jedan dan u školi, školska slava, odevanje učenika, školovanje ženske dece; stipendiranje učenika). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadatak nastavnika je i da podstiče osamostaljivanje učenika u prikupljanju i sređivanju istorijskih podataka, da ih usmerava na različite izvore informacija i podučava ih kako da se prema njima kritički odnose, čime se neguje istraživački duh i zanimanje za nauku i podstiče razvoj mišljenja zasnovanog na proverenim činjenicama i argumentima, • ovaj predmet pruža velike mogućnosti za integraciju školskog i vanškolskog znanja učenika, za izlazak iz okvira školskih udžbenika i učionica, uključivanje roditelja i sugrađana koji poseduju znanja, kolekcije, knjige, filmove i drugu građu koja može da pomogne u realizaciji programa, • nastavnik treba da teži kombinovanju različitih metoda rada (kratka predavanja, gledanje filmova, čitanje knjiga, diskusije, analiza pisanih izvora, slika i fotografija...),
<p>Komunikacije, putovanja i</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uočavanje značaja komunikacija i 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše razvoj komunikacija od praistorije do 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacije, putovanja i turizam kroz istoriju (uticaj trgovine i vojnih pohoda na 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u izvođenju nastave samostalno

<p>turizam nekad i sad</p>	<p>njihovog razvoja u istoriji društva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razumevanje uticaja komunikacija na upoznavanje i približavanje država, naroda i njihovih kultura. 	<p>savremenog doba;</p> <ul style="list-style-type: none"> • navede i uporedi karakteristike komunikacije u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju komunikacije u životu ljudi kroz istoriju; • razume posledice razvoja modernih komunikacija; • izvede zaključak o uticaju razvoja komunikacija na integraciju svake nacije i društva; • koristi informacije sa istorijske karte i poveže ih sa stečenim znanjem o komunikacijama; • uoči uticaj komunikacija na približavanje država, naroda i njihovih kultura. 	<p>razvoj komunikacija; hodočašća - sveta mesta, misionari; značajni sajmovi, razvoj poštanskog, telegrafskog, telefonskog, železničkog, automobilskog i avionskog saobraćaja; auto i avio klubovi, novine i novinarstvo, Internet, otkrivanje novih destinacija, gostionice i hoteli, banje).</p>	<p>istraživanje učenika je najvažnije, bez obzira na izabrane metode rada, a nastavnikova je uloga da organizuje nastavu, pruži pomoć učenicima u radu (od davanja informacija do upućivanja na izvore informacija) i da podstiče interesovanje učenika za predmet,</p> <ul style="list-style-type: none"> • u pripremi i realizaciji časova nastavnicima može koristiti sledeća literatura: <p>D. M. Acović, <i>Heraldika i Srbi</i>, Beograd 2008. D. Babac, <i>Specijalne jedinice jugoslovenske vojske u Aprilskom ratu</i>, Beograd 2006. D. Babac, Č. Vasić, M. Marković, <i>Crnogorska vojska 1896-1916</i>, Beograd 2007. D. Bandić, <i>Narodna religija Srba u 100 pojmova</i>, Beograd 2004.</p>
<p>Društveni i porodični život kroz istoriju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Produblјivanje znanja o razvoju društvenog i porodičnog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u društvenom i porodičnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o društvenom i porodičnom životu kod Srba kroz istoriju. 	<ul style="list-style-type: none"> • identifikuje osnovna obeležja društvenog života od antike do danas; • identifikuje osnovna obeležja porodičnog života od antike do danas; • navede osnovna obeležja društvenog života kod Srba kroz istoriju; • navede osnovna obeležja porodičnog života kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike društvenog i porodičnog života u različitim periodima; • uoči sličnosti i razlike u načinu obeležavanja praznika kroz istoriju; • istakne odlike društvenog i porodičnog života danas u odnosu na ranije epohe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Društveni život od antike do danas (igre, gozbe, ples uz muziku, muzički instrumenti, pozorište, maskiranje, trubaduri, vlasteoske gozbe: žongleri, putujući svirači i zabavljači; balovi, pozorište u doba Šekspira i Molijera, nastanak opere, književne družine i čitališta, koncerti, bioskopi, igre na sreću, savremena popularna muzika). • Društveni život kod Srba kroz istoriju (osnovni praznici i njihov značaj; uticaj političkih prilika na praznike i praznovanja, radni i neradni dani; različiti oblici društvenih aktivnosti na selu i u gradu...). • Porodični odnosi od antike do danas (položaj muškarca, žene i deteta, svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici, tradicionalni i moderni pogledi na porodicu; promene u odnosima među polovima...). • Porodični odnosi kod Srba kroz istoriju 	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <p>V. Bikić, <i>Srednjovekovno selo</i>, Beograd 2007. M. Blagojević, <i>Srbija u doba Nemanjića</i>, Beograd 1989. S. Bojanin, <i>Zabave i svetkovine u srednjovekovnoj Srbiji (od kraja XII do kraja XV veka)</i>, Beograd 2005. E. Buhari, <i>Napoleonova gardijska konjica</i>, Beograd 2006. A. Veselinović, R. Ljušić, <i>Srpske dinastije</i>, Novi Sad 2001. P. Vilar, <i>Zlato i novac u povijesti 1450-1920</i>, Beograd 1990. A. Vuletić, J. Mijailović, <i>Između posela i balova. Život u Srbiji u 19. veku</i>, Beograd 2005. R. Vučetić, <i>Prestonica nezavisne Srbije (1878-1918)</i>, Beograd 2008. K. Gravet, <i>Vitezovi</i>, Beograd 2006. S. Dimitrijević, <i>Srednjovekovni srpski novac</i>, Beograd 1997.</p>

			(položaj muškarca, žene i deteta; svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici - krsna slava...)	
Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju. • Razumevanje uticaja fotografije, filma, radija i televizije na društveni, politički i kulturni život. • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji. • Uočavanje značaja fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije u životu pojedinca i čitavog društva; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora; • opiše razvoj fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji; • razume posledice razvoja fotografije, filma, radija i televizije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Značaj fotografije, filma, radija i televizije (kao tehničkih dostignuća, načina umetničkog izražavanja, sredstava masovne komunikacije, saznavanja i obrazovanja, i kao istorijskih izvora). • Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju (razvoj - optička sočiva, dagerotipija, mokra ploča, foto-aparat, filmska traka, pokretne slike, bioskop, radio talasi; prva filmska projekcija, film kao izvor informacija o događajima; film kao masovna zabava i industrija; početak ere zvučnog filma, pojava animiranih filmova; pojava kolor filmova; filmski festivali i nagrade; osnivanje radio-stanica, pojava televizije; prevlast televizije nad drugim medijima u drugoj polovini XX veka; primeri zloupotrebe fotografije, filma, radija i televizije u XX veku). • Fotografija, film, radio i televizija u Srbiji nekad i sad (delatnost dvorskog fotografa Anastasa Jovanovića, porodični foto-albumi, prva filmska projekcija u Srbiji 1896, prvi srpski filmovi i bioskopi; početak rada prve radio-stanice - Radio Beograda 1929, javna demonstracija televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje programa Radio Londona za vreme okupacije, osnivanje Televizije Beograd 1958, kućni radio i TV aparati kao pokazatelji životnog standarda). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave: Lj. Dimić, <i>Kulturna politika u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941</i>, I-III, Beograd 1996. A. Đurović, <i>Modernizacija obrazovanja u Kraljevini Srbiji 1905-1914</i>, Beograd 2004. Istorija privatnog života, I-V, priredili F. Arijes i Ž. Dibi, Beograd 2000-2004. M. Jovanović-Stojimirović, <i>Silujete starog Beograda</i>, Beograd 2008. D. Kosanović, <i>Počeci kinematografije na tlu Jugoslavije 1896-1918</i>, Beograd 1985. <i>Leksikon srpskog srednjeg veka</i>, priredili S. Ćirković i R. Mihaljčić, Beograd 1999. P. J. Marković, <i>Beograd 1918-1941</i>, Beograd 1992. P. J. Marković, <i>Beograd između Istoka i Zapada 1948-1965</i>, Beograd 1996. P. J. Marković, <i>Trajnost i promena. Društvena istorija socijalističke svakodnevice u Jugoslaviji i Srbiji</i>, Beograd 2007. M. Milićević, <i>Grb Srbije: razvoj kroz istoriju</i>, Beograd 1995. J. Miodragović, <i>Narodna pedagogija u Srba ili kako naš narod podiže porod svoj</i>, Beograd 1914.</p>
Briga o telu i zdravlju kroz istoriju	<ul style="list-style-type: none"> • Produblivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture kroz istoriju. • Uočavanje uticaja ekonomskog i 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture od antike do danas; • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture kod Srba kroz 	<ul style="list-style-type: none"> • Briga o telu i zdravlju od antike do danas (bolesti ljudi, higijenski uslovi, epidemije, razvoj medicine, medicinski instrumenti, lekovi i lekovito bilje, zdravstvene ustanove - manastirske bolnice, sanatorijumi, stacionari, domovi 	<p>Preporuke za realizaciju nastave: D. Mrđenović, A. Palavestra, D. Spasić, <i>Rodoslovne tablice i grbovi srpskih dinastija i vlastele</i>, Beograd 1987. <i>Obrazovanje kod Srba kroz vekove</i>, Beograd 2001.</p>

	<p>kulturnog razvitka na stepen zdravstvene kulture.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture kod Srba. 	<p>istoriju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • navede i uporedi različite metode lečenja kroz istoriju; • razume povezanost stepena ekonomskog i kulturnog razvitka i zdravstvene kulture; • razume značaj humanitarnih organizacija i njihovog delovanja. 	<p>zdravlja, apoteke; načini zdravstvene zaštite i preventive, humanitarne organizacije).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Briga o telu i zdravlju kod Srba (uticaj životnih uslova i higijenskih prilika na pojavu bolesti; najčešće bolesti i epidemije, narodna medicina i nadržilekarstvo, manastirske bolnice; prve bolnice i lekari, otvaranje bolnica u Srbiji u vreme kneza Miloša, osnivanje Medicinskog fakulteta u Beogradu...). 	<p>E. Pirson, <i>Stara Grčka</i>, Beograd 2006. R. Plat, <i>Svet filma</i>, Beograd 2006. <i>Privatni život u srpskim zemljama srednjeg veka</i>, priredile S. Marjanović-Dušanić i D. Popović, Beograd 2004. <i>Privatni život u srpskim zemljama u osvjet modernog doba</i>, priredio A. Fotić, Beograd 2005. <i>Privatni život kod Srba u devetnaestom veku. Od kraja osamnaestog veka do Prvog svetskog rata</i>, priredili A. Stolić i N. Makuljević, Beograd 2006.</p>
<p>Grbovi i zastave nekad i sad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Produblivanje znanja o razvoju grbova i zastava i njihovom značaju u istoriji. • Upoznavanje sa razvojem, ulogom i značajem grbova i zastava u prošlosti srpskog naroda. 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kod Srba kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju grbova i zastava kroz istoriju; • navede najčešće heraldičke simbole; • opiše izgled i poreklo savremenog srpskog grba i zastave. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj grbova i zastava (kao simbola države, nacije, vladara, vojske, grada, ustanove, preduzeća, političke organizacije, sportskog društva...; pojava grbova u XII veku - porodični grbovi na štitovima kao način raspoznavanja vitezova na turnirima i u ratnim pohodima; grbovi na zastavama, novcu, pečatima, poštanskim markama, spomenicima, šlemovima...; najčešći heraldički simboli; pojava prvih zastava - <i>veksilum</i> - zastava rimskih careva, <i>labarum</i> - zastava Konstantina Velikog; osnovni elementi zastava). • Grbovi i zastave u prošlosti srpskog naroda (poreklo savrenenogsrpskog grba i zastave, značenje četiri ocila, najčešći heraldički simboli na grbovima srpskih novovekovnih i srednjovekovnih država i dinastija i vlastelinskih porodica - dvoglavi beli orao Nemanjića, Lazarevića, Karađorđevića, Obrenovića i Petrovića-Njegoša, lav Brankovića i Petrovića-Njegoša, vuk Balšića, Ijljani Kotromanića...). 	<p>Preporuke za realizaciju nastave: <i>Privatni život kod Srba u dvadesetom veku</i>, priredio M. Ristović, Beograd 2007. R. Radić, <i>Strah u poznoj Vizantiji I-II</i>, Beograd 2000. R. Radić, <i>Vizantija - purpur i pergament</i>, Beograd 2006. R. Radić, <i>Carigrad - priče sa Bosfora</i>, Beograd 2007. <i>Službeno odelo u Srbiji u 19. i 20. veku</i>, Beograd 2001. D. Stojanović, <i>Kaldurma i asfalt. Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914</i>, Beograd 2008. Ž. Stojanović, <i>Papirni novac Srbije i Jugoslavije</i>, Beograd 1996. N. Tomas, D. Babac, <i>Armije na Balkanu 1914-1918</i>, Beograd 2006. DŽ. Hart, <i>Stari Egipat</i>, Beograd 2006. F. Džajs, <i>Vitezovi kroz istoriju</i>, Beograd 2003.</p>
<p>Sport nekad i sad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u sportskim igrama i 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči osnovna obeležja sporta od antike do savremenog doba; • razume ulogu i značaj sporta u ljudskom društvu; • imenuje i opiše sportske 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga i značaj sporta od antike do savremenog doba (sport kao deo brige o zdravlju i kao zabava; sport i Olimpijske igre u antičkoj Grčkoj kao osnov sportskih igara savremenog doba; sportska nadmetanja kroz istoriju - 	<p>Preporuke za realizaciju nastave: F. Džajs, DŽ. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom gradu</i>, Beograd 2004. F. Džajs, DŽ. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom zamku</i>, Beograd 2005. F. Džajs, DŽ. Džajs, <i>Život u</i></p>

nadmetanjima nekad i sad. • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kod Srba.	discipline zastupljene na antičkim Olimpijskim igrama; • navede i uporedi karakteristike sportskih nadmetanja u različitim periodima; • opiše razvoj sportskog života kod Srba.	najpopularniji sportovi, amaterski i profesionalni sport, moderne Olimpijske igre). • Sport kod Srba kroz istoriju (narodne i pastirske igre kao prva sportska nadmetanja, prva sportska društva, osnivanje Srpskog olimpijskog kluba 1910, učešće na međunarodnim takmičenjima i veliki uspesi, sportska društva i klubovi; savremeni sport i sportski život).	<i>srednjovekovnom selu</i> , Beograd 2006. S. Džejms, <i>Stari Rim</i> , Beograd 2006.
---	---	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava
- Likovna kultura
- Muzička kultura

ETIKA

Godišnji fond časova: **31**

Razred: treći

- Ciljevi predmeta:
- Sticanje osnovnih znanja o etici i shvatanje značaja tih znanja za jasno razmišljanje i razvoj ličnosti
 - Razumevanje pojmova koji se javljaju u etičkim raspravama i razvijanje senzibiliteta za etička pitanja savremenog društva
 - Osposobljavanje učenika za samostalno, kritičko razmišljanje i formiranje stavova o društvenim problemima

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Pojam i značaj etike	• Razvoj saznanja o pojmu i predmetu etike, značaju moralnih normi za život pojedinca u društvu	• nabraja pravila (norme) iz različitih sfera života • izdvaja pravila koja slobodno prihvatamo i razlikuje ih od onih koja imaju spoljašnje poreklo • definiše predmet etike	• Nastanak i predmet etike • Pojam norme i pojam morala • Razlika između običajnih, pravnih i etičkih normi	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave

<p>Lični identitet, sloboda i odgovornost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj saznanja o identitetu, formiranju identiteta i o fluidnosti identiteta preko socijalnih uloga • Razvoj sposobnosti identifikovanja razlikovanja pojmova pol i rod i uticaj kulture na formiranje pojmova pola i roda (razlike u kulturama) • Formiranje stava o ulozi medija u kreiranju identiteta 	<ul style="list-style-type: none"> • nabraja kako se sve manifestuje lični identitet • razlikuje uticaje koji formiraju lični identitet (razlikuje rod i pol) • uviđa kolika je moć vizuelnog identiteta • prepoznaje uticaj medija na kreiranje vizuelnog identiteta • uočava razliku između modnih i etičkih imperativa • suprotstavlja medijski nametnute životne ideale i etičke vrednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Uloga vizuelnog identiteta u formiranju ličnog identiteta - međusobni uticaji • Pojmovi pola i roda • Uticaj medija na relativizaciju etičkih vrednosti • Estetski i etički ideal • Telo i intervencije na telu • Sajber identitet, moral i sloboda izbora 	<p>Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (9 časova) • debate (18 časova) • prikazivanje filmova (3 časa) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • dijalog sa učenicima, samostalni rad, organizovanje debate
<p>Osnovne etičke norme i vrednosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje učenika sa osnovnim etičkim normama i vrednostima i razvijanje ličnog vrednosnog sistema 	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznaje važnije ljudske vrednosti • razlikuje slobodne od samovoljnih i nametnutih postupaka • shvata postojanje slobode izbora kao uslova moralnog postupanja • razume vezu između izbora i odgovornosti • upoređuje odgovorne i neodgovorne postupke • može da raspravlja o tome da li je izvor morala u nama ili izvan nas (autonomna i heteronomna etika) • uviđa razliku između osnovnih etičkih pravaca 	<ul style="list-style-type: none"> • Prijateljstvo • Vernost • Porodica • Ljubav • Moralno dobro • Donacija organa • Surogat majka • Kloniranje 	<p>Ocenjivanje</p> <p>Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opažanja nastavnika - praćenje rada na času <p>Pitanja - odgovori</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojam i značaj etike (3 časa) • Lični identitet, sloboda i odgovornost (15 časova) • Osnovne etičke norme i vrednosti (12 časova)

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

1. Građansko vaspitanje
2. Srpski jezik i književnost
3. Istorija
4. Verska nastava

LOGIKA

Godišnji fond časova: **31**

Razred: treći

- Ciljevi predmeta:
- Sticanje osnovnih znanja o etici i shvatanje značaja tih znanja za jasno razmišljanje i razvoj ličnosti
 - Razumevanje pojmova koji se javljaju u etičkim raspravama i razvijanje senzibiliteta za etička pitanja savremenog društva
 - Osposobljavanje učenika za samostalno, kritičko razmišljanje i formiranje stavova o društvenim problemima

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Uvod u logiku	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje učenika u predmet logike • Prepoznavanje područja logike i glavnih logičkih principa • Ovladavanje logičkom terminologijom i prepoznavanje primene logike u svakodnevnom životu 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna da i sam već koristi logiku kao i gramatiku • iskaže definiciju logike, razume i opiše u čemu se sastoji formalni karakter logike 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam i podela logike. • Logika kao nauka o formi mišljenja • Osnovni logički principi (identitet, neprotivrečnost i isključenje trećeg) 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (11 časa) • logička vežbanja (19 časova) <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • dijalog sa učenicima • vežbanja na primerima iz struke
Formalna logika: • Pojam, • Sud • Zaključak	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj saznanja o pojmu i odnosima među pojmovima • Upoznavanje učenika sa strukturom suda, vrstama sudova i odnosima između sudova • Osposobljavanje učenika za logičko zaključivanje 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje obim i sadržaj pojma • razlikuje rodne i vrsne pojmove i ume da navede primer • imenuje neke odnose među pojmovima • navodi sopstveni primer za zadati odnos među pojmovima • razlikuje definiciju od drugih rečenica • određuje strukturu definicije • navodi primere definicija koje je naučio u drugim predmetima, raščlanjuje ih i procenjuje ispravnost • razlikuje delove suda i imenuje ih 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojam • Obim i sadržaj pojma • Odnosi među pojmovima • Odnos rodova i vrsta • Definicija • Sud • Prosti i složeni sudovi • Podela sudova po kvantitetu • Podela sudova po kvalitetu • Kombinovana podela sudova • Odnosi među sudovima (logički kvadrat) • Vrste zaključivanja • Konverzija 	<p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <p>1. praćenje ostvarenosti ishoda</p> <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uvod u logiku (3 časa) • Pojam (8 časova) • Sud (10 časova) • Zaključak (7 časova) • Logičke greške (3 časa)

		<ul style="list-style-type: none"> • imenuje logičke veznike • razlikuje kvantitet i kvalitet suda • navede primer za podelu sudova po kvantitetu i kvalitetu • imenuje odnose među sudovima pomoću logičkog kvadrata i daje sopstvene primere sudova. • navodi primere za induktivno zaključivanje • navodi primere za zaključivanje po analogiji • daje primere deduktivnog zaključivanja iz svoje struke • definiše silogizam i razlikuje pojmove i sudove koji čine silogizam. • određuje funkciju srednjeg pojma 	<ul style="list-style-type: none"> • Potpuna i nepotpuna indukcija • Analogija • Kategorički silogizam • Struktura kategoričkog silogizma • Figure kategoričkog silogizma • Dokaz 	
• Logičke greške	• Osposobljavanje učenika za uočavanje grešaka u argumentaciji, zaključivanju i dokazivanju	• razlikuje namerne od slučajnih logičkih grešaka	• Logičke greške • Paralogizmi i sofizmi	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

1. Srpski jezik i književnost
2. Stručni predmeti

IZABRANA POGLAVLJA MATEMATIKE

Godišnji fond časova: **31 čas**

Razred: treći

- Ciljevi predmeta:
1. Razvijanje logičkog i apstraktnog mišljenja
 2. Razvijanje sposobnosti jasnog i preciznog izražavanja i korišćenja osnovnog matematičko-logičkog jezika
 3. Razvijanje sposobnosti određivanja i procene kvantitativnih veličina i njihovog odnosa
 4. Razvijanje osećaja za prostor, razlikovanje geometrijskih objekata i njihovi uzajamni odnosi i transformacije
 5. Razvoj sposobnosti za transfer znanja i veština u stručno-teoretske predmete

TEMA	CILJEVI	ISHODI	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
		Po završetku teme učenik		

		će biti u stanju da:		
Sistemi jednačina i determinante	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivanje znanja o rešavanju sistema jednačina i sticanje osnovnih znanja o determinantama 	<ul style="list-style-type: none"> • izračuna determinantu reda 2 i 3 • primeni osobine determinanti na izračunavanje determinante • primeni Kramerovo pravilo na rešavanje sistema linearnih jednačina 2×2 i 3×3 • reši sistem jednačina sastavljen od jedne kvadratne i jedne linearne jednačine • grafički nađe rešenje kvadratne i linearne jednačine 	<ul style="list-style-type: none"> • Determinante reda dva i tri • Osobine determinanti • Rešavanje sistema Kramerovim pravilom • Sistem kvadratne i linearne jednačine 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorijska nastava (31-32 časa) <p>Mesto realizacije nastave Nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku.</p>
Kombinatorika	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja iz kombinatorike 	<ul style="list-style-type: none"> • primeni pravilo zbira i pravilo proizvoda • odredi broj permutacija datoga skupa • odredi broj varijacija datoga skupa • odredi broj kombinacija datoga skupa • navede permutacije (varijacije, kombinacije) datoga skupa od najviše četiri člana • odredi k-ti binomni koeficijent u razvoju binoma na n-ti stepen • odredi nepoznati član u razvoju binoma iz datih uslova-jednostavniji primeri 	<ul style="list-style-type: none"> • Permutacije • Varijacije • Kombinacije • Binomni obrazac 	<p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija <p>• Sistemi jednačina i determinante: dokazati Kramerovu teoremu i postupak ilustrovati na primerima.</p> <p>• Kombinatorika: pri rešavanju zadataka prebrojavanja razmatrati varijacije, permutacije i kombinacije kombinatornim problemima u kojima nema ponavljanja (bez ponavljanja). Pri obradi novog gradiva koristiti što više konkretnih primera iz života.</p> <p>• Verovatnoća i statistika: pri obradi novog gradiva koristiti što više konkretnih primera iz</p>
Verovatnoća i statistika	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje osnovnih znanja iz verovatnoće i statistike 	<ul style="list-style-type: none"> • uoči slučajne događaje • prepozna koji su događaji mogući, povoljni, sigurni, nemogući • izračuna verovatnoću preko klasične definicije verovatnoće (statističke definicije verovatnoće) 	<ul style="list-style-type: none"> • Slučajni događaji. Prostor elementarnih događaja • Različite definicije verovatnoće • Uslovna verovatnoća • Slučajne promenljive. Diskretne slučajne promenljive i binomna 	

		<ul style="list-style-type: none"> • odredi uslovnu verovatnoću događaja A u odnosu na događaj B • navede primer slučajne promenljive • primeni raspodelu verovatnoća poznatu pod nazivom binomna raspodela • prepozna osnovne pojmove statistike • formira statističke tabele i na osnovu njih da grafički prikaže podatke • izračuna određene karakteristike slučajnog uzorka (aritmetičku sredinu uzorka, medijanu uzorka, mod uzorka i disperziju uzorka) 	raspodela <ul style="list-style-type: none"> • Statistika. Osnovni pojmovi • Formiranje statističkih tabela i grafičko prikazivanje podataka • Karakteristike empirijske raspodele (aritmetička sredina uzorka, medijana uzorka, mod uzorka, disperzija uzorka) 	života i struke. <ul style="list-style-type: none"> • Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: <ol style="list-style-type: none"> 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Determinante i sistemi linearnih jednačina 8 časova • Kombinatorika 6 časova • Verovatnoća i statistika 13-14 časova U toku školske godine predviđena su 2 pismena zadatka (po 1 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadataka sa ispravkama planirana su 4 časa .
--	--	---	--	---

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Stručni predmeti

INDUSTRIJSKA GEOGRAFIJA

Godišnji fond časova: **35 ili 31**

Razred: drugi ili treći

Ciljevi predmeta:

- Sticanje znanja o razvoju i značaju industrijske geografije i o njenoj vezi sa ostalim geografskim disciplinama.
- Sticanje znanja o izvorima energije, njihovom razmeštaju, proizvodnji i razmeštaju električne energije; o razvoju, razmeštaju i značaju elektrotehničke i elektronske industrije.
- Osposobljavanje učenika da primenjuju geografsko znanje u daljem obrazovnom i profesionalnom razvoju.
- Osposobljavanje učenika da koriste pisane, grafičke i likovne izvore informacija, da ih analiziraju i primenjuju u procesu učenja i istraživanja.
- Osposobljavanje učenika za odgovorno ophođenje prema sebi i okruženju i za aktivno učestvovanje u zaštiti, obnovi i unapređivanju životne sredine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u industrijsku	• Sticanje znanja o predmetu izučavanja, razvoju i značaju	• definiše predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto industrijske	• Predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto industrijske	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i

geografiju	industrijske geografije	geografije u sistemu nauka • navede podelu industrije • objasni međuzavisnost industrijalizacije i urbanizacije	geografije u sistemu nauka • Klasifikacija industrije, industrijalizacija i odnos prema urbanizaciji	ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.
Faktori lokalizacije industrije	• Sticanje znanja o pojmu i vrstama faktora lokalizacije industrije	• definiše pojam faktora lokalizacije industrije • opiše prirodne uslove i resurse kao faktor lokalizacije industrije (sirovine, vodni resursi, energetske izvor, klimatski uslovi) • opiše faktore životne sredine • navede ekonomskogeografske faktore lokalizacije (tržište, kapital, transport i radna snaga) • navede vrste koncentracije i faktore aglomeracije • prepozna industrijsku inerciju kao faktor lokalizacije	• Prirodni uslovi i resursi kao faktor lokalizacije industrije • Faktori životne sredine • Ekonomskogeografski faktori • Koncentracija, aglomeracija i inercija	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (35 ili 31 čas) Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici opšte namene Preporuke za realizaciju nastave • Korišćenje savremenih elektronskih pomagala i digitalnih karata
Energetika	• Sticanje znanja o izvorima energije, njihovom geografskom razmeštaju, proizvodnji i razmeštaju električne energije	• navede izvore energije (konvencionalni i alternativni) • objasni geografski razmeštaj izvora energije u našoj zemlji i u svetu • objasni geografski razmeštaj proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije • objasni geografski razmeštaj proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije • navede načine prenosa električne energije • objasni probleme vezane za snabdevanje energijom i proizvodnju električne energije • obrazloži uticaje i posledice proizvodnje električne energije u geografskoj sredini • podrži korišćenje obnovljivih izvora energije	• Izvori energije i njihov razmeštaj u Srbiji i u svetu • Elektroenergetika • Prenos električne energije • Problemi i perspektive razvoja energetike u svetu i u našoj zemlji	• Korišćenje analognih geografskih karata različitog razmera i sadržaja • Korišćenje informacija sa Interneta • Korišćenje interaktivnih metoda rada Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmeno izlaganje 2. test Okvirni broj časova po temama • Uvod u industrijsku geografiju (5 časova) • Faktori lokalizacije industrije (10 časova)
Elektrotehnička i elektronska industrija	• Sticanje znanja o razvoju, razmeštaju i značaju elektrotehničke i elektronske	• objasni razvoj elektrotehničke i elektronske industrije • dovede u vezu elektrotehničku i	• Razvoj elektrotehničke i elektronske industrije i njeno mesto u privrednoj strukturi	• Energetika (10 časova) • Elektrotehnička i elektronska industrija (10 časova)

	industrije	elektronsku industriju sa ostalim privrednim granama • objasni geografski razmeštaja elektrotehničke i elektronske industrije u našoj zemlji i u svetu • navede najveće kompanije elektrotehničke i elektronske industrije u svetu	• Geografski razmeštaj elektrotehničke i elektronske industrije	
--	------------	--	---	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

1. Fizika
2. Hemija
3. Računarstvo i informatika

LIKOVNA KULTURA

Godišnji fond časova: **35 ili 31**

Razred: drugi ili treći

Ciljevi predmeta:

- 1) razvijanje stvaralačkog i kritičkog mišljenja, vizuelnog opažanja, individualnosti i samopouzdanja u samostalnom likovnom izražavanju, radoznalosti i maštovitosti;
- 2) osposobljavanje za izražavanje ideja, stavova, poruka i emocija tradicionalnim i savremenim vizuelnim medijima, za uspešnu verbalnu komunikaciju, timski rad, samostalno pronalaženje i sistematizovanje informacija iz različitih izvora, za samoprocenu i prezentaciju svog rada;
- 3) razvijanje odgovornosti prema očuvanju zdravlja i životne sredine;
- 4) upoznavanje sa značajem i ulogom umetnosti u društvu, svakodnevnom životu i radu;
- 5) formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta, nacionalne i svetske kulturne baštine i navike praćenja kulturno-umetničkih sadržaja putem štampe i elektronskih medija, posećivanja muzeja, galerija, biblioteka, koncerata, bioskopa, pozorišta i drugih institucija kulture;
- 6) upućivanje na primenu stečenih znanja i umenja u svakodnevnom životu i radu.

Planiranje i organizacija nastave

1. Prilikom izrade godišnjeg plana, od 15 ponuđenih tema treba odabrati najmanje 4. Minimalno vreme za realizaciju jedne teme je pet časova. Nastavnik formira program birajući teme prema:
 - ciljevima predmeta;
 - raspoloživom fondu časova;
 - godini učenja;
 - specifičnostima profila;
 - mogućnostima škole;
 - specifičnostima lokalne zajednice;
 - predznanjima i saznanjima mogućnostima učenika.
2. Teorijski sadržaji i praktični likovni rad su integrisani.

3. Teme treba obraditi kombinovanjem savremenih nastavnih metoda, uz raznovrsne vizuelne primere.
4. Posebni sadržaji su preporučeni sadržaji namenjeni pojedinim profilima i/ili zainteresovanim učenicima.
5. Preporučeni sadržaji su sadržaji koji nisu ključni za dostizanje ishoda i mogu da se obrade informativno: kroz jedan redovni čas, kroz domaći zadatak, tematsku nastavu ili individualne, odeljenske i školske projekte.
6. U zavisnosti od teme, poželjno je pripremati nastavu u saradnji sa nastavnicima opšteobrazovnih, stručnih i izbornih predmeta, pedagogom, lokalnim umetnicima i stručnjacima i/ili institucijama kulture.
7. Koristiti stručnu literaturu i internet u pripremanju nastave. Radi lakšeg prikupljanja nastavnog materijala, program sadrži preporučene adrese ili linkove na internet-stranice. Međutim, treba imati u vidu da se ove adrese često menjaju i da je nastavnik upućen na kontinuirano ažuriranje nastavnog materijala.
8. U zavisnosti od teme, nastava se realizuje u kabinetu za likovnu kulturu (ateljeu), kabinetu za informatiku, radionici, prostoru škole, biblioteci, muzeju, galeriji, ateljeu umetnika, lokalnom okruženju.
9. Kako se ne bi prekinula motivacija i kontinuitet u radu, dopustiti učenicima da završe radove kod kuće.
10. Podsticati učenike da odstupaju od rutinskih postupaka i stereotipije, a elemente iskustva restrukturiraju i stavljaju u nove odnose, isprobavaju različita originalna rešenja u samostalnom likovnom izražavanju i procenjuju svoj rad i radove drugih.
11. Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:
 - praćenje ostvarenosti ishoda;
 - aktivnost na času.
12. Poželjno je na kraju polugodišta i/ili godine organizovati izložbu u lokalnoj zajednici i pozvati roditelje na otvaranje.
13. Preporučuje se nastavnicima vođenje elektronskog portfolija koji sadrži: osnovne podatke o nastavniku, opis uspešno realizovane teme, preporučeno vreme za realizaciju, korišćene materijale i tehnike, primere radova učenika, eventualno nastavni materijal (vizuelne primere) i preporučenu literaturu ili adrese internet-stranica. Elektronski portfolio treba da bude dostupan na sajtu ili profilu škole. Cilj objavljivanja portfolija je promocija rada nastavnika i razmena nastavnih materijala, ideja i linkova.

TEME	CILJEVI:	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA:	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Digitalna fotografija	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje za primenu digitalne 	<ul style="list-style-type: none"> • fotografiše celinu i detalj pod različitim uslovima 	<ul style="list-style-type: none"> • Primena digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i budućoj 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p>

	<p>fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i radu.</p>	<p>osvetljenja; <ul style="list-style-type: none"> • učitati digitalnu fotografiju na računar; • obradi fotografiju u odabranom računarskom programu. </p>	<p>profesiji, digitalna fotografija kao savremeni umetnički medij;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Principi komponovanja u fotografiji, kadriranje, osvetljenje; • Etičke norme u izboru motiva, obradi fotografije i objavljivanju fotografija; • Fotografisanje digitalnim fotoaparatom ili mobilnim telefonom: eksterijer, enterijer, detalj, mrtva priroda, autoportret; • Prenos fotografije na računar, obrada fotografije osnovnim alatima: opsecanje, podešavanje svetline, kontrasta i boje; • Sortiranje, obeležavanje i čuvanje fotografija na računaru; • Moguće preoblikovanje neuspelih fotografija u apstraktne slike, pozadine, kolaže; • Samoprocena radova. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crtanje svetlom; • Izrada elektronskog 	<ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • prostor škole. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i razmenu informacija i iskustava između učenika i učenika i nastavnika; • prema uslovima osvetljenja i vremenskim prilikama - jedan čas realizovati u školskom dvorištu ili u prirodi; • izabrati računarski program za obradu fotografija prema mogućnostima škole i predznanjima učenika; • objasniti učenicima kako da fotografišu likovne radove; • naprednijim učenicima dopustiti eksperimentisanje složenijim alatima u programu po izboru; • uputiti zainteresovane učenike na literaturu i besplatne foto-editore na internetu; • motivisati učenike da učestvuju u uređenju školskog časopisa ili sajta/profila škole. <p>Internet:</p> <p> www.photoarts.com www.atget www.photography-now.net www.photographysites.com www.pixiport.com www.usefilm.com www.graphicssoft.about.com http://www.photographymad.com/blog/post/10-top-photography-composition-rules http://graphicssoft.about.com/od/pixelbasedwin/tp/freephotoedw.htm http://www.shapecollage.com/ http://download.cnet.com/ http://AndreaPlanet.com/ </p>
--	---	---	--	--

			portfolija; • Reklamna fotografija; • Modna fotografija.	
Primitivna plemenska umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Sticanje znanja o pojavi, značaju i funkciji umetnosti u praistoriji; • Razvijanje interesovanja za plemensku umetnost i tradiciju različitih naroda; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta. 	<ul style="list-style-type: none"> • navede ulogu primitivne plemenske umetnosti u praistorijsko i savremeno doba; • odabere medij, motiv i materijal za rad i obrazloži izbor; • uradi likovni rad sa odlikama primitivne plemenske umetnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Primitivna plemenska umetnost od praistorije do savremenog doba; • Uslovi za nastanak umetnosti, funkcije umetnosti u praistorijsko doba, materijali; • Razlozi za dugotrajni opstanak primitivne plemenske umetnosti, popularnost savremene plemenske umetnosti, posledice komercijalizacije; • Umetnost afričkih plemena, inuitska umetnost, umetnost indijanskih plemena, aboridžanska, polinezijska... ples, muzika, odeća, ukrašavanje, ornamentika, zanati; • Primitivna umetnost kao inspiracija savremenim umetnicima; • Izrada crteža, slika, skulptura, upotrebni i ukrasni predmeta, totema, maski, skica za šminku, odeću, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti vizuelni pregled praistorijske umetnosti svih kontinenata, uključujući i nalaze na tlu Srbije, kao uvod u temu; • uporediti primere praistorijske umetnosti sa savremenom plemenskom umetnošću; • motivisati učenike da samostalno uoče specifičnosti primitivne plemenske umetnosti različitih kultura i naroda; • u skladu sa mogućnostima, prikazati prezentaciju, dokumentarni film ili promotivni spot; pustiti karakterističnu muziku; ostvariti saradnju sa muzejima; • uputiti učenike na stvaralačko izražavanje prirodnim materijalima: ugljen, kreda, drvo, lišće, šljunak, slama, plodovi, koža, kamen, glina, kanap, vlakna, organske boje; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.google.rs/images http://www.bradshawfoundation.com/ http://www.nativevillage.org/ http://www.indianetzone.com/ http://www.aboriginalartonline.com/culture/symbols.php http://www.inuit.com/ http://www.wamena-gallery.com/en/tribal-art/oceania/primitive-magic-stone-malekula~60~671.html http://www.visual-arts-cork.com/ancient-art/tribal-art.htm http://www.tribal-explorer.com/bygeo_2.html http://www.archaeology.org/ www.youtube.com: Janet and Kathy throat singing between classes, Aboriginal Didgeridoo part1, Masai tribe dance, Naga tribal chant and dance, Zulu-premarital dance...</p>

			<p>nakit, frizure.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kreiranje zvuka oblicima iz prirode, uobličavanje kompozicije na računaru, učitavanje zvuka u prezentaciju; • Ritualni ples: objedinjavanje slike, muzike i plesa; • Terapija putem umetnosti: umetnički zanati; • Istraživanje: narodna umetnost Srbije; • Izrada suvenira; • Prezentacija: poređenje kultura (šminke, nošnje, frizura, obuće, keramike, veza...). 	
Civilizacije prošlosti	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa značajnim spomenicima kulture; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog nasleđa. 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni značaj očuvanja spomenika kulture; • uradi likovni rad sa karakteristikama odabrane civilizacije; • diskutuje o različitim rešenjima zadatka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Civilizacija - pojam; • Opšti prikaz: geografski položaj, gradovi, trajanje i razlog nestanka, verovanja, položaj vladara, uloga umetnika i umetnosti; • Orijentacioni izbor spomenika prošlosti: <i>Persepolis, Tutankamonova grobnica, Mohenjodaro, Sanchi (Indija), Qin dinastija - ratnici od terakote, Machu Picchu, Mesa Verde,</i> 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati civilizacije na vremenskoj lenti ili ih označiti na karti sveta; • temu obraditi metodom analogije; posvetiti više pažnje kulturama (civilizacijama) koje su učenicima nepoznate; • naglasiti značaj spomenika prošlih civilizacija kao nasleđa svih naroda; • motivisati učenike da samostalno uoče sličnosti i razlike u umetnosti različitih civilizacija; • prilikom postavljanja zadatka, nastavnik je u ulozi naručioca umetničkog rada, a učenik u ulozi umetnika; • postaviti više zadataka različitog stepena složenosti i omogućiti učenicima da samostalno odaberu zadatak;

			<p><i>Chichen Itza, Tikal, El Tajin, toltečki ratnici u Tuli, Angkor, Petra, Nara;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Umetnička ideja u prošlim civilizacijama, uticaj verovanja i društvene organizacije na umetnost; • Izrada crteža i skica za palate, hramove, stubove, ornamente, spomenike, reljefe, fasade, fontane, prestole, nameštaj, upotrebne i ritualne predmete, dvorske odežde, vladarske simbole, vajanje vladarskog portreta <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osmišljavanje turističke ture, izrada reklamne prezentacije ili brošure; • Zaštićena svetska kulturna baština. 	<ul style="list-style-type: none"> • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje ili objaviti prezentaciju radova na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.google.rs/images www.youtube.com/ http://www.ancientcivilizations.co.uk/home_set.html http://www.mayalords.org/ http://whc.unesco.org/en/list/668 http://www.latinamericanstudies.org/olmecs.htm http://www.dinosoria.com/archeologie.htm</p>
<p>Ktitori, mecene i kolekcionari</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledavanje vrednosti i značaja umetničkih dela iz ugla investitora; • Formiranje navike praćenja kulturno-umetničkih manifestacija. 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni ulogu i značaj ktitora, mecena i kolekcionara u istoriji umetnosti; • formira elektronsku ili štampanu zbirku umetničkih dela; • obrazloži izbor umetničkih dela. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: ktitor, mecena, kolekcionar; • Veliki investitori u umetnost kroz istoriju: crkva, vladari, plemstvo, buržoazija, država, privatni fondovi...uloga i značaj; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvući zanimljivosti iz literature i sa interneta o dvorskim umetnicima, gradnji spomenika, izradi narudžbina; • objasniti učenicima razliku između umetničkih dela i kiča;

• Investiranje u različite oblike umetnosti kroz istoriju: sakralni objekti, palate, spomenici, likovna umetnost, pozorište, balet, muzika, moda, film...muzejske kolekcije, privatne zbirke, motivi za ulaganje u umetnost;

• Prikaz deset značajnih umetničkih dela po izboru nastavnika, uz obrazloženje izbora;

• Odeljenski obilazak elektronskih: muzeja, galerija, kulturno-istorijskih spomenika, festivala;

• Uloga kolekcionara ili investitora: prikupljanje i formiranje elektronske ili štampane zbirke umetničkih dela po izboru učenika.

Posebni sadržaji:

• Istraživanje: značajne kulturno-umetničke manifestacije u Srbiji;

• Istraživanje: institucije kulture u Srbiji;

• Terapija putem umetnosti:

• prilikom podele uloga, postaviti učenicima smernice, npr. utvrđenu sumu novca, instituciju za koju se nabavlja umetničko delo, vrstu umetnosti u koju se ulaže;

• u skladu sa mogućnostima, formirati individualne ili zajedničku elektronsku, štampanu ili foto-zbirku umetničkih dela;

• izbeći negativne komentare, motivisati učenike da obrazlože svoj izbor;

• u skladu sa mogućnostima, jedan čas realizovati u muzeju ili galeriji;

• motivisati učenike na kontinuirano ažuriranje zbirke;

• motivisati učenike na posećivanje institucija kulture i kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnom okruženju.

Internet:

<http://www.woopidoo.com/profession/art-collectors/index.htm>

<http://www.famousartistsgallery.com/>

<http://www.museumstuff.com/>

<http://mason.gmu.edu/~montecin/museum.htm>

<http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp?bmLocale=en>

<http://www.theatrehistory.com/>

<http://www.artabus.com/>

<http://www.filmsite.org/directors.html>

<http://www.famouspeople.co.uk/dancers/>

<http://www.greatbuildings.com/>

<http://www.notablebiographies.com>

<http://www.wga.hu/>

			uključivanje starije populacije u umetničke aktivnosti.	
Umetnost recikliranja	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje za kreativno preoblikovanje materijala za reciklažu. 	<ul style="list-style-type: none"> objasni značaj recikliranja; navede ulogu umetnosti u očuvanju životne sredine; uradi likovni rad od materijala za reciklažu; obrazloži izbor motiva i materijala. 	<ul style="list-style-type: none"> Uklanjanje otpada u velikim gradovima, vreme raspadanja pojedinih materijala, značaj recikliranja, uloga i značaj umetnosti u očuvanju životne sredine i smanjenju siromaštva; Izrada skica; Preoblikovanje predmeta i materijala za reciklažu: izrada tapiserije od plastičnih traka, izrada asamblaža, skulptura i instalacija, izrada nakita, torbi, šešira, kutija za olovke i nakit, posuda, lustera, stonih lampi, mozaika; Orijentacioni izbor umetnika: <i>Daniel Clemmett, Nick Gentry, Robert Bradford, James Corbett, Subodh Gupta, Emma Whiteside, Michel de Broin, Hong Kyoung, Aurora Robson, Lucy Norman, Nek Chand...</i> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> Izrada kolekcije odeće od materijala 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> uspostaviti povezanost sa sličnim sadržajima (oblikovanje i preoblikovanje) iz osnovne škole; prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; izbeći šablonske radove, npr. ljudske figure i robote napravljene od plastičnih flaša; uputiti učenike u proces izrade, ali insistirati na inovativnim rešenjima u okviru procesa; ukoliko učenici rade na jednom ili dva složenija rada većeg formata, pomoći u tehničkoj realizaciji (npr. spajanje delova u celinu, postavka i sl.); po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i objaviti radove na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://webecoist.com/ http://www.arteco.com/ http://www.bags2riches.co.uk/ http://www.robberowlands.com.au/artworks.php http://www.johndahlsen.com/ http://www.toontoonz.com/canart/canartmain.html http://www.bonniemeltzer.com/MixedMedia.html http://www.heart2art2heart.com/pages/theevertron.html http://www.aluminouspublishing.com/phpBB/ http://www.arthunt.co.uk/index.htm http://www.recycle2art.com/ http://freshome.com/2010/07/17/original-wall-clocks-made-from-vinyl-records/ http://www.ghostforest.org/ http://quazen.com/arts/architecture/seven-strange-houses-made-of-recycled-materials/ http://inhabitat.com/low-income-housing-made-of-recycled-materials/ http://www.greenhomebuilding.com/recyclematerials.htm http://sciencehax.com/2010/01/beautiful-home-built-from-recycled-materials/ http://www.expedition.org/</p>

			<p>za reciklažu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Građenje zidova, pultova, klupa, ograda i manjih objekata od plastičnih flaša, konzervi, stiropora, guma, zatvarača; • Terapija putem umetnosti: materijali za reciklažu koji su pogodni za rad sa decom i starijim osobama; • Kreiranje zvuka predmetima za reciklažu; • Video-rad: akcija čišćenja okoline. 	<p>http://www.scivee.tv/node/6935 http://www.achildgrows.com/2008/02/28/cool-recycled-bags-by-a-womens-co-op/</p>
<p>Umetnost i nauka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje celovite slike o povezanosti umetnosti, nauke i različitih delatnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • navede primere povezanosti umetnosti i nauke, nastavnih predmeta i različitih delatnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Povezanost nauke i umetnosti; • Matematika u umetnosti: simetrija, perspektiva, modularnost, zlatni presek, ornamentika, teselacija, origami; • Geografija u umetnosti: pejzaži; apstraktne slike inspirisane satelitskim snimcima i geografskim kartama; • Biologija u umetnosti: umetnost pod mikroskopom, ilustracije, anatomske crteži; • Hemija u umetnosti: 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o umetničkoj vrednosti naučnih ilustracija; • prikazati Leonardove, Rembrantove i Direrove skice i crteže; <p>zadati učenicima projektne zadatke, prema interesovanjima;</p> <ul style="list-style-type: none"> • izbeći naglašavanje likovnog rada kao ilustracije nastavnih sadržaja, insistirati na originalnom likovnom prikazu; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.mi.sanu.ac.rs/~jablans/s-d3.htm http://www.litandart.com/2008/01/30/the-art-science-phenomenon/ www.origamitessellations.com http://cedison.wordpress.com/category/origami-tessellation/ www.artofgeography.com</p>

			<p>proizvodnja pigmenata i materijala, fotografije;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fizika u umetnosti: optika, akustika, fotografije; • Istorija i umetnost: istorijski događaji u umetničkim delima, umetnička dela kao istorijski izvori; • Razgovor o povezanosti umetnosti i drugih nastavnih predmeta i delatnosti; • Izrada crteža, skulptura, slika, grafika, postera, instalacija, fotografija, video-radova, ornamenata, origamija, kolaža... <p>nauka, nastavni predmet, oblast, lekcija, definicija, formula, pojam kao inspiracija.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: lečenje bojom, zvukom i pokretom; • Tematski dan. 	<p>www.brainpicking.org http://www.scienceart.nl/ http://www.scienceart.co.uk/ https://bioart.med.harvard.edu/ http://www.worldsciencefestival.com/BioArt http://atunu.blogspot.com/2006/11/who-says-engineering-and-art-cant.html http://www.arttherapy.org/ http://www.cap.ca/aop/art.html http://www.fieldsproject.com/ http://artofchemistry.com/index.html http://www.shands.org/aim/ http://cade.writtle.ac.uk/AgricultureArt.asp http://www.geologyinart.com/geoart_webzine.html http://www.pbs.org/seeinginthedark/resources-links/astronomy-and-the-arts.html http://artandtech.osu.edu/</p>
Umetnost XXI veka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa uticajem tehnologije na umetnost XXI veka; • Stvaralačko izražavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni uticaj tehnologije na umetnost XXI veka; • navede primer uticaja tehnologije na 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradicionalni i savremeni mediji u XXI veku; • Odgovarajući primeri umetničkih medija, pravaca i tehnika: 3D 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet.

	<p>savremenim medijima.</p>	<p>umetnost XXI veka; • izrazi ideje, emocije, poruke i stavove savremenim medijima.</p>	<p>animacija, slikanje peskom, dinamičko slikarstvo, digitalna umetnost, laserska umetnost, genetička umetnost, nano umetnost, interaktivna umetnost, virtuelna umetnost, akciono slikanje na sceni, vizuelni efekti za film; • Pribor: glow graffiti sprej, LED svetlosni kanapi, interaktivne table, I/O četka, Filipsov pribor za digitalno slikanje svetlom; • <i>Cyberfest</i> (Kiberfest, Rusija), STRP festival; VIDFEST (Vankuver); • Crtanje, slikanje, grafika i vajanje u računarskom programu; video-zapisi, odeljenski spotovi, montaža i animacija u računarskom programu; kolektivno akciono slikanje na sceni; objedinjavanje likovne umetnosti, filma, muzike i plesa; izrada svetlosne skulpture, slike ili instalacije; izrada zvučne skulpture,</p>	<p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i/ili nastavnicima stručnih predmeta; • prikazati učenicima raznovrsne primere; • po završetku teme zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>www.cyland.ru https://bioart.med.harvard.edu/ http://sandfantasy.com/ http://www.flixxy.com/ukraine-talent-sand-animation.htm http://www.sanbase.com/ http://www.davemc.net/GenArt/ http://www.gamasutra.com http://www.virtualart.at/ http://www.abstractdigitalartgallery.com http://www.neme.org/main/524/collecting-new-media-art http://www.dpandi.com/jd/index.html http://creativefan.com/30-incredible-matte-paintings-from-famous-films/ http://www.e-onsoftware.com/products/solutions/?page=matte http://www.zoicstudios.com http://www.alchemists.com http://www.holographicart.co.uk http://www.laserartfest.ca/ http://www.mat.ucsb.edu/ http://www.animatronics.org/ http://www.techblog.com youtube: Blacklight Nu2ART performance; Paint dance; Mo(ve)ment: live painting and dance; Synchronized Elements; light painting; ArtCreatedFromShadows, Philips-digital-light-painting-kit, I/O brush...</p>
--	-----------------------------	---	--	--

			<p>kinetičke skulpture...</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specijalni (mehanički) efekti u pozorištu i vizuelni efekti za film; • Zvučni efekti; • Elektronska muzika; • Terapija putem umetnosti: materijali i tehnike; • Eksperimentalna arhitektura, pametne zgrade; • Crno pozorište; ples senki; • Likovno oblikovanje veb stranice. 	
Ambijent i prostor	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje za estetsko preoblikovanje elemenata enterijera i oblikovanje prostora. 	<ul style="list-style-type: none"> • opiše uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • preoblikuje elemente enterijera; • uredi deo školskog prostora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • Odgovarajući primeri dizajna školskog prostora, instalacija u enterijeru i preoblikovanja elemenata enterijera; • Izrada skica; • Preoblikovanje elemenata enterijera: oslikavanje i preoblikovanje pohabanih stolica, klupa, stolova, ormana, zidova, prozorskih okvira, staklenih površina, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • školski prostor. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učenike motivisati vizuelnim primerima; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • u radu koristiti ekološke boje i lakove; • oblikovanje prostora može biti zajednički rad na nivou odeljenja, razreda ili škole; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme objaviti radove svih učenika na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.arteco.com/ http://www.skifurniture.com http://www.bikefurniture.com/ http://freshome.com/ http://www.instructables.com/id/DIY-Vinyl-Wall-Art/</p>

			<p>stubova; lepljenje i umetanje različitih materijala; izrada vitraža, lustera, lampi, asamblaža, mozaika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oblikovanje prostora u delu učionice ili prostoru škole. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terapija putem umetnosti: • Psihologija boje; • Biodekoracija stubova i zidova ili zelenih površina; • Dizajn svetla, oblikovanje prostora svetlom; • Dekoracija zidova: rad sa šablonima i projektorom, nazivi boja, mehaničko mešanje boja, nijanse, psihologija boje; • Lend art; • Ambijentalna muzika. 	<p>http://comeuptomyroom.com/ http://www.apartmenttherapy.com/ http://www.alldriftwoodfurniture.com/driftwood_tables.html http://www.fauxfinish.com/FauxFinish/faux-appetite-design.htm http://bhousedesain.com/ http://azmyarch.com/ http://www.google.rs/images http://home.rebstech.com/cool-wall-painting/ http://inter1or.com/decoration/tag/office-chairs/ http://homes-designing.com/decorate/decoration/old-furniture-new-life/ http://www.nobleparkps.vic.edu.au/art_show_2008.htm http://www.salvationsct.com/furniture.htm http://www.stylehive.com/tag/rustic_furniture http://www.flickr.com/photos/29371360@N00/272362405/ http://www.dezignwithaz.com/ http://www.bhajanhunjan.com/wp/?page_id=798 http://www.conceptualgardens.co.uk/</p>
Strip	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje celovite slike o stripu kao savremenom umetničkom mediju. 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna umetnički crtež u stripu; • opiše tradicionalni postupak crtanja stripa; • nacрта likovno-grafički rad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: strip, manga, čibi, grafički roman; • Razvojni put stripa, različite funkcije stripa kroz istoriju; • Škole stripa: američka i japanska, francusko-belgijska, engleska, italijanska - karakteristike, tipični predstavnici, 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti poređenje između američkog, evropskog i japanskog stripa; • ukazati učenicima na moguće smerove crtanja i čitanja stripa; • razgovarati o uticaju japanskog stripa na savremeni evropski strip i animirani film;

međusobni uticaji, popularnost škola i autora kod nas i u svetu;

- Festivali stripa, muzeji, društva;
- Uticaj stripa na umetničke pravce, kulturu i društvo;
- Orijentacioni izbor autora: *Rodolphe Topffer, Walt Disney, Osamu Tezuka, Richard Outcault, Steve Ditko, Alan Moore, Frank Miller, Moebius, Masashi Kishimoto, Koji Morimoto, Hiromu Arakawa, Matsuri Hino, Takeshi Obata*, Marko Stojanović, Bane Kerac, Vlada Vesović, Saša Rakezić, Aleksa Gajić, Zoran Janjetov;
- Tradicionalni pribor i postupak izrade; računarski programi i grafičke table;
- Izrada table stripa, strip junaka, korica za grafički roman, izrada odeljenskog fanzina; ilustracija odlomaka priče, pesme, filma... tradicionalnim ili savremenim tehnikama.

- objasniti učenicima razliku između karikature i umetničkog stripa; više pažnje posvetiti grafičkom romanu kao književno-grafičkoj formi;
- na reprezentativnim primerima ukazati učenicima na likovni rukopis, kompoziciju, pokret, skraćenje, senku;
- uputiti učenike kako da uvežbavanjem postignu prepoznatljiv stil i sa jednostavnim, neprofesionalnim crtežom;
- po mogućnosti organizovati gostovanje profesionalnih crtača stripa kako bi učenici stekli celokupnu sliku o temi;
- uputiti zainteresovane učenike na elektronske udžbenike, škole stripa i računarske programe;
- tema može da se realizuje kao odeljenski rad - izradom table stripa na hameru, ucrtavanjem ili lepljenjem pojedinačnih crteža;
- po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole.

Internet:

http://en.wikipedia.org/wiki/European_comics
<http://www.seecult.org/>
<http://www.comicartdepot.com/>
<http://www.linesandcolors.com/>
<http://www.filetransit.com/screenshot.php?id=79391>
<http://ideja.forum-express.net/t2093-manga>
<http://www.dereksantos.com/comicpage/>

			<p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Animirani film; • Izrada scenarija za strip, grafički roman, računarsku igricu ili animirani film; • Studija figure u pokretu; • Kolekcija odeće, obuće ili nakita inspirisana stripom; • Muzika u animiranom filmu. 	
<p>Znameniti srpski umetnici</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa znamenitim srpskim umetnicima i razumevanje značaja njihovih dela. 	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekoliko znamenitih srpskih umetnika; • objasni značaj odabranog umetnika; • uradi originalan vizuelni prikaz života i/ili dela odabranog umetnika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Znameniti srpski umetnici, izbor nastavnika; • Izrada originalnog, netradicionalnog likovnog prikaza života i/ili dela srpskog umetnika po izboru učenika: prezentacija, grafička priča, kolaž, instalacija; kombinacija teksta, ilustracija i fotografija; video-rad, animacija; • Razgovor o značaju, životu i delu odabranih umetnika. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada monografije odabranog umetnika, odeljenski rad; • Terapija putem umetnosti: organizovanje gostovanja profesionalnih 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napraviti sažet prikaz života i dela odabranih umetnika; • porediti senzibilitet odabranih umetnika; • uputiti učenike na dostupne izvore informacija; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole.

			umetnika u bolnicama i domovima za stare; organizovanje likovne radionice.	
Tragom nasleđa	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika za izradu promotivnog rada. 	<ul style="list-style-type: none"> prikuplja informacije iz različitih izvora; diskutuje o znamenitostima kraja; uradi promotivni likovni rad. 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj kvalitetne promocije u budućoj profesiji; Istraživanje kulturnih, istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja: obilazak okoline, obilazak lokalnih galerija i muzeja; istraživanje stručne literature, interneta, arhive, novinskih članaka; razgovori sa odgovarajućim profilom stručnjaka, nastavnicima, roditeljima, familijom; intervjui, ankete; proučavanje i pravljenje foto i pisane dokumentacije; Orijentacioni izbor tema u okviru projekta: prirodne odlike, istorija, kulturno-istorijski spomenici, manifestacije, sport, umetnost, turizam, delatnosti, stari zanati, običaji i verovanja, znameniti ljudi, odevanje kroz istoriju, arhitektura, kulinarstvo, muzika; Dizajn promotivnog 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> odgovarajući kabinet; biblioteka; lokalna zajednica. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> temu obraditi kao odeljenski projekat; motivisati učenike atraktivnim vizuelnim primerima; omogućiti učenicima nesputano iznošenje predloga likovnih rešenja; po završetku teme objaviti rad na sajtu/profilu škole.

			<p>materijala;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrada promotivnog spota, prezentacije, brošure, plakata, ilustrovanih priča, razglednica, panoa za promovisanje kulturno-istorijskih i prirodnih znamenitosti kraja. <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocija profesije; • Promocija škole; • Promocija odeljenja; • Terapija putem umetnosti: postavka izložbe, organizovanje promocije radova putem interneta i štampe; • Marketing i brendovi. 	
Neobična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Podsticanje inovativnosti u likovnom izražavanju. 	<ul style="list-style-type: none"> • predloži netradicionalni materijal za rad; • uradi likovni rad od netradicionalnog materijala; • obrazloži izbor materijala i motiva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuelni prikaz: neobične ideje, umetnička dela na neuobičajenoj podlozi ili od neuobičajenih materijala; • Orijentacioni izbor umetnika: <i>Julian Beever, Guido Daniele, Jim Denevan, Richard Long, Daniel Baumann, Olafur Ellasson, Michael de Broin, Agata Olek, Hang Nga, Mathier</i> 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuelnim primerima, razgovorom i asocijacijama motivisati učenike da osmisle originalne predloge; • prema potrebi podeliti učenike u parove ili manje timove; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole, zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet: www.myunusual</p>

			<p>Collos, Rebecca Murtaugh, Jonathan Borofsky, Livio de Marchi, Chakaia Booker, Choi Jung Hyun, Margaret Benyon, Jennifer Maestre, Nathan Sawaya, Baptiste Debombourg, Toge- NYC, Ran Hwang, Don Lucho, Scott Gundersen, Sydney Cash, Scott Hove, Evan Blackwell, Jean-Luc Cornec, Jason Hackenwerth, Jason de Caires Taylor, Shinichi Marayama, Joan Dulla, Janet Echelman, Alain Guerra, Lara Schnitger, Maurizio Savini, Renata Memole, Neraldo de la Paz, Elisabeth Higgins O`Connor, Carabosse;</p> <p>• Izrada likovnih radova od neobičajenih materijala.</p>	<p>www.creativity-portal.com www.dornob.com www.flatrock.org www.webcoist.com www.weburbanist.com http://weburbanist.com/2009/01/08/food-art-and-food-artists/ http://www.darkroastedblend.com/2009/04/pasta-monster-and-other-strange-food.html http://www.collthings.co.uk/2008/12/cool-food-art.html http://www.agilitynut.com/h/bh.html http://www.jennifermaestre.com/portfolio.php http://karenswhimsy.com http://www.lostateminor.com/2009/08/06/scott-hoves-cakeland/ http://www.greenpiecewireart.com/ http://www.jeffbots.com http://www.deepapanchamia.com/</p>
<p>Arhitektura Srbije</p>	<p>• Upoznavanje sa odlikama arhitekture na tlu Srbije; • Formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog nasleđa.</p>	<p>• navede nekoliko značajnih spomenika i građevina u Srbiji; • objasni značaj očuvanja znamenitih građevina i</p>	<p>• Znameniti spomenici i zgrade - obeležja svetskih gradova; • Sakralna arhitektura Srbije; • Zamkovi, utvrđenja i palate Srbije; • Svetovna arhitektura Srbije:</p>	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet; • lokalna zajednica. <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izlaganje prilagoditi saznanjima mogućnostima i interesovanjima učenika, prikazati samo karakteristične primere;

		<p>spomenika; <ul style="list-style-type: none"> • uradi likovni rad sa stilskim odlikama lokalne arhitekture. </p>	<p>tipovi starih srpskih kuća, znameniti objekti XIX i XX veka; <ul style="list-style-type: none"> • Spomenici, fontane, parkovi i parkovske skulpture; • Značaj očuvanja znamenitih građevina i spomenika; • Izrada skica za vikendicu, vikend-naselje, etno-selo, namenske objekte, rekonstrukcija zamka ili utvrđenja, skica za reljefe, trgove, ograde, prozorska okna i druge elemente eksterijera, spomenike i skulpture u pleneru... <p>Posebni sadržaji: <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: rimska naselja na tlu Srbije; • Povezivanje učenika putem interneta sa vršnjacima iz drugog mesta u Srbiji, razmena fotografija i informacija o arhitekturi, spomenicima i parkovima; • Osmišljavanje turističke ture; </p> </p>	<ul style="list-style-type: none"> • preporučuje se obilazak rodnog mesta ili lokalnog okruženja, fotografisanje objekata i spomenika, skiciranje fasada i spomenika, razgovor o elementima arhitekture, stilovima, fasadama, stubovima, fontanama, spomenicima; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet: http://www.greatbuildings.com/</p>
Ulična umetnost	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje umetničkih vrednosti u 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna estetske i idejne vrednosti ulične 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojmovi: ulična umetnost, murali, grafiti, tagiranje; 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p>

	<p>supkulturi; • Formiranje odgovornog odnosa prema očuvanju zdravlja i okruženja.</p>	<p>umetnosti; • navede materijale štetne po zdravlje i mere zaštite; • uradi skicu za mural ili grafit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vidovi ulične umetnosti: murali, grafiti, stikeri, instalacije; • Istorijat grafita, legalni grafiti, grafiti u galerijama; • Diskusija: namera umetnika, ideje, poruke, stavovi, emocije, stilovi; tagiranje po kulturno-istorijskim spomenicima, znamenitim zgradama, privatnoj svojini, radovima umetnika; • Materijali, opasnost po zdravlje i okolinu, mere zaštite; • Orijentacioni izbor umetnika, umetničkih grupa i projekata: <i>Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenner, Jeroen Koolhaas -Dre Urhahn, Ernesto Neto, Mark Jenkins, Peter Gibson, David Choe, Cityzenkane, Belx2, Lady Pink, Keith Jive, Baer, Ras Terms, Jon Reiss (Bomb it- dokumentarni film), Blu (odabrani radovi), Rinpa Eshidan, Reverse Graffiti Project;</i> • Izrada skice za 	<p>Mesto realizacije nastave: • odgovarajući kabinet.</p> <p>Preporuke za realizaciju teme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razgovarati o tome šta jedan grafit čini umetničkim i o različitim doživljajima posmatrača; • radove urađene u računarskom programu treba odštampati kako bi učenici po njima uradili slobodoručni crtež uz dodavanje originalnih detalja; • u skladu sa mogućnostima, realizovati skicu ekološkim bojama na oštećenom zidu škole ili u okruženju; • podsticati učenike da procenjuju svoj rad i radove drugih; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.graffiti.org/ http://www.barcelonastreetart.net/ http://www.unurth.com/ http://www.xmarkjenkins.com/outside.html http://artradarjournal.com/2010/01/21/what-is-street-art-vandalism-graffiti-or-public-art-part-i/ http://www.metanamorph.com http://www.european-street-painting.com http://www.toxel.com/inspiration/2008/09/15/pedestrian-street-art-by-peter-gibson/ http://www.heatheronhertravels.com/crimes-of-passion-street-art-on-show-in-bristol/ http://weburbanist.com http://graffiti.playdo.com/ http://www.carolynrydercooley.com/photo440.html http://been-seen.com/index.php/articles/passport/creative-subways-around-the-world</p>
--	---	---	---	---

			<p>mural ili grafit tradicionalnim materijalima ili u računarskom programu.</p> <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje: ulična kultura, muzika i ples; • Pantomima; • Znamenite građevine Srbije; • Izrada dokumentarnog filma. 	
Vremeplov	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje opšte slike o promenama u umetnosti tokom istorije. 	<ul style="list-style-type: none"> • navede uzroke promena u umetnosti tokom istorije; • prikaže likovnim radom specifičnost odabranog istorijskog perioda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Svakodnevni život, pronalasci, otkrića, važni istorijski događaji i ličnosti, odevanje, nameštaj, arhitektura, likovna umetnost, muzika, pozorište, ples, sport, zabava... od kritsko-mikenske kulture do kraja XX veka; • Likovni prikaz istorijskog perioda po izboru učenika; izrada maski, kostima, šešira, perika, dekoracija, skica za upotrebne predmete... <p>Posebni sadržaji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekat svih odeljenja, tematska zabava - rekonstrukcija odabranog perioda: 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Mesto realizacije nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odgovarajući kabinet. <p>Preporuke za realizaciju nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikazati vizuelnu prezentaciju pojedinačnih istorijskih perioda, izneti samo ključne informacije i karakteristične primere; • razgovarati o tome kako su istorijski događaji, razvoj tehnologije i otkrića uticali na promene u estetici i umetnosti; • omogućiti učenicima nesputano iznošenje mišljenja i ideja; • po završetku teme prikazati radove svih učenika u prostoru škole i zajednički odabrati radove za objavljivanje na sajtu/profilu škole. <p>Internet:</p> <p>http://www.historyworld.net/ http://www.hyperhistory.com/ http://www.eyewitnesstohistory.com http://www.britannica.com/ http://www.fashion-era.com/ http://www.essentialsofmusic.com/ http://www.theatrehistory.com/</p>

			izrada scenografije, kostima, maski, frizura, šminke, izbor muzike, koncert, nastup hora, predstava, ples, lutkarsko pozorište...	
--	--	--	---	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA:

- Muzička kultura;
- Srpski jezik i književnost;
- Istorija;
- Biologija;
- Fizika;
- Hemija;
- Matematika;
- Računarstvo i informatika.

MUZIČKA KULTURA

Godišnji fond časova: **35 ili 31**

Razred: drugi ili treći

- Ciljevi predmeta:
1. Osposobljavanje učenika za razlikovanje obeležja stilova različitih muzičkih žanrova;
 2. Razvijanje svesti o značaju i ulozi muzičke umetnosti kroz razvoj civilizacije i društva;
 3. Osposobljavanje učenika za razlikovanje osnovnih odlika umetnosti različitih civilizacija i kultura kroz sagledavanje elemenata muzičkih dela;
 4. Osposobljavanje učenika za uočavanje razlika i sličnosti između naše i drugih tradicija i kultura u domenu muzike;
 5. Osposobljavanje učenika za uočavanje međusobnog uticaja različitih kultura prožimanjem karakterističnih elemenata muzičkih dela;
 6. Unapređivanje estetskih kriterijuma kod učenika;
 7. Razvijanje divergentnog mišljenja kroz rešavanje problemskih i projektnih zadataka;
 8. Razvijanje navika kod učenika za praćenje kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnoj sredini i putem elektronskih medija (koncerti, televizija, film, internet);
 9. Osposobljavanje učenika za samostalno istraživanje stručne literature, arhive, medijateke, interneta;
 10. Osposobljavanje učenika za javno nastupanje (javni časovi, koncerti...)
 11. Osposobljavanje učenika za kreativnu izradu muzičkih udaračkih instrumenata ;
 12. Upoznavanje učenika sa značajnim srpskim kompozitorima i izvođačima;
 13. Osposobljavanje učenika za primenu umetničkih veština u drugim predmetima i svakodnevnom životu;
 14. Osposobljavanje učenika za timski i istraživački rad;
 15. Podsticanje umetničkog razvoja i usavršavanja u skladu sa individualnim interesovanjima i sposobnostima.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Klasična muzika (opšta muzička analiza i teorija kroz slušanje muzike)	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje učenika za razlikovanje muzičkih stilova od prvobitne zajednice do 21. veka. Razvijanje navika za slušanje umetničke muzike. Osposobljavanje učenika za samostalno istraživanje, odnosno stimulacija podsticaja za dalje istraživanje. Osposobljavanje uočavanja razlika karaktera kompozicija Prepoznavanje naziva kompozicija nakon slušanja istih, kao i prepoznavanje i imenovanje elementarnih muzičkih elemenata koji se odnose na dinamiku, tempo, oblik dela... Formiranje muzičkog ukusa i adekvatnog muzičkog ekspresivnog doživljaja muzičkog dela prilikom slušanja(audio aparatima i uživo na koncertima) 	<ul style="list-style-type: none"> Prepoznaje i razlikuje odlike stilova u muzičkom izražavanju od prvobitne zajednice do danas. Ispoljava potrebu za svakodnevnim slušanjem muzike i na osnovu toga formira trajno interesovanje prema muzici uopšte Prepoznaje nazive odslušanih kompozicija uz poznavanje njihovih autora kao i vreme nastanka.. Prepoznaje i imenuje elementarne muzičke oznake za tempo, dinamiku.... Ekspresivno, autonomno doživljava karakter odslušane kompozicije Poseđuje adekvatan muzički ukus. Samoinicijativno posećuje koncerte i druge muzičke manifestacije u lokalnoj zajednici. Ekspresivno, autonomno doživljava karakter odslušane kompozicije 	<ul style="list-style-type: none"> Značaj muzike u životu i društvu:prvobitna zajednica, stari vek i razvoj muzike u srednjem veku (duhovna i svetovna muzika) <ul style="list-style-type: none"> Gregorijanski koral, Vizantijsko pevanje, Kir Stefan Srbini: Ninja sili. Renesansa i barok: <ul style="list-style-type: none"> <i>Palestrina L.:Ogni belta, Vivaldi A.:4 godišnja doba, Hendl G.F.: Mesija (Aleluja), Bah J.S.:Tokata i fuga d - mol, Brandeburški koncert br. 3 G - dur</i> Klasicizam: <ul style="list-style-type: none"> Hajdn J.: <i>Simfonija iznenađenja</i> br 94.G - dur, Mocart V.A.: <i>Simfonija br.40. G-dur, Rekvijem, Mala noćna muzika, Turski marš, Betoven L.V.: 5. i 9. simfonija, Za Elizu, Mesečeva sonata,</i> Romantizam <ul style="list-style-type: none"> Mendelson F.: <i>Svadbeni marš,</i> Šopen F.: <i>Valcer des-dur,</i> Brams J.: <i>Mađarske igre po izboru,</i> Smetana B.: <i>Vltava,</i> Dvoržak A.: <i>Simfonija iz novog sveta</i> Impresionizam <ul style="list-style-type: none"> Debisi K.: <i>Prelid za popodne jednog pauna,</i> Ravel M.: <i>Bolero</i> Muzika xx veka <ul style="list-style-type: none"> Šostakovič:<i>Kamerna simfonija,</i> Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija,</i> Šenberg, Stravinski, Vebern 	<p>Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave:</p> <ul style="list-style-type: none"> teorijska nastava (25 časova) kabinetske vežbe (10 časova) <p>Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> kabinetskih vežbi <p>Mesto realizacije nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Teorijska nastava se realizuje u učionici Kabinetske vežbe se realizuju u kabinetu za muziku <p>Preporuke za realizaciju nastave</p> <ul style="list-style-type: none"> Koristiti sva dostupna nastavna sredstva Koristiti multimedijalne prezentacije Upućivati učenike da koriste internet i stručnu literaturu Primenjivati individualni rad, rad u parovima i rad u manjim grupama
Opera i balet Opereta i mjuzikl	<ul style="list-style-type: none"> Povezivanje aktivnosti pevanja i kretanja na sceni kao celine koja 	<ul style="list-style-type: none"> Simultano uspešno izvodi melodijsko-ritmičke zahteve uz 	<ul style="list-style-type: none"> opere:Bize Ž.: <i>Karmen,</i> Verdi Đ.: <i>Trubadur,</i> Rosini Đ.: 	

	<p>deluje stimulativno na razvoj elementarnih muzičkih sposobnosti (precizno intonativno pevanje uz dočaravanje ritma pokretom)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podržavanje javnog izvođenja kreiranih sopstvenih mjuzikla kao i mogućnost njihovog javnog popularisanja. 	<p>igru uloga na sceni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Javno izvodi samostalno ili grupno kreirane teme različitih muzičkih žanrova (npr. mjuzikl) 	<p><i>Seviljski berberin</i>, Pučini: <i>Toska</i>, <i>Boemi</i>,</p> <ul style="list-style-type: none"> • baleti Čajkovski P.I.: <i>Labudovo jezero</i>, <i>Uspavana lepotica</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i> • operete Štraus J.: <i>Slepi miš</i> • Mjuzikli: Cigani lete u nebo, Kosa, Mama Mia, Čikago... 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivisati učenike da rade samostalne radove koristeći istraživački metod u nauci • Kontinuirano upućivati učenike na prisustvo muzike u svakodnevnom životu, primenu u praksi i drugim nastavnim predmetima <p>Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove znanja 3. testove praktičnih veština <p>Okvirni broj časova po temama</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasična muzika (10 časova) • opera i balet; opereta i mjuzikl (6 časova) • tradicionalna muzika (6 časova) • džez i bluz muzika (4 časa) • film i filmska muzika (4 časa) • hor, kamerno i orkestarsko izvođenje kompozicija (5 časova)
Tradicionalna muzika (narodne pesme, igre, plesovi)	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje estetskih kriterijuma kod učenika • Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje kulture i tradicije kako svog tako i drugih naroda • Razvijanje sposobnosti uočavanja uticaja narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. • Stimulacija ritmičke preciznosti, koordinacije i kulture pokreta pri izvođenju plesova, odnosno stimulisane skladnosti, lakoće i slobode u izražavanju muzičkog doživljaja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznaje estetske vrednosti u kulturi svog i naroda drugih zemalja uočavanjem karakterističnih obeležja muzike svetske narodne baštine. • Sagledava i vrednuje uticaj narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo. • Precizno izvodi ritmičko-melodijske zahteve uz preciznost i lakoću u izvođenju osmišljenih koreografija. • Procenjuje i donosi sudove i odluke u vezi kvaliteta i razumevanja izvedenog muzičkog zadatka, odnosno zadataka koji se odnose na kvalitet izvedenih pokreta u toku plesa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Izvorno pevanje tradicionalnih kompozicija sa našeg i susednih područja. Kola i narodne igre Srbije i susednih zemalja. • Mokranc St. St.: <i>Rukoveti</i>, Tajčević M.: <i>Ohridska legenda</i> • Narodna muzika integrisana u zabavnu, elektronsku, džez i razne alternativne pravce. • izvođači: Biljana Krstić, sastav Balkanika, Slobodan Trkulja, Vasilisa, Kiril Džajkovski... 	
Džez i bluz muzika Film i filmska muzika	<ul style="list-style-type: none"> • Sposobnost analiziranja kriterijuma koji se odnose na ritmičku strogost i improvizovanje melodije kao karakteristika određene vrste muzike (džez, bluz) • Sposobnost simultanog igranja uloge kreatora muzičkih aktivnosti i njihovog gledaoca, u kojima učesnik doživljava, izražava ali i procenjuje svoje izvođenje. • Stimulacija sposobnosti razlikovanja boje zvuka različitih instrumenata kao i njihovih sastava. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sagledava i upotrebljava kriterijume koji se odnose na načine nastajanja melodijsko ritmičkih obrazaca različitih muzičkih žanrova. • Samostalno kreira muzičku aktivnost, bilo da je učesnik ili gledalac, uz delimičnu mogućnost procenjivanja kvaliteta sopstvenog izvođenja. • Razlikuje boju zvuka različitih instrumenata, kao i njihov vizuelni izgled 	<ul style="list-style-type: none"> • Džez i bluz: Luis Armstrong, Majls Dejvis; Bili Holidej; Džon Koltrejn, Čarli Parker, Jovan Maljoković, Šaban Bajramović... • Film: Mocart • filmska muzika: E. Morikone: muzika iz filmova: Amelija Pulen, Titanik, Vatrene ulice, Klavir... 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Razlikuje sastave izvođača (Solo glas-hor, Solo instrument-kamerni sastav- orkestar) 	
Horsko pevanje, kamerni sastavi Orkestar	<ul style="list-style-type: none"> • precizna intonacija • precizna dikcija i artikulacija teksta pesama • stimulacija diskriminacije ritma • stimulacija diskriminacije visine tonova • stimulacija uspešnog solo ili horskog, odnosno orkestarskog izvođenja kompozicija 	<ul style="list-style-type: none"> • intonativno precizno izvodi melodijske zahteve kompozicija • razlikuje i precizno izvodi različite ritmičke strukture kompozicija • razlikuje i precizno izvodi melodijske strukture kompozicija • uspešno javno izvodi predviđene kompozicije (solo, kamerni sastavi, orkestri) 	<ul style="list-style-type: none"> • izbor instrumenata i izvođača u formiranju orkestra • izbor kompozicija prema mogućnostima izvođača • izvođenje vokaliza • izvođenje aktivnosti za razvoj pravilnog disanja i impostacije glasa

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Likovna kultura
- Fizičko vaspitanje
- Srpski jezik i književnost
- Matematika
- Ekologija
- Geografija
- Verska nastava
- Građansko vaspitanje

BIOLOGIJA

Godišnji fond časova: **35**

Razred: drugi

Ciljevi predmeta:

1. Upoznavanje sa osobinama živih bića i nivoima organizacije bioloških sistema, građom i funkcijom ćelije, ćelijskim deobama;
2. Upoznavanje sa funkcijama ljudskog organizma;
3. Upoznavanje sa osnovnim fazama razvića čoveka;
4. Razumevanje problema vezanih za period odrastanja, upoznavanje sa oblicima rizičnog ponašanja i shvatanje uloge i značaja porodice.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Biologija ćelije	• Upoznavanje sa	• definiše predmet	• Citologija kao naučna	Na početku teme učenike upoznati sa

	<p>predmetom proučavanja citologije</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa osobinama živih bića i nivoima organizacije bioloških sistema • Upoznavanje sa građom i funkcijom ćelije • Shvatanje značaja fotosinteze i ćelijskog disanja • Razumevanje procesa koji se odigravaju tokom ćelijskog ciklusa • Upoznavanje sa ćelijskim deobama 	<p>proučavanja citologije</p> <ul style="list-style-type: none"> • navede glavne osobine živih bića i nivo organizacije bioloških sistema • objasni hemijsku strukturu ćelije i funkciju ćelijskih organela • objasni razlike između biljne i životinjske ćelije • objasni tok i značaj ključnih metaboličkih procesa: fotosinteze i ćelijskog disanja • objasni faze ćelijskog ciklusa, tok i značaj mitoze i mejoze 	<p>disciplina biologije koja proučava organizaciju ćelije</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnovne karakteristike živih bića • Nivoi organizacije bioloških sistema • Građa ćelije i ćelijskih organela • Biljna i životinjska ćelija • Ćelijski ciklus i ćelijske deobe 	<p>ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima evidentiranja i ocenjivanja.</p> <p>Oblici nastave Predmet se realizuje kroz kombinaciju različitih oblika nastavnog rada i vrsta nastave (didaktičkih modela) (34 časa)</p> <p>Mesto realizacije nastave • Kabinet za biologiju, vivarijum, biološka radionica, univerzalna učionica, adekvatni objekti izvan školskog kompleksa</p> <p>Preporuke za realizaciju nastave • poštovanje svih didaktičkih principa • primena prirodnih nastavnih sredstava, realizacija terenske nastave, realizacija bioloških/ekoloških nastavnih ekskurzija • kombinovanje različitih didaktičkih modela (problemska, timska nastava biologije) • realizacija samostalnih učeničkih radova (eseji, prezentacije, referati, projekti)</p> <p>Ocenjivanje Evidentiranje i ocenjivanje učenika (putem usmene i pisane provere znanja, testiranja, praktičnih radova - vežbanja, izrade prezentacija i projekata)</p> <p>Okvirni broj časova po temama • biologija ćelije (4 časa) • osnovi fiziologije čoveka (18 časova) • biologija razvića čoveka (7 časova) polno i reproduktivno zdravlje (5 časova)</p>
Osnovi fiziologije čoveka	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa funkcijama ljudskog organizma 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni nastanak i prenos nervnog impulsa • ilustruje prost refleksi luk • objasni ulogu nervnog sistema • objasni mišićnu kontrakciju • objasni ulogu čulnih organa • definiše poziciju i ulogu žlezda sa unutrašnjim lučenjem • objasni sastav i ulogu krvi i limfe • objasni građu i ulogu srca i krvnih sudova i neurohumoralnu regulaciju srčanog rada • objasni razmenu gasova u plućima i tkivima i nervnu regulaciju disanja • objasni varenje, resorpciju hrane i neurohumoralnu regulaciju varenja • objasni ulogu ekskretornih organa čoveka • objasni ulogu organa za razmnožavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Nervni sistem • Čula • Mišićno - skeletni sistem • Endokrine žlezde • Sistem organa za varenje • Sistem organa za disanje • Sistem za cirkulaciju telesnih tečnosti • Sistem organa za izlučivanje i razmnožavanje 	
Biologija razvića	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa 	<ul style="list-style-type: none"> • objasni procese 	<ul style="list-style-type: none"> • Stvaranje i sazrevanje 	

čoveka	osnovnim fazama razvića čoveka • Razumevanje procesa polnog sazrevanja	spermatogeneze i oogeneze • opiše proces oplodjenja • navede faze intrauterinog razvića • objasni nastanak tkiva i začetaka organa • opiše promene koje se događaju u organizmu čoveka od rođenja do puberteta • objasni polno sazrevanje čoveka	polnih ćelija • Oplodjenje • Intrauterino razviće • Rađanje i detinjstvo • Polno sazrevanje	
Polno i reproduktivno zdravlje	• Razumevanje problema vezanih za period odrastanja • Shvatanja uloge i značaja porodice • Upoznavanje sa oblicima rizičnog ponašanja	• prepozna probleme vezane za period odrastanja • objasni značaj porodice • opiše biološku funkciju porodice • definiše pojam "planiranje porodice" • navede oblike rizičnog ponašanja i oblike zaštite od neželjene trudnoće • objasni štetnost abortusa po zdravlje žene • navede najčešće polno prenosive bolesti i bolesti zavisnosti	• Pojam i definicija zdravlja • Problemi vezani za period adolescencije • Planiranje porodice • Zaštita od polnih bolesti • Bolesti zavisnosti	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Fizika
- Hemija
- Geografija